BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI

Biblioteca Bucureștilor

9 Septembrie 2010

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

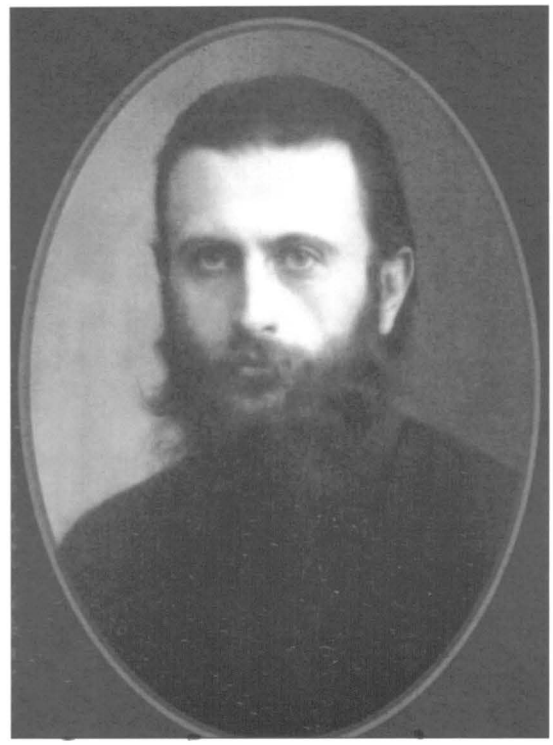

Părintele ARSENIE BOCA

1910–1989

100 de ani de la naştere

Mântuirea nu e individuală, ea e întotdeauna colectivă. Prin unul se mântuiesc mai mulţi. Singuraticul, izolaţionistul nu e sigur de mântuire, mântuirea lui e nesigură, neclară.

Credinţa este aceea care ajută cunoaşterea şi o întregeşte şi o întăreşte.

Firul iubirii ridică pe oameni spre Dumnezeu şi pogoară pe Tatăl, Fiul şi Duhul la oameni. Iar pe fii, Dumnezeul iubirii îi leagă întreolaltă ca să fie una, ceea ce minunează lumea, încât recunoaşte pe Dumnezeu din fii, căci fiii uniţi în iubire trăiesc întru El şi arată în lume capătul pământesc al Împărăţiei cereşti. Aceasta e voia Tatălui şi rugăciunea Fiului. Societatea toată trebuie să se prindă în această trăire a iubirii treimice.

Din vol. „Fericirea de a cunoaşte calea“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Răsfoiri
Dr. Ion DUR – Etica relației cu istoria și politica 2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ
Alexandru PELIMON – Noua Capitală a României 3
Dr. Nicolae MAREŞ – Wladimir Hegel, un sculptor român cu rădăcini poloneze 4
Prof. Virgiliu Z. TEODORESCU – Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București (I). Ilustrate cu Parcul Carol I 6

Patrimoniu 8

ISTORIA CĂRȚII
Claudiu ISTRATE – UER și IBBY România – în sprijinul bibliotecilor școlare 9

AUTOGRAFE CONTEMPORANE
Acad. Alexandru SURDU și vocația Pentadei 10

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC
Din viața Bibliotecii Metropolitane București
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, ediția a III-a. Un model de interculturalitate 14
O carte fundamentală: *Lucrările Simpozionului Internațional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA*, ediția a II-a, 20 – 24 septembrie 2009 15
Prahova – un județ cu vocație culturală 16
Caragiale și folclorul urban 17
551 de ani de atestare documentară a Capitalei – „Bucureștiul într-o zi" 18

Răspunsul EBLIDA la Carta Verde a Comisiei Europene: *Deblocarea potențialului industriilor culturale și creative*, iulie 2010 19
Propuneri de modificare a Directivei Societății Informaționale Europene privind operele fără autor 22
Frédéric MITTERAND – Un program pentru dezvoltarea lecturii 23

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU – In memoriam: Un mare profesor și savant român: Acad. Radu P. Voinea 26
Acad. Radu P. VOINEA – Frumusețea adevărului științific 27

Orizonturi
Dr. Dumitru ISAC – Conceptul de frumos la Socrate, Platon și Aristotel (II) 28
13 septembrie – un reper cultural-istoric pentru Pompierii Capitalei 31
Dr. Ion CONSTANTIN – Gherman Pântea – Primar al Odessei (1941–1944) (II) 32

Catalog – Cărți pentru copii de la Biblioteca „Emil Gârleanu" 36

Repere
Dr. Marian NENCESCU – Stâlpii și Crucea, sau drumul spre Centru 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Răsfoiri

Etica relaţiei cu istoria şi politica

Dr. Ion DUR

Şi totuşi, filosoful Noica a existat şi în alt fel. El a avut şi biografie, a trăit viaţa plenar nu numai sub raport biologic, nefiindu-i străin nimic din ceea ce este uman! Afirmaţiile gânditorului în raport cu propria-i biografie trebuie receptate retoric, căci tot Noica pare să ne ofere, e drept într-o formă deghizată, fragmente autobiografice.

Ne referim, între altele, la o „fişă clinic" al cărei conţinut dezvăluie un examen autoscopic. Într-un „cifru" nu greu de bănuit, avem aici povestită structura de rezistenţă a *eului etic*. Vom reţine o parte din aceste „date", extrem de revelatoare, deopotrivă, pentru omul şi gânditorul Noica. Este descrierea unui caz de *ahoretie*, un fel de maladie a luciditătii spiritului (ahoretia fiind înţeleasă drept „refuzul", respectiv renunţarea mai atenuată ori mai categorică de a avea *horoi*, determinaţii).

Ce spune despre acest „caz de ahoretie" medicul specialist pe care Noica însuşi îl numeşte «nooiatru»? *Pacientul* a citit la 18 ani pe Kant şi a fost „confiscat", pe viaţă, de *gândirea speculativă*. Celei din urmă sintagme nu îi putem conferi deloc vreun sens peiorativ, ci, dimpotrivă, ea poartă însemnele înţelesului originar şi sugerează o cale de cunoaştere preponderent deductivă şi raţională, căreia îi sunt proprii spiritul dialectic şi legătura cu istoria şi existenţa umană.

O atare „lovitură" i-ar fi schimbat oarecum viaţa – se produsese o ruptură/tăietură – şi i-ar fi dat o „timpurie dar, după câte şi-a dat seama mai târziu, falsă maturitate"; una „pe bază de atitudine, nu de conţinut". Se instala în tânărul despre care vorbeşte Noica şi *refuzul*: al unor domenii ale culturii (artele), al aplicaţiilor practice. Începea, spunem noi, „etica" lui *nu*, începea să existe ca stare *dandysmul*, aşa cum îl descrie Camus.

Însă «nooiatru» constata că nu e vorba de un refuz oarecare, ci, din unghiul „excesului în minus", de „câtă putere de atracţie conferă refuzul – adesea *simulat*, bineînţeles – de a te lăsa tu atras" (subl. n., I. D.). Un refuz *mimat*, înscenat, care poate să ne trimită, de pe acum, la presupunerea că fiinţa autorului adopta (şi făcea chiar „exerciţii" în acest sens) atitudinea *solitarului* teribilist şi că putem avea aici, în consecinţă, germenii atât ai convertirii, mai târziu, a lui *solitar* într-un anumit *solidar* (e acea „singurătate *comunitară*" de care va aminti filosoful în *Jurnal filosofic*), dar şi ai prefacerii acestei simulări în ceea ce vom numi *strabismul* atitudinii etice îndeosebi din anii '38–'40; acest din urmă interval reitera experienţa cu „limitele virtuţii goale" din tinereţe şi genera astfel convingerea, e-adevărat: *postfactum*, că virtutea este mai mult *virtuozitate*.

Puseul acestei atitudini *louche* este coerent cu „ipocrizia" pe care tânărul Noica o simţea faţă de prieteni, cu „nesiguranţa aşezării sale morale", compensată atunci, în tinereţe, prin acea tehnică a «secretariatului»: „punerea în acţiune, cât de cât organizată, a altora, prin buna lor valorificare cu ajutorul unei idei pe care o arunci în discuţie, sau a unei imperceptibile programări în întâlnirile cu ceilalţi, chiar fără a ajunge la organizarea de grupări (literare sau ideologice) al căror secretar-demiurg să fii" (şi acest secretar care acţiona „oarecum din umbră" va recidiva îndeosebi în textele din *Buna Vestire*). Dar neaşezarea morală a „pacientului" era mai contradictorie: o indiferenţă vecină cu nestatornicia, cu labilitatea dată, paradoxal, de acceptarea posibilităţilor alternativei: «Dacă-mi reuşeşte păcatul, este bine, am voluptatea; dacă nu-mi reuşeşte, este bine, am virtutea».

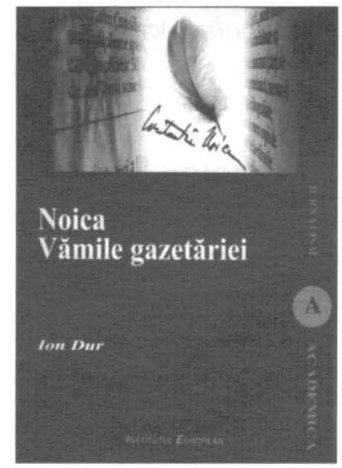

„Nu lua parte plină nici la viaţa celorlalţi, neexplicându-şi bine cum le putea impune câteodată, cu neparticipaţia şi chiar cu ignoranţa sa în domeniile lor de acţiune". Era, probabil, vorba, se spune într-o paranteză, de un «transfer de acţiune», un dublu „joc de pasivitate şi activitate inhibată".

Se pare că „pacientul" nu ştia de «tăria negativului». A facut – în raport cu sentimentele de atracţie şi iubire – o „teorie a donjuanismului prin non-cucerire, după cum a făcut şi o teorie a non-actului şi, practic, a non-posesiunii". Avea, se pare, vocaţie pentru aşa ceva: prin negativ, credea că îşi obţine „virtutea" şi devine „orgolios", înţelegând în acelaşi timp care sunt „limitele virtuţii goale" şi ce face ca virtutea să derapeze către virtuozitate. E aceeaşi *tendinţă către exces*, dar nu unul în plus, ci hotărându-se să-l prefere pe cel în „minus" (e aici un frumos şi plin de tâlc paradox, printre ale cărui străluciri, oarecum „luciferice", dezvăluim excesul ca *Grundlichkeit*, adică o profunzime în cât mai multe direcţii, dar şi un exces de factură bovarică).

Continuăm interpretarea „fişei clinice". După *extazul speculativ* (noi am spune *şi* speculativ), a fost sedus de muzică (în care vedea un „exerciţiu" al sentimentului, fixându-se îndeosebi pe Bach) şi poezie (unde atracţia era dată de *fiinţa cuvântului*), iar matematicile, venerate totuşi mult, au fost o iubire efemeră. La această primă iubire – care, în subtext, n-a fost nicicând părăsită – Noica va reveni, de altfel, la vârsta deplinei maturităţi creatoare, dintr-o necesitate nu numai „internă", ci şi „externă", care ţinea de osatura logică a „sistemului" său, permanent deschis. Toate acestea, continuă „fişa", s-au petrecut până la vârsta de 25 de ani – înainte sau după – când *s-a retras voluntar din orice angajare* (subl. n., I. D.).

Despre ce este vorba aici? Refuzând asistenţa oferită de filosoful Negulescu, Noica se va „retrage" la Sinaia, după absolvirea facultăţii, şi traduce acolo vreo opt romane poliţiste din Herz, o cale de a căpăta – cum îi mărturisea într-o scrisoare lui Ion Chinezu – „răgazuri de filosofare". [...]

Ion Dur, *Noica: Vămile gazetăriei între dandysm şi mitul şcolii*, cuvânt înainte de Gh. Vlăduţescu, Institutul European, Iaşi, 2009, pp. 82-84

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Noua Capitală a României

Alexandru PELIMON
Scriitor (1822–1881)

V-aruncați ochii asupra astor locuri pe care se întinde acest oraș important! Uitați-vă de jur împrejurul său cu luare aminte; priviți-l din toate punctele și-i vedeți mai multe faze pe care le are.

Văzând cineva atâtea case grămădite, turnuri sau domurile bisericilor sau ale mânăstirilor ce se văd ca o panoramă din Dealul Spirei, din Dealul Filaretului sau de la Cotrăceni, va ști că populația sa se urcă la o sută de mii de suflete, sau poate și mai mult cu străinii ce vin și ies.

Afară de câteva așezăminte publice vechi și noi, un număr prea mare de biserici pentru mărimea orașului, mai bine de douzeci de mânăstiri pe care le are, dintre care cele mai multe sunt construite în formă de citadele sau fortărețe, ar zice cineva că fiece Domn, cu sosirea sa la tron, de la fundarea acestui oraș și până în zilele mai dincoa, puse într-adins câte una din aceste citadele spre a-și imortaliza numele, sau așa cereau timpurile ca să se fortifice toate aceste principale și dominante poziții ale Bucureștiului spre a se putea apăra la timpuri de nevoi, în contra oricăror inamici... Astfel vede cineva mânăstirea Radul Vodă, care cu toate prefacerile ce le-a avut de mai multe ori până acum, poziția sa cea înaltă aproape de apa Dâmboviței și lângă care se află mica bisericuță numită a lui Bucur cu totul în marginea apei, aceea ce după cum se vede și se cunoaște la începutul ei, nu fu decât asemenea o lucrare de pământ militară; această mânăstire cu hramul Sfânta Treime este văzută din toate părțile și-și arată crestele murilor ce o înconjurară ca și cum ar fi primul fort al orașului. Poate cineva să judece după forma și împrejmuirea ce o are, după grosimea murului ce o înconjoară, ochiurile sau crestăturile prin mur, de unde se putea bate și apăra și chiar după camerele cele cu ferestrele spre drum ca niște cazemate prin cazarme și în fortărețe, se poate dar cunoaște prea bine ce lucrare fu din începutul ei.

Afară de-aceasta, luând în considerare poziția acestei coline și mai cu seamă cum a fost locul pe-aici, în timpurile mai de demult, numai păduri și smârcurile ce le forma apa Dâmboviței pe lunca ei, această citadelă era una din cele mai tari lucrări care – precum am zis la capitolele trecute – prin ajutorul și rezistența ce o putea înfățișa, se înțelege, armiile românești aici preîntâmpinau sau opreau înaintarea armiilor străine ce năvăleau în țară și-și luau drumul către Târgoviște.

Dintr-aceasta se începu întâia cauză a fundării Bucureștiului și cea dintâi lucrare, cel dintâi par care se bătu dintru început fu aici, fiindcă se cunoaște și se știe, după cele zise și după cele văzute, că cea mai veche biserică a Bucureștiului este a lui Bucur; și-așa, dintru început făcându-se mai întâi niște colibe sau niscaiva căsuțe, un cătun și-apoi un sat; mai târziu, din ce în ce se întinse și se lăți, încât ajunse a se forma aceea ce vedem astăzi: case mari, palate, biserici, mânăstiri – într-un cuvânt Bucureștii, capitala României!

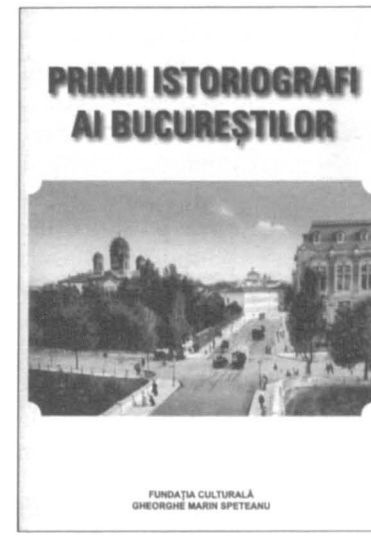

Dar spre a vorbi ceva mai întins despre poziția și locurile pe care se află situat orașul, putem zice că Bucureștiul lățindu-se pe lunca sau albia Dâmboviței, nu spre una din acele poziții avantajoase și mai cu seamă partea sa interioară, adică târgul și câteva din mahalalele sau fobourgurile sale, găsindu-se cu totul îngropate pe vale, nu înfățișează ochiului călătorului precum alte orașe ca Iașul și Târgul Ocnei, acea frumoasă și falnică privire ce se vede de departe și numai când se apropie cineva cu totul de dânsul, viind de-afară, adică când este mai la barieră, încep a se zări casele și domurile bisericilor.

Să examinăm dar capitala noastră despre vreo parte, oricare va fi, da către unul din cele patru puncte universale. Să începem despre partea către Radul Vodă, în partea primitivă sau leagănul Bucureștiului. Să urmăm cursul Dâmboviței din Tabaci către Livedea cu duzii, sau fie și mai dincoa; atâtea uliță și-atâtea mahalale, de care se îmbracă scheletul locului acesta atât de variat, numele acestor uliță și mahalale care, cele mai multe le poartă după numirea bisericilor și-altor particolari; numirile acestea, ne face să cunoaștem pe întâii lăcuitori și fondatori ai mahalalelor precum: Streaja Iancului, Biserica Apostol, Popa Rusu, Popa Chițu, Podul Caliței și celelalte. Mergem tot înainte către Tăiere, unde se taie vitele pentru târg, sau către Foișor și de aici înaintăm spre Văcărești. Aici locul e cât se poate de pitoresc, însă numele insuflă oarecare teroare!...

Primii istoriografi ai Bucureștilor,
îngrijire ediție, cuvânt înainte și glosare
de Viorel Gh. Speteanu,
Editura Fundației Culturale
„Gheorghe Marin Speteanu",
București, 2008, pp. 284-286

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria unor monumente bucureştene

Wladimir Hegel, un sculptor român cu rădăcini poloneze

Dr. Nicolae MAREŞ
Diplomat

Unul dintre cei mai de seamă reprezentanţi ai neoclasicismului românesc în sculptură a fost Wladimir Hegel (1839–1918), autor al unora dintre cele mai semnificative monumente de for public bucureştean de la începutul secolului al XX-lea.

Originile familiei Hegel se află în Polonia, unde tatăl său, Konstanty Hegel, a fost de asemenea sculptor, autor al unor monumente publice, dar şi funerare, ce pot fi şi astăzi admirate la Varşovia. De altfel, tatăl său, fost profesor la Şcoala de Belle Arte din capitala Poloniei, este şi autorul celebrei statui *Sirena*, simbolul cetăţii Vistula, amplasată azi chiar în incinta Cetăţii Vechi a Varşoviei. Fiul său, Wladimir (Wlodimierz, în poloneză), i-a călcat pe urme, studiind sculptura la Berlin şi Paris, pentru ca după 1873 să se stabilească la Bucureşti, se pare la îndemnul lui V.A. Urechea. Acelaşi istoric are meritul de a-l impune pe tânărul artist în faţa protipendadei bucureştene, într-o epocă în care arta plastică românească se afla în plină expansiune, prin artişti precum Karl Storck, Ion Georgescu sau Ştefan Ionescu-Valbudea.

Statuia lui Dinicu Golescu

Monumentul Eroilor Pompieri

Stabilindu-se definitiv la Bucureşti, în 1885, Wladimir Hegel devine profesor de sculptură la Şcoala de Arte şi Meserii (din 1891), apoi la Academia de Belle Arte (1898), după moartea prematură a lui Ion Georgescu.

În calitate de dascăl, a îndrumat paşii unor importanţi sculptori, precum *George Vasilescu*, *Filip Marin*, *Dimitrie Paciurea* ş.a. Cel mai cunoscut elev al maestrului rămâne însă *Constantin Brâncuşi*, care-i va păstra şi o vie amintire, declarând, peste ani, că Hegel i-a fost „părinte şi profesor", călăuzindu-i paşii spre viitoarea sa carieră internaţională.

Arta de portretist a lui W. Hegel îşi va găsi concretizarea în realizarea, în 1891, a bustului Reginei Elisabeta (Carmen Sylva), soţia regelui Carol I. Recunoscut şi apreciat de familia regală, sculptorul va străluci în saloanele bucureştene, realizând la comandă şi alte lucrări din aceeaşi categorie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Un alt personaj de referință al culturii române, imortalizat de W. Hegel, este Mihail Kogălniceanu. Statuia lui Kogălniceanu, inaugurată la Galați în 1893, are și două replici, la Piatra Neamț și la Iași, care, fără să fie identice, completează personalitatea celui omagiat.

Un alt criteriu de selecție a statuilor realizate de W. Hegel îl reprezintă și legăturile culturale sau politice cu Polonia, țară de care sculptorul se va simți atașat toată viața.

Cea mai cunoscută lucrare bucureșteană a lui W. Hegel rămâne însă *Monumentul Eroilor Pompieri*, inaugurată la 13 septembrie 1901, în prezența câtorva supraviețuitori ai bătăliei din Dealul Spirii (13 septembrie 1848). Din păcate, legendarul căpitan Pavel Zăgănescu, devenit între timp colonel în rezervă, era decedat la data inaugurării monumentului.

Monumentul redă o Victorie înaripată sunând din trompetă vestea deșteptării gloriei străbune. Ea poartă pe brațe un ostaș pompier rănit, semn al jertfei. Pe soclul statuii, pe o placă de bronz, se pot citi cuvintele: „Luptătorilor de la 13 septembrie 1848, poporul român recunoscător" (1900).

Din păcate, monumentul, ca și atâtea alte lucrări reprezentative ale Capitalei, a cunoscut și câteva mutări, locul inițial, Dealul Spirii, dispărând odată cu construirea Casei Poporului, în anii '80 ai secolului trecut. Statuia a fost reamplasată în 1991 în fața hotelului Marriott, fiind locul de desfășurare tradițională a paradei pompierilor bucureșteni.

Statuia lui C.A. Rosetti

O altă statuie cu rezonanță publică purtând semnătura lui W. Hegel este cea a revoluționarului pașoptist *C.A. Rosetti*, inaugurată în 1902 și situată în piața ce-i poartă azi numele. Ilustrul om politic este reprezentat așezat într-un fotoliu, într-o atitudine meditativă. Pe soclu citim inscripția: „Luminează-te și vei fi. Voiește și vei avea", cu rezonanță în calitatea de mason a defunctului.

Cu mențiunea că la Iași mai pot fi admirate statuile lui Vasile Alecsandri (situată în fața Teatrului Național) și cea a lui Miron Costin, vom semnala, printre ultimele sculpturi monumentale realizate de Wladimir Hegel, o „lucrare de bătrânețe", cum spun unii exegeți, *Statuia lui Dinicu Golescu* din preajma Spitalului Militar. Prin alură și expresie ne amintește de figura lui Miron Costin, aducând pe registrul inferior și alți reprezentanți ai dinastiei Golescu, poate mai puțin expresivi, dar puși totuși în valoare și redăruiți astfel posterității.

În ansamblul lor, lucrările lui Wladimir Hegel au însemnat pentru sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea un moment de referință în arta monumentală românească, ca arie de cuprindere și expresie greu de depășit. A fost un pedagog strălucit care, după Storck și Georgescu, a dat noi valențe învățământului artistic românesc, continuând opera tatălui său, a varșovianului Konstanty Hegel, pe teritoriu românesc. Wladimir Hegel nu a uitat nici o clipă că este polonez, atunci când a înfățișat personalități apropiate de Polonia și de cultura ei, cu toate că românii îl luau drept neamț. Nume însoțit de stima pe care ceasornicarul Arghezi a dat-o cu plecăciune acestor mari meșteșugari.

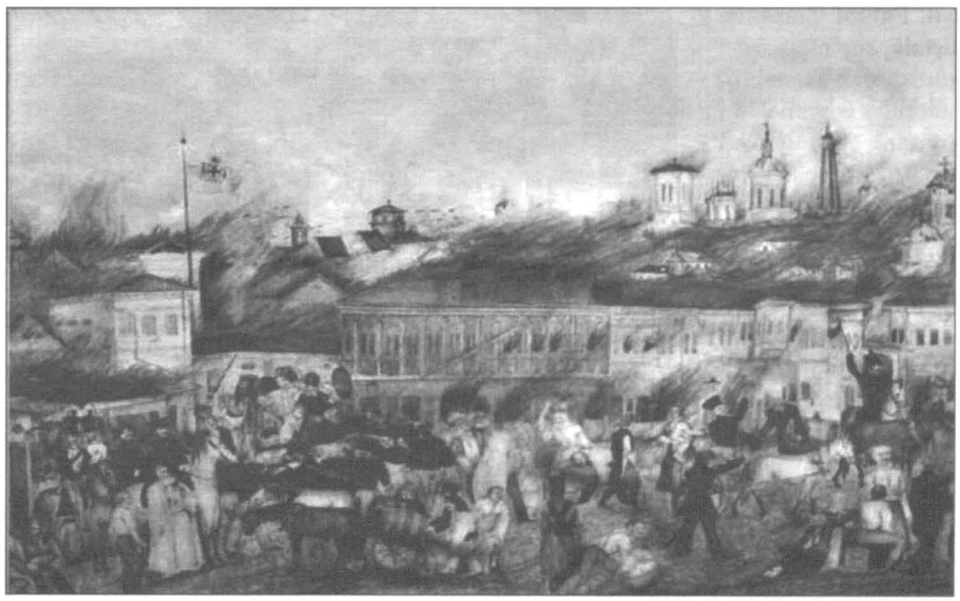

***Focul cel mare*, București, 1847. Pictură de Moustakoff**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Din colecţiile Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
(I)
Ilustrate cu Parcul Carol I

Prof. Virgiliu Z. TEODORESCU

Sărbătorirea, la 20 septembrie, a 551 de ani de la atestarea documentară a Bucureştilor readuce în actualitate imaginea veche a oraşului, aşa cum se prefigura la începutul secolului al XX-lea. Cuprins de febra prefacerilor edilitare, Bucureştii erau atunci un oraş în expansiune, modelul fiind evident cel occidental, potrivit liniei politice trasate de dinastia regală. Pentru ilustrarea acestui concept, am apelat la istoricul Virgiliu Z. Teodorescu, cunoscut pentru pasiunea sa arhivistică, care a avut amabilitatea să comenteze pentru cititorii „Bibliotecii Bucureştilor" câteva dintre cele mai valoroase piese de artă fotografică, aflate în colecţiile speciale ale Bibliotecii Metropolitane Bucureşti. Ne face o deosebită plăcere să găzduim aceste nestemate ale trecutului, în speranţa că cititorii, în special cei tineri, vor privi pe viitor cu mai multă responsabilitate moştenirea înaintaşilor, ce nu-şi aşteaptă decât recunoaşterea şi, dacă vreţi, reconsiderarea cuvenită. (Redacţia „B.B.")

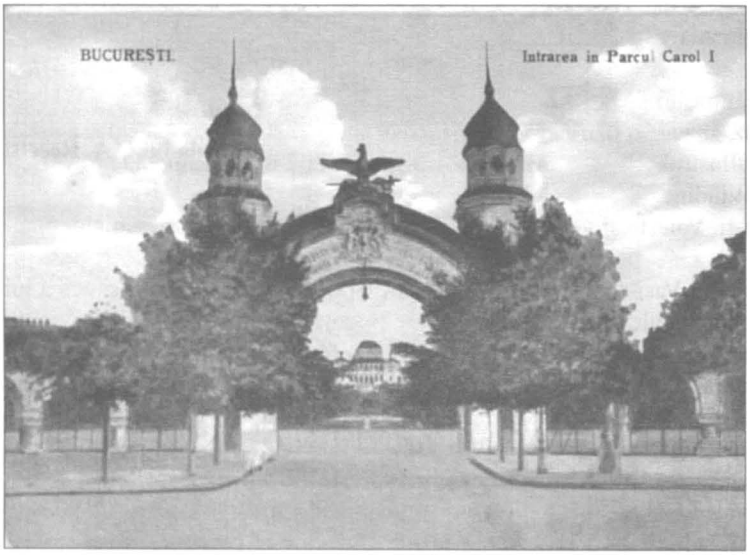

Carte poştală ilustrată color, având imprimat pe faţa vederii textul: **Bucureşti. Intrarea în Parcul Carol I.** Pe verso este imprimat: **Editura Librăriei Union, Bucureşti, Reproducerea interzisă. Inventar 4593/2004** anulat, înlocuit cu etichetă: **C.P. XX 276 inv. 276/2006.** Menţiuni cu creionul: **0001**. Dimensiuni: 9 x 13,8 cm.

În prim plan, remarcăm intrarea monumentală, sub formă arcuită, în parcul ce a găzduit în 1906 marea Expoziţie Generală Română. În fundal, observăm silueta Palatului Artelor, clădire ce a găzduit, până la demolare, Muzeul Militar Naţional. Estimăm, după natura construcţiilor, că fotografia datează din 1935, an când majoritatea clădirilor au fost renovate în vederea organizării primei ediţii a *Lunii Bucureştilor*.

Carte poştală ilustrată color, având imprimat pe faţa vederii textul: **Bucureşti. Parcul Carol.** Pe verso este imprimat: **Cartă Poştală**, suprafaţa fiind împărţită de linia verticală pe care discret avem probabil sigla ce-l defineşte pe autorul fotografiei: **I., Gh.** Imprimarea ştampilei: **Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar Nr. 1520/1** anulat, înlocuit cu **18/1**. Pe spaţiul rezervat corespondenţei este imprimat: **A.G.L.P., Bucureşti Nr. 12 – 1927. I., Gh.** Şi menţiunea cu creionul: **0002**. Dimensiuni: 8 x 13,2 cm.

Fotografie luată de pe malul nordic al lacului din centrul Parcului Carol I. Observăm pe malul opus bogata vegetaţie care încadrează Geamia cu al ei suplu minaret, acoperişul Ospătăriei Regale, clădirea Palatului Muzeului Militar Naţional dominând cornişa la baza căreia se disting prezentele *Giganţilor* din faţa Grotei.

Exemplarul a fost folosit pentru corespondenţă nefrancată în anul 1930.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

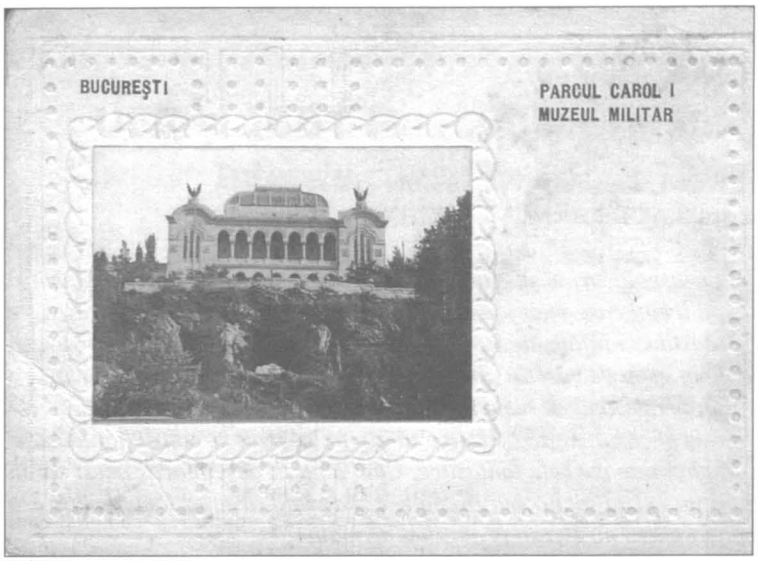

Carte poştală ilustrată alb-negru, având imprimat pe faţa vederii textul: **Bucureşti. Parcul Carol I – Muzeul Militar.** Pe verso **X INV 4688/2004** anulat cu roşu. Este o realizare atipică, fiind folosit un carton subţire, care la presă a fost decorat cu reliefări menite a încadra o miniaturală fotografie (4,5 x 6,7 cm) alb-negru ataşată.

Carte poştală ilustrată protejată în anvelopă de plastic pe care este ataşată eticheta cu menţiunea **C.P. XX 154 inv. 154/2006**. O menţiune cu creionul a fost scrisă pe fâşia roz ataşată cărţii poştale: **0008**. Exemplar folosit pentru corespondenţă nefrancată, datată parţial: 7 sept.

Fotografia a reţinut imaginea clădirii Palatului Muzeului Militar Naţional, având la nivelul lacului componentele sculpturale ale *Legendei Jepilor*, cele trei personaje: *Giganţii* flancând *Femeia adormită*, realizare în concepţia artistică a sculptorului Dimitrie Paciurea, care a dăltuit în piatră de Albeşti pe unul dintre *Giganţi*, celălalt fiind realizat de sculptorul Frederic Storck, iar *Femeia adormită* de sculptorul Filip Marin, în marmură de Carrara.

Carte poştală ilustrată sepia, având imprimat pe faţa vederii textul: **Bucureşti – Pavilionul Regal din Parcul Carol.** Pe verso este imprimat: **Bucureşti – în Parcul Carol – Enciclopedia Fotografică, Bucureşti – Reproducerea oprită** şi ştampila: **Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar Nr. 3/58**, menţiuni cu creionul: **2C54a 0017 1925/1944**. Dimensiunea: 8,4 x 11,2 cm.

În prim plan, remarcăm statuia lui C.I. Istrati, fostul Comisar General al Expoziţiei, cel care a coordonat în anii 1905–1906 realizarea ansamblului de lucrări care au metamorfozat zona mlăştinoasă, componentă a Cociocului, pentru a deveni parcul Expoziţiei Generale Române, ulterior căpătând denumirea de Parcul Carol I. Concomitent cu lucrările de amenajare peisagistică, Istrati s-a preocupat de asigurarea capacităţii viitorilor expozanţi, proiectarea pavilioanelor, precum şi de bunul mers al activităţii expoziţionale din iunie şi până în noiembrie 1906.

Publicul a avut prilejul cu anticipaţie să cunoască cum va arăta monumentul, creaţie a sculptorului Oscar Spaethe. Astfel, la 15 ianuarie 1927, coperta revistei „Natura" a redat fotografia şi un text referitor la macheta *monumentului dr. C.I. Istrati*. Fotografia fusese atent analizată şi aprobată de comitetul de iniţiativă în şedinţa din 16 decembrie 1926, pentru a se trece la executare în material definitiv. În toamna anului 1928 a avut loc solemnitatea dezvelirii monumentului. A fost o prezenţă semnificativă timp de câteva decenii. A dispărut mai întâi Pavilionul Regal în urma unui incendiu mistuitor în anii '50.

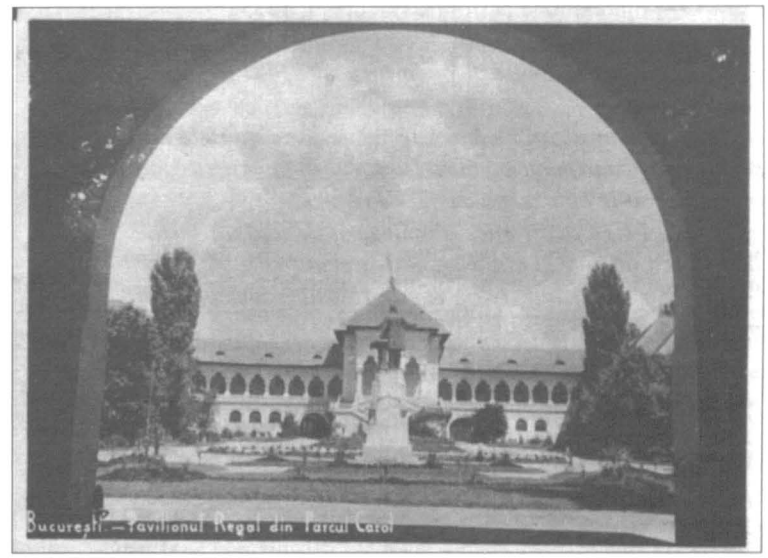

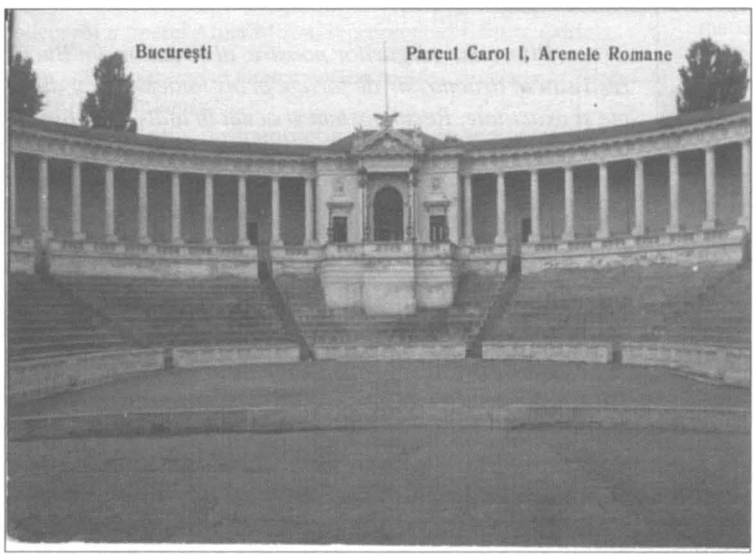

Carte poştală ilustrată sepia, având imprimat pe faţa vederii textul: **Bucureşti – Parcul Carol I, Arenele Romane.** Pe verso este imprimat: **CARTA POŞTALĂ Editura Librăriei SOCEC & Comp. S.A., Bucureşti Reproducerea strict interzisă** şi ştampila: **Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar Nr. 4/250 Nr. 13**, menţiuni cu creionul: **2C55b 0018 1920/1940**. Dimensiunea: 9 x 13,8 cm.

Fotografie realizată de pe scena Arenelor Romane spre loja oficială, flancată de colonadele construcţiei cu uşile şi treptele de acces spre locurile de vizionare a manifestărilor.

La 1906, solemnitatea inaugurării s-a desfăşurat în incinta acestei construcţii. Pe parcursul Expoziţiei Generale Române (iunie – noiembrie 1906), aici au fost organizate ample manifestări teatrale (organizator, regizorul Alexandru Davila, directorul Teatrului Naţional), spectacole corale şi de dansuri folclorice, demonstraţii sportive.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

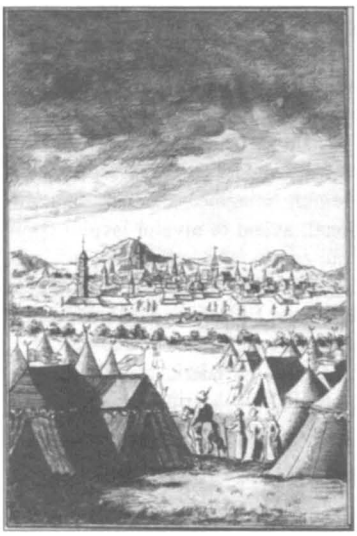

George OLSZEWSKI, *Bucureşti: Note istorice şi stampe*
Cartea Românească S.A., Bucureşti, MCMXXIX

Livezi întinse, vii imense, locuri virane nesfârşite, gropi de nisip, bâltoace, păduri, şi pe ici pe colea, biserici de lemn, case mici joase şi bordee al căror acoperiş abea eşea pe deasupra pământului; aceasta era înfăţişarea ce o prezinta viitoarea capitală. Fără strade, poteci care mergeau dela un grup de case la altul, ocolind, pe ici o băltoacă, mai încolo, o vie, livadea proprietarului, ori groapa de nisip săpată de el, ca să-şi clădească casa. Aceste poteci făceau cele mai de necrezut zigzaguri; mai târziu au devenit strade şi până astăzi nu s'a ajuns ca să li se îndrepteze curbele fantastice. Cum a putut deveni oraş acest sat în acel sfârşit de veac când nu exista nici o burghezime, când viaţa, averea locuitorilor era într'una ameninţate, când nimeni nu era sigur de ziua de mâine?

Bucureşti: Vedere generală

Victor BRĂTULESCU, *Vechi vederi bucureştene*
Cu o prefaţă de N. Iorga, Bucureşti, 1935

Cine a zugrăvit aşa poporul nostru, l-a înţeles şi l-a iubit.

E un mare noroc că aceste schiţe s'au întors la noi şi e frumos sacrificiul pe care l-a făcut d. G. Argetoianu cumpărându-le cu o sumă destul de ridicată.

Pe lângă acest miez al culegerii de faţă, d. Victor Brătulescu adauge şi alte visiuni de trecut.

E o publicaţie care va supravieţui comemorării pentru care a fost făcută. (N. Iorga)

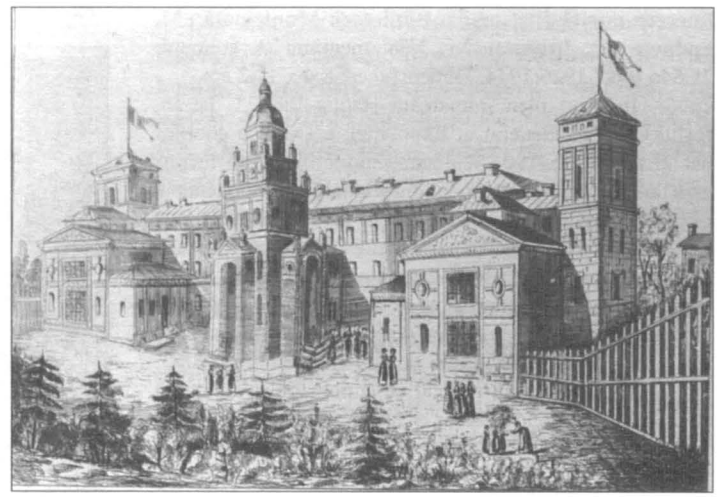

Azilul „Elena Doamna"

Al. BUSUIOCEANU, *Acuarelele lui Preziosi*
Extras din „Studii italiene I", Bucureşti, 1934

Pitorescul târgurilor noastre, al străzilor din Bucureşti sau al drumurilor de ţară, e prins totdeauna cu dibăcie şi exactitate. Recunoaştem şi acum în atâtea din figurile notate de Preziosi tipuri familiare care încă n'au dispărut: ţiganca florăreasă de pe străzile Bucureştilor, vânzătorii de scoarţe, cucoana venind gătită dela piaţă, întovărăşită de servitoarea desculţă, vânzătorul de caş cu cobiliţa şi sedilele, bragagiul, călugărul iconar adăpostindu-şi toată prăvălia sub o umbrelă, ţăranca săsoaică dela Braşov venită la târg la Bucureşti, alviţarul cu fes, sau domnul elegant plimbându-se nestânjenit la Moşi.

La Moşi

Rubrică realizată de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

UER şi IBBY România – în sprijinul bibliotecilor şcolare

Interviu cu dl. Claudiu ISTRATE, secretar general UER

Uniunea Editorilor din România (UER), reprezentată de dl. Claudiu Istrate, secretar general, şi Secţia Naţională IBBY România sunt de câţiva ani (manifestarea a ajuns deja la ediţia a V-a) iniţiatorii unui amplu program de promovare a activităţii bibliotecilor şcolare şi pentru copii, prin organizarea Festivalului Naţional „Bucuria lecturii", dar şi a unor expoziţii de carte pentru copii şi tineret, reviste şcolare şi concursuri tematice (ateliere de desen, integrame, competiţii sportive etc.).

Manifestarea, susţinută şi de Secţia Naţională a Federaţiei Internaţionale a Comunităţilor Educative (FICE – România) şi Inspectoratul Şcolar al Municipiului Bucureşti, este găzduită, tradiţional, de Palatul Naţional al Copiilor, fiind un prilej de exprimare a interesului pentru lectură. Concursuri de genul „Cea mai frumoasă pledoarie pentru lectură", „Scrisoare către personajul preferat" (rezervat copiilor, pe categorii de vârstă, de la clasele a IV-a până la a XII-a), „Lista de onoare IBBY" pentru cărţile cu tematică specifică pentru tineret şi copii apărute în cursul anului, dar şi premiul „H. Christian Andersen" acordat pentru derularea de programe de stimulare a lecturii în rândul copiilor, alături de premiul „Astrid Lindgren" pentru scriitori (povestitori, ilustratori, directori de programe) cu bogată experienţă şi îndelungată activitate în domeniul lecturii pentru copii, răsplătesc pe participanţi, deopotrivă cadre didactice, elevi, dar şi autori de cărţi pentru copii.

Totodată, dl. Claudiu Istrate, fost director al Editurii Ministerului Administraţiei şi Internelor, reprezintă deopotrivă UER, dar mai ales România la cele mai semnificative manifestări internaţionale de profil, inclusiv Târgul Internaţional de Carte pentru Copii de la Bologna, locul unde cei mai de seamă exponenţi ai industriei internaţionale de profil (editori, agenţi de publicitate, producători de film şi emisiuni TV, copyright-eri, distribuitori, librari) au ocazia să facă schimb de produse destinate lecturii copiilor. La această manifestare, datorită inclusiv eforturilor d-lui Claudiu Istrate, România e prezentă nu doar prin autori, dar şi prin unii ilustratori de carte pentru copii, graficieni tineri sau în plină afirmare, participanţi cu creaţii finite şi propuneri la cele două secţiuni ale Târgului – cartea de ficţiune şi cea de non-ficţiune. Prezent la Bologna, dl. Istrate a avut prilejul să constate că şi România are ilustratori talentaţi, capabili să participe de la egal la egal cu elita artistică internaţională (numai la ediţia din 2008, de pildă, au fost selectaţi 99 de graficieni din 23 de ţări, juriul reţinând în mod special contribuţia ilustratorilor români, îndeosebi a tinerei Alina Miron, reprezentând Editura Corint).

Î: *Ce înseamnă pentru noi, ca români, prezenţa la Târgul de Carte de la Bologna?*

R: Selecţia ilustratorilor s-a bazat pe trei criterii: calitate, excelenţă tehnică, o privire reprezentativă asupra întregii varietăţi a ilustraţiei de carte dintr-o ţară sau zonă geografică. Sub acest aspect, piaţa românească de profil este încă deficitară: nu avem, de pildă, nici un grafician care să dispună de drepturile de autor ale cărţilor pe care le ilustrează. În cadrul Târgului, la aşa-zisa Cafenea de dezbateri, am avut prilejul să susţin punctul de vedere al graficienilor români, dintre care cunosc personal foarte mulţi, prin natura funcţiei ce o deţin. Am promis că UER va sprijini artiştii plastici autohtoni în realizarea acestui deziderat. Ar fi un bun exemplu public, nu numai pentru piaţa cărţii.

Î: *Cum se stabilesc, de pildă, drepturile de autor pe piaţa cărţii?*

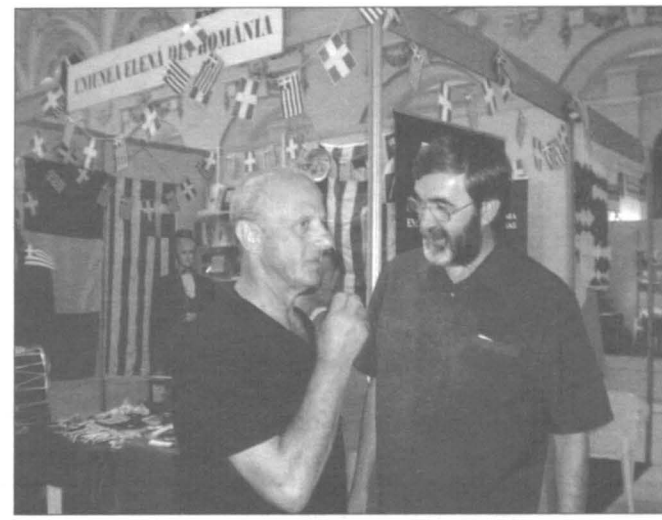

Claudiu Istrate în dialog cu actorul şi regizorul Mihai Mălaimare la Salonul de Carte, Presă şi Muzică, Sinaia 2010

R: La noi nu există un control strict al tirajelor, astfel încât un autor, sau, după caz, un ilustrator, nu poate şti niciodată care sunt drepturile sale patrimoniale de editare. Editurile preferă să investească „un mezelic" cumpărând cu totul un produs, devenind astfel proprietarul de drept atât al textului, cât şi al ilustraţiei. Artiştii acceptă, de regulă, acest compromis, fiindcă altfel se privează chiar şi de dreptul esenţial la existenţă. Aşa se face că graficieni bine cotaţi pe piaţă, colaboratori statornici ai unor edituri cunoscute, nu primesc nici măcar un leu din drepturile cuvenite, toate drepturile convertindu-se într-un salariu, de regulă cu totul modic. Fenomenul nu este de natură să încurajeze creaţia, chiar dacă, ştiu din proprie experienţă, mulţi ilustratori de carte pentru copii lucrează adesea chiar pentru propria plăcere.

Î: *Să recapitulăm: drepturi neplătite, ilustratori dezamăgiţi. Este aceasta o boală românească?*

R: Fenomenul trebuie privit în ansamblu: în România sunt înregistrate aproximativ 10.000 de edituri, dar funcţionează efectiv mai puţin de jumătate. Dintre acestea, 80% editează autori străini şi numai 10% români (cei mai mulţi decedaţi). Eu, în calitate de manager executiv al Secţiei Naţionale IBBY România, am semnalat acest fenomen Ministerului Culturii. *Editurile evită să lucreze cu autori în viaţă pentru a nu le plăti drepturile cuvenite (!).* Fenomenul este similar şi în cazul manualelor şcolare.

Î: *Recent, ministrul Educaţiei, dl. Daniel Funeriu, declara că majoritatea manualelor publicate la noi „îl adorm". Se susţine această afirmaţie?*

R: Manualele sunt ultima verigă din lanţul curricular. Ideal, un manual reflectă o programă perfect gândită. La noi lucrurile se fac în grabă, se ard etapele, iar perspectiva de a avea manuale mai bune, „rezonabile", cum ar spune dl. Funeriu, nu se poate prevedea decât pentru anii 2011–2012.

Din păcate, dl. Claudiu Istrate este reticent când face astfel de aprecieri. Cartea şcolară este în declin, nu doar din motive curriculare, cât mai ales economice. „Chiar şi calitatea are un cost" este deviza directorului executiv al UER, care constată că şi anul acesta şcolar va începe din păcate cu cărţi vechi. (*Redacţia „B.B."*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Acad. Alexandru SURDU şi vocaţia Pentadei

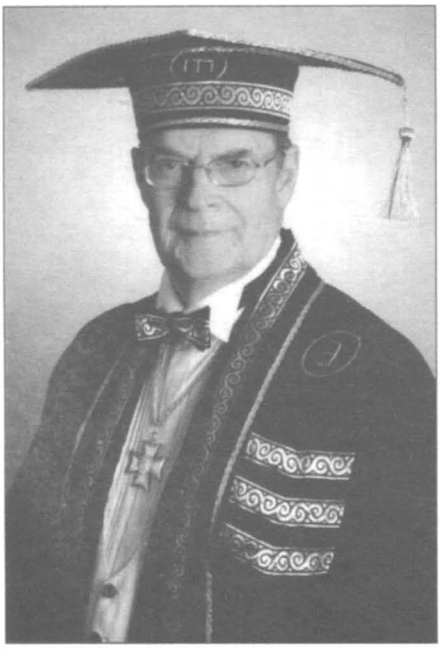

Orice intelectual umanist, în epoca totalitară, avea inevitabil de-a face cu Securitatea, susţine G. Liiceanu într-un studiu-eseu publicat ca prefaţă la volumul *C. Noica în Arhiva Securităţii* (ediţie de Dora Mezdrea, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2009). Depinde însă de poziţia pe care te situezi. Al. Surdu, în calitate de tânăr cercetător la Centrul de Logică al Academiei Române începând cu anul 1964, aparţinea unei categorii aparent favorizate, respectiv aceea de „persoană pusă sub urmărire, dar necontactată". Asta spre deosebire de C. Noica, de pildă, care, ca „veche cunoştinţă" (?), era permanent în vizorul Securităţii.

Astăzi, obsesia acestui aparat represiv şi insinuant al societăţii totalitare este mai puternică chiar decât în vremea când funcţiona cu adevărat, mulţi intelectuali, unii care n-au cunoscut niciodată Securitatea, vădesc reale aptitudini de judecători şi inchizitori ai sistemului, aruncând, de-a valma, victime şi călăi, în aceeaşi „groapă" fără fund a istoriei. Aproape că nu mai contează care erau relaţiile adevărate ale intelectualului cu acest monstruos aparat represiv. Ocultând şi interpretând sursele, toţi, fără excepţie, erau vinovaţi, cel puţin fiindcă trăiau în România totalitară. Boala bănuielii este veche la români şi nu a ocolit nici Diaspora.

Simpla prezenţă a numelui unui intelectual în documente emanate de la respectiva instituţie ţine loc de act de condamnare. Nu contează motivele, ci rezultatele. Aşadar, cum era perceput Al. Surdu de Securitate în anii când activa la Centrul de Logică? Dintr-o notă semnată de un ofiţer de Securitate, datată 5 aprilie 1971, aflăm că era „un ardelean molcom, cap bun pentru *cercetări filosofice* (?), dar cam orgolios". Trimis în Olanda la studii, Al. Surdu afirmă, în faţa informatorului Securităţii, că acolo nu l-a cunoscut decât pe îndrumătorul său ştiinţific, Van Kootselar, ceea ce, evident, îl dezamăgeşte pe anchetator.

Câteva luni mai târziu, respectiv la 15 noiembrie 1971, sursa „Valerian" îl descrie pe Al. Surdu drept „sobru, degajat, serios". Din păcate, este „neinteresat politic, dispreţuitor cu organele de stat". Cât despre calităţi, sursa nu se sfieşte să le enumere: „vorbeşte germana, ştie franceza, engleza, latina şi greaca". Avea însă şi defecte: îi admira pe C. Noica şi N. Iorga, ceea ce pentru un intelectual „de tip nou" era un defect.

După alţi doi ani, respectiv la 31 august 1973, C. Noica este luat iarăşi în colimator de Securitate, de această dată fiind lucrat de Direcţia I, într-un *dosar de urmărire*. Între altele, se menţionează şi prestigiul dobândit de „numitul N. C., de 64 de ani, doctor în filosofie, neîncadrat politic" în faţa unor tineri intelectuali. Această atitudine prezenta riscul de „influenţare ideologică-realistă", având efect la câţiva tineri cărora Noica le acorda atenţie, între care Al. Surdu, Sorin Vieru şi G. Liiceanu.

Vina lui Noica, sesizată în raportul amintit, era aceea că „se preocupă prea mult de studii filosofice cu conţinut idealist [...] încurajând publicarea lor în străinătate, precum şi rămânerea în străinătate a cercetătorilor care îl frecventau". Fără a mai insista asupra sursei de la care proveneau astfel de acuzaţii grave – *qui s'excuse s'accuse* –, vom constata că efectele acestor interpretări tendenţioase au fost, între altele, blocarea de la plecarea în străinătate a unor cercetători îndreptăţiţi, în opinia lui C. Noica, să primească astfel de burse, fiind nominalizaţi expres Al. Surdu şi S. Vieru (cf. Notei din 24 octombrie 1973, redactată de un şef de serviciu de la Direcţia I).

După ieşirea la pensie a lui C. Noica şi desfiinţarea Centrului de Logică, Al. Surdu, devenit între timp bibliotecar la Biblioteca Universitară, continuă să-şi frecventeze maestrul. Sursa „Nicoară" relatează o întâlnire avută la domiciliul lui Noica din Drumul Taberei, în care se stabilesc condiţiile unei traduceri din Kant (lucrarea va fi publicată în 1981, respectiv *Critica puterii de judecată*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, trad. C. Noica, Vasile Dem. Zamfirescu şi Al. Surdu).

Fără a mai intra în amănuntele tenebroase ale acelor ani, reţinem ideea unui Al. Surdu aflat sub zodia seninătăţii apolinice, un cercetător dedicat studiului filosofiei, dornic să-şi exerseze spiritul în compania unor mari gânditori, construindu-şi cu migală şi erudiţie o carieră solidă într-un domeniu de referinţă al culturii.

Astăzi, când însăşi moştenirea lui Noica este contestată, demersurile lui Al. Surdu de valorificare a operei sale (inclusiv recentul Simpozion Naţional *Constantin Noica – „Bucuriile simple"*, ediţia a II-a, Arad, 9 – 10 septembrie 2010) nu s-au irosit în zadar. Cel ce le spunea securiştilor să-l ajute *„să facem ceva în cultură"* are în Al. Surdu un urmaş demn. Victoria lui Noica se vădeşte astfel perenă, în ciuda denigrărilor de tip partizan. Între noicieni, Al. Surdu rămâne vocea cea mai autentică şi consecventă a culturii româneşti contemporane.

Redacţia „B.B."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biobibliografie

Academicianul Alexandru Surdu s-a născut la Braşov, pe data de 24 februarie 1938. Întrucât ziua naşterii corespunde cu tradiţionala sărbătoare a Dragobetelui, se poate spune că destinul său public este legat de acest zeu al dragostei pure şi juvenile. Tatăl său, Al. I. Surdu (1870–1951), a fost lucrător tâmplar, iar, după război, maistru la CFR. Mama, Elena, născută Ghimbăşan (1910–2009), provenea din Şcheii Braşovului. Astfel se explică interesul pentru această zonă etno-folclorică puţin cercetată de etnografia tradiţională, ca o căutare, simbolică, a originilor.

Elev între anii 1952–1955 al celebrului Colegiu „Andrei Şaguna" din Braşov, Al. Surdu va păstra o amintire neştearsă din aceşti ani ai formării profesionale, revenind adesea printre foştii şi actualii „şăgunişti" şi purtând, cu fiecare prilej festiv ce i se iveşte, tradiţionala uniformă a liceului, croită în stil austriac. După liceu, optează pentru Facultatea de Filosofie din Bucureşti, având-i ca dascăli, între alţii, pe Radu Stoichiţă (istoria logicii), Henry Wald (logica elenică), Al. Boboc (istoria filosofiei moderne) sau Voicu Bugariu, ginerele lui Lucian Blaga, cunoscut pentru opţiunile sale de „stânga", profesor de materialism dialectic.

Absolvă facultatea în 1963, susţinând o teză sub îndrumarea lui Radu Stoichiţă pe tema *Dialectica abstracţiei*, fiind ulterior reţinut ca asistent de cercetare la Centrul de Logică al Academiei Române, sectorul logică clasică, condus de acad. Dan Bădărău.

Aici are prilejul să-l cunoască pe C. Noica, proaspăt eliberat din închisoare şi angajat al Centrului. Acesta îl introduce în cercul – clandestin – al „năiştilor", din care mai făceau parte Virgil Bogdan şi Constantin Floru. Principala preocupare a acestui grup inedit era traducerea operelor fundamentale ale lui Hegel (*Logica mare* şi *Logica mică*), dar şi a unor texte din Kant (*Critica raţiunii pure*), alături de izvoare eminesciene din perioada berlineză. De altfel, prietenia cu C. Noica s-a consolidat odată cu intervenţia pe lângă profesorul de elină Nicolae Ştefănescu, de la Institutul Teologic „Mitropolitul Nifon", de a-i preda tânărului Al. Surdu lecţii de greacă veche. C. Noica i-a şi plătit din leafa sa de cercetător primele 20 de ore de elină. Tot lui C. Noica îi datorează Al. Surdu şi interesul pentru filosofia clasică. Exersându-şi cunoştinţele prin traducerea *Categoriilor* lui Aristotel, va continua în paralel şi cu studiul limbii germane, traducând din Kant, Wittgenstein şi C. Popper.

Între 1969–1970 efectuează un stagiu de cercetare la Institutul de Matematică din Amsterdam, specializându-se în domeniile logică simbolică şi fundamentele ştiinţei, publicând ulterior şi două lucrări fundamentale în domeniu: *Elemente de logică intuiţionistă* (1976) şi *Neointuiţionismul* (1977), ambele menite să valorifice semnificaţiile operaţiilor logice. Studiile sale asupra formalismului neointuiţionist au avut efecte semnificative în câmpul ştiinţelor aplicate româneşti, relevând inclusiv contribuţia şcolii româneşti de matematică. Aplicaţiile neo-intuiţionismului promovat de Al. Surdu în deceniul şapte al secolului trecut se dovedesc azi fertile în domenii precum ontologia, epistemologia sau chiar sociologia.

În 1976, Al. Surdu îşi susţine teza de doctorat cu titlul *Logica clasică şi logica matematică*, în care pune formele logico-clasice (noţiunea, judecata şi raţionamentul) în relaţie cu formele de reflectare şi cele de modelare. În opinia sa, cele două discipline logice au, aparent, apartenenţă distinctă, având forme şi expresii lingvistice diferite, precum şi aplicaţii separate.

Tânăr cercetător în filosofie, aureolat de prietenia unor mari gânditori, dar şi de recunoaşterea publică prin acordarea, în 1974, a premiului „Vasile Conta" al Academiei Române pentru lucrarea deja amintită, respectiv teza sa de doctorat, Al. Surdu va cunoaşte în deceniile şapte şi opt toate avatarurile „revoluţiei culturale". După desfiinţarea Centrului de Logică, va lucra, pe rând, la Institutul de Cercetări Pedagogice şi Psihologice al Ministerului Învăţământului, cercetător la Muzeul Literaturii Române, unde s-a ocupat în special de valorificarea tezaurului de manuscrise eminesciene în limba germană (traducerile sale fiind înglobate în volumele X, XV şi XVI ale seriei *Opere*, ediţia Perpessicius), pentru ca, după aşa-zisul „proces al meditaţiei transcendentale" din 1982, să lucreze, o vreme, ca bibliotecar la Facultatea de Medicină Veterinară. „Vina" sa era aceea că refuzase să devină membru PCR. Continuă însă studiul logicii, publicând în 1989 la Editura Academiei lucrarea sa fundamentală *Teoria formelor prejudicative*, apărută însă sub un titlu „prelucrat" de cenzură, respectiv *Actualitatea relaţiei gândire – limbaj*. Ideea era că aveau prioritate lucrările de *actualitate*, deşi cercetarea făcea referinţă, cu prioritate, la comentatorii antici şi moderni ai logicii şi mai puţin la contemporani. Punctul de pornire al demersului său îl constituia lucrarea *Categoriae* de Aristotel, evidenţiindu-se relaţiile prejudicative care au loc între diferite entităţi: *in re*, *in esse*, respectiv *in voce*.

După 1990, revine în câmpul cercetării fundamentale, în calitate de profesor titular al Facultăţii de Filosofie (1995–2007), redactor-şef al „Revistei de Filosofie" (până în anul 2000) şi, respectiv, director al Institutului de Filosofie „C. Rădulescu-Motru" al Academiei Române (din 1997). În 1992, este ales membru corespondent al Academiei Române, iar din 1993 devine membru titular, ocupând în prezent şi funcţia de preşedinte al Secţiei de Filosofie, Teologie, Psihologie şi Pedagogie.

În 1996 obţine premiul „Octav Şuluţiu" al Uniunii Scriitorilor, iar în 2004 este distins cu Ordinul Naţional „Serviciul credincios", în grad de Cavaler.

Este preşedinte al Despărţământului-Central (Braşov) al ASTRA şi conduce revista omonimă de la Braşov.

OPERA

Cărţi (selectiv)

Logică clasică şi logică matematică, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1971.

Elemente de logică intuiţionistă, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1976.

Pentamorfoza artei, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1993.

Vocaţii filosofice româneşti, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1995.

Contribuţii româneşti în domeniul logicii în secolul XX, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 1999.

Gândirea speculativă – Coordonate istorico-sistematice, Editura Paideia, Bucureşti, 2000.

Mărturiile anamnezei, Editura Paideia, Bucureşti, 2004.

Rumänische Beiträge zur modernen Deutung der Aristotelischen Logik (ed.), Georg Olms Verlag, Hildesheim, Zürich, New York, 2004.

Aristotelian Theory of Prejudicative Forms, Georg Olms Verlag, Hildesheim, Zürich, New York, 2006.

Filosofia pentadică I: Problema Transcendenţei, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2007.

Teoria formelor logico-clasice, Editura Tehnică, Bucureşti, 2008.

Cercetări logico-filosofice, Editura Tehnică, Bucureşti, 2009.

Dragobetele. Povestea iubirii la români, Editura Kron-Art, Braşov, 2010.

Traduceri (selectiv)

Karl R. Popper, *Logica cercetării* (*Logik der Forschung*), Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981 (în colaborare cu M. Flonta şi E. Tivig).

Immanuel Kant, *Logica generală* (*Logik*), Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985.

Ludwig Wittgenstein, *Tratatul logico-filosofic* (*Tractatus logico-philosophicus*), în „Secolul 20", nr. 11–12, 1981; în *Filosofia contemporană în texte alese şi adnotate*, Partea I, Universitatea din Bucureşti, 1985; în Editura Humanitas, Bucureşti, 1991.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Filosofia pentadică

Prefaţă

Filosoful sistematic nu este un „trimis al Cerului", cum se credea Hegel, ci este un slujitor al raţiunii, pentru perioada scurtă, cât ţine curăţenia. Munca este firească voluntară, iar creatorul de sisteme, spre satisfacţia raţiunii, va îndura, în locul acesteia, toate criticile. Căderea construcţiilor sau nedesăvârşirea lor nu se datoreşte însă numai arhitectului, ci mai cu seamă materialelor slabe, terenului nepotrivit sau mişcărilor tectonice. Dar vina va fi dată mereu pe seama constructorului.

În filosofie situaţia este şi mai evidentă. Sistemele sunt criticate chiar înainte de a fi plănuite. Se zice că a trecut vremea lor, dar ele sunt totuşi aşteptate şi dorite de adepţii ca şi de adversarii lor. Pentru a fi lăudate sau hulite. Cel mai trist este atunci când trec neobservate.

Sistemele categorial-filosofice trebuie distinse de cele disciplinare. Acestea din urmă sunt permanente, ca şi învăţământul filosofic. Logica, etica, estetica şi celelalte se construiesc şi se predau separat, în „cochetărie" sau nu cu ştiinţele, cu tehnica, cu artele, justiţia sau politica. Ele contribuie la îmbogăţirea categorială a filosofiei, dar creează mereu discrepanţe şi disproporţii între domenii. Se lucrează, cum zicea tot Hegel, la reconstrucţia Templului, dar fiecare pune câte o piatră pe unde se nimereşte.

Principial, cauza eşecului, în cazul sistemelor categorial-filosofice, care ne amintesc de Turnul Babel, este şi de natură lingvistică. Amestecul limbilor are aici semnificaţia dificultăţilor terminologice datorate încercărilor de a pune întreolaltă mijloacele de exprimare ale unor facultăţi diferite ale gândirii şi mai ales tendinţei de a le reduce pe unele la celelalte. Ceva asemănător s-ar petrece în domeniul artistic, dacă ar dori cineva să redea, de exemplu, culorile prin sunete sau invers. Pe de altă parte, confuziile terminologice, la care se adaugă vocabularul scientiştilor, artiştilor şi chiar al politicienilor, care se pretind filosofi, constituie şi motivul intervenţiilor restrictive, categorial-filosofice în domeniile acestea considerate ale nimănui. [...]

Carenţele filosofiei disciplinare

Filosofia pentadică este un sistem categorial-filosofic de tip dialectico-speculativ, care se deosebeşte în multe privinţe de celelalte sisteme filosofice şi care necesită consideraţiuni preliminare: generale, referitoare la sistemele filosofice, şi speciale, cu privire la particularităţile acestui sistem.

Din punct de vedere istoric, filosofia disciplinară este un rezultat târziu, care se face vădit abia la Aristotel şi care va deveni, până spre zilele noastre, modalitatea tradiţională de expunere a filosofiei.

Disciplinele aristotelice, dintre care unele s-au despărţit de filosofie, erau considerate deopotrivă *ştiinţe*: fizica şi poetica, de exemplu. Aceasta, datorită modalităţii în care erau edificate de către Aristotel. Instrumentul (numit ulterior *organon*) era teoria formelor raţionale (*logos*): noţiunea, judecata şi raţionamentul şi a operaţiilor cu acestea: definiţii, clasificări, diviziuni (pentru noţiune); enunţuri afirmative, negative, universale şi particulare, adevărate sau false (pentru judecată); inferenţe deductive sau inductive, argumentări, respingeri şi demonstraţii (pentru raţionament). Construcţia unei discipline aristotelice presupunea circumscrierea unui anumit domeniu (fizic, vegetal, animal, cosmic, meteorologic, etic, poetic ş.a.m.d.), găsirea noţiunilor referitoare la părţile componente ale domeniului, definirea lor, clasificarea etc., stabilirea raporturilor dintre acestea (dintre spaţiu, timp şi viteză, să zicem, în fizică) şi demonstraţia (adică obţinerea unor enunţuri adevărate) pe baza unor principii considerate universal-valabile. Din această perspectivă nu se putea distinge, în cadrul filosofiei, între disciplinele devenite ulterior ştiinţe şi cele filosofice propriu-zise. [...]

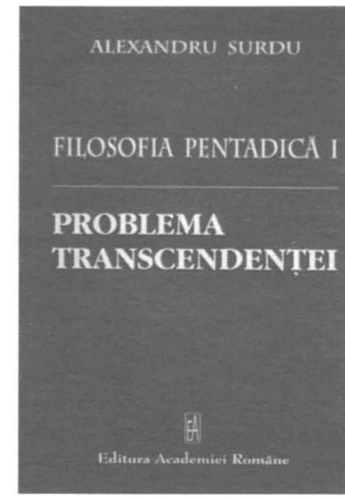

Filosofia categorial-sistematică

Se tot vorbeşte, de exemplu, despre necesitatea unui sistem de logică integrală (*summa logicae*) în care să fie incluse cele trei orientări actuale: clasico-tradiţionale, simbolico-matematice şi dialectico-speculative, pentru care şi există istorii ample. Dar sistemul este foarte greu de realizat la nivel disciplinar, căci fiecare dintre acestea se exclud una pe cealaltă. Problema se poate rezolva numai pe plan categorial şi anume prin depistarea conceptelor specifice pentru fiecare orientare. Conceptele fiind diferite, şi domeniile lor de aplicabilitate sunt diferite, ca şi limbajele în care pot fi exprimate. Altfel, iluzia că este vorba despre acelaşi lucru impune, în mod firesc, opţiunea pentru una sau alta dintre acestea, de regulă pentru cea mai nouă care este şi absolutizată în momentul opţiunii.

Menirea sistemelor categorial-filosofice nu este însă legată numai de soluţionarea unor dificultăţi disciplinare, ci mai ales a propriilor dificultăţi, semnalate prin lucrările bine cunoscute din domeniul teoriei categoriilor, începând cu lucrarea amintită a lui Adolf Trendelenburg, continuat de Ed. von Hartmann, E. Lask, D. Kerler, J. Hessen, O. Spann, E. Lysinsky sau P. Ragnisco.

De ce diferă tablourile categoriilor? Se referă ele la domenii diferite? Dacă da, atunci de ce pretind autorii lor că epuizează totul? La Platon, zicea Constantin Noica, este vorba de categoriile naturii anorganice, la Aristotel, de cele ale naturii organice, iar la Kant, de cele ale naturii umane. Împărţire discutabilă, dar cum rămâne cu restul categoriilor? Şi vechea problemă, categoriile sensibilităţii, ale intuiţiei, ale gândirii, sunt numai categorii ale cunoaşterii? Adică numai gnoseologice, eventual logico-psihologice? Dar domeniul Transcendenţei? Scapă acesta categoriilor, ca şi cunoaşterii? *Nulla categoria proprie Deum significare potest*, se zicea, dar ce sunt *transcendentia*? Nu este mai simplu să tratăm categoriile pe discipline filosofice, etice, estetice etc.? Dar cum rămâne atunci cu ierarhizarea lor? Şi mult discutata problemă a deducerii categoriilor? [...]

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Transcendenţă şi Subsistenţă

S-a dovedit, cum era de altfel şi firesc, faptul că limita dintre Existenţă şi Transcendenţă, respectiv Transcendentalitate, plasează Transcendenţa în sfera Subsistenţei, în cadrul căreia nu se fac de regulă delimitările necesare. Oricum, filosofic (metafizic), ştiinţific sau religios, cu mai multă sau mai puţină rigoare, apar cele cinci componente ale Subsistenţei: Supersistenţa, Transcendenţa, Transcendentalitatea, Protosistenţa şi Episistenţa. Delimitările sunt necesare şi pun în evidenţă şi necesitatea unui studiu aparte al acestora.

S-a mai dovedit şi faptul că cele cinci supercategorii autologice: Unul, Totul, Infinitul, Eternitatea şi Absolutul au fost, de cele mai multe ori, enumerate fie incomplet, fie cu adaosuri, ca: binele, frumosul, adevărul, care nu sunt supercategorii autologice. Ele au semnificaţie numai cu referinţă la altceva, adică sunt relative, nu absolute. Sunt categorii şi admit gradaţii. Binele poate fi mai mult sau mai puţin, dar nu, să zicem, Eternitatea.

Dacă problema Transcendenţei este atât de importantă şi de actualitate şi, în plus, se dovedeşte că este ca atare un produs târziu al filosofiei, şi dacă sistemele filosofice ar trebui, în sens hegelian, ca doctrine prescurtate ale istoriei filosofiei, s-o reproducă în pura sa esenţialitate, conceptual, Transcendenţa ar trebui situată la sfârşitul şi nu la începutul sistemului de faţă. De fapt nu Transcendenţa, ci Subsistenţa este începutul, problema Transcendenţei fiind doar preludiul acestuia. Şi totuşi, făcând parte din Subsistenţă şi având multiple relaţii cu aceasta sau compartimentele sale, ţine de începutul sistemului filosofic. Dar nu întotdeauna trebuie să coincidă începutul istoric al filosofiei cu cel sistematic. În plus, istoria filosofiei nu trebuie redusă la istoria filosofiei greceşti, cel puţin pentru partea iniţială, ceea ce înseamnă, cu referinţă la istoria filosofiei indiene, unde Transcendenţa şi Transcendentalitatea erau fundamentale, că totuşi se respectă aici şi criteriul istoric.

Mai trebuie adăugat şi faptul că, făcând parte dintre compartimentele Subsistenţei, Transcendenţa va reveni în discuţie, ce-i drept cu aspectele sale categorial-sistematice, spre deosebire de modul în care a fost tratată problema Transcendenţei (metafizic, ştiinţific şi religios). Situaţie care nu exclude nici posibilitatea de a mai reveni, şi la finalul sistemului, la perspectiva Transcendenţei în cadrul Superexistenţei Reale. Ceea ce poate să confirme butada că filosofia are uneori prilejul, alergând după ştiinţe, să le apuce de coadă, dar şi să le-o ia cu mult înainte.

Filosofia pentadică I: Problema Transcendenţei,
Editura Academiei Române, Bucureşti, 2007,
pp. 8-9, 15-16, 30-31, 218-220

Despre înţelesul şi semnificaţia cuvintelor
Logica matematică şi teoria limbajului

Deşi limbajul formalizat al logicii matematice nu reprezintă formalizarea limbajului natural, a rămas în tradiţie maniera de a expune logica matematică pornind de la limbajul natural. Se începe de obicei prin a se arăta neajunsurile limbajului natural, îndeosebi lipsa lui de „exactitate", fără să se precizeze că nu este vorba de limbajul natural în genere, care în realitate nici nu are nevoie de o asemenea exactitate – ce ar duce, de exemplu, la desfiinţarea literaturii artistice – ci de *limbajul neformalizat al logicii matematice*, în care operaţiile logice sunt redate prin cuvinte. Se arată apoi, tot cu exemple din limbajul natural, avantajele simbolismului, respectiv introducerea unor semne distinctive pentru fiecare semnificaţie a unor cuvinte uzuale. Aceasta este o metodă comodă de expunere a simbolismului, dar limbajul care s-ar obţine, dacă într-adevăr s-ar proceda aşa, nu ar avea nici o legătură cu limbajul formalizat al logicii matematice, ci ar duce în cele din urmă la o transcriere ideografică a limbajelor naturale, cum este, de exemplu, scrierea chineză.

În realitate, limbajul formalizat al logicii matematice poate fi interpretat într-un limbaj natural *numai aproximativ* şi numai *în anumite cazuri*. Este de ajuns să amintim că există 16 functori binari, dintre care nici măcar jumătate nu pot fi interpretaţi în limbajul natural. Referindu-se la unul din functorii care pot fi interpretaţi, respectiv la implicaţie, R. Carnap arată că semnul implicaţiei „→" poate fi tradus numai aproximativ prin „dacă, ... atunci ..." şi că există multe expresii analoge, cum ar fi „urmează din", „implică pe", „este o consecinţă a lui", „se deduce din" etc., care nu întotdeauna semnifică functorul respectiv.

Faptul că în logica matematică cele mai multe „expresii" au apărut fără sens lingvistic şi aparent fără nici o interpretare a condus de multe ori la ideea greşită că această logică s-ar reduce la un simplu joc de semne. Aplicaţiile tehnice moderne au dovedit însă faptul că forme lipsite de sens lingvistic pot fi aplicate, de exemplu, „... în proiectarea circuitelor cu contacte şi relee, a circuitelor cu elemente electronice (tuburi electronice, inele magnetice, tranzistori, criotroane), pe de o parte, în programarea maşinilor electronice, pe de altă parte". De unde rezultă că însuşi termenul de „limbaj" utilizat în contextul logicii matematice trebuie considerat, de cele mai multe ori, ca un *termen tehnic*.

Rezultă, pe de o parte, că limbajul formalizat al logicii matematice este mai bogat decât limbajul natural, dar, pe de altă parte, că orice limbaj natural conţine expresii care nu pot fi interpretate logico-matematic. [...]

Teoria formelor logico-clasice,
ediţie îngrijită de Victor Emanuel Gica şi Dragoş Popescu,
Editura Tehnică, Bucureşti, 2008, pp. 56-57

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, ediţia a III-a
Un model de interculturalitate

Cultura este produsul dintre emisfere, este legătura dintre generaţii şi liantul dintre trecut şi viitor. Cu aceste cuvinte a prefaţat dl. Adrian Năstase, universitar şi om politic, deschiderea oficială a lucrărilor ediţiei a III-a a Simpozionului Internaţional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, organizat la Bucureşti, între 20 – 23 septembrie 2010, de Biblioteca Metropolitană Bucureşti, cu sprijinul Primăriei Generale a Capitalei, al Academiei Române şi al Universităţii Bucureşti.

Manifestarea, ce a reunit peste 150 de participanţi din Europa, dar şi din alte spaţii culturale, India, Canada, Africa, a fost cea mai amplă de acest gen organizată la nivel de Capitală, fiind inclusă în seria de evenimente dedicate sărbătoririi a 551 de ani de la atestarea documentară a Bucureştilor.

În cadrul sesiunii de deschidere, ce a avut loc pe 20 septembrie în Aula Facultăţii de Drept a Universităţii bucureştene, au rostit alocuţiuni dr. Florin Rotaru, directorul general al BMB, prof. univ. dr. Adrian Năstase, academicienii Dan Berindei şi Răzvan Theodorescu, dar şi rectorul Universităţii Bucureşti, prof. univ. dr. Ion Pânzaru, şi dl. David Bongard, şef al Antenei Regionale pentru ţările din Europa Centrală şi Orientală a Organizaţiei Internaţionale a Francofoniei. Punctul comun al intervenţiilor l-a constituit evidenţierea rădăcinilor culturale comune ale marii familii europene, din care face parte şi ţara noastră, dar şi rolul culturii balcanice, cu preponderenţă al spaţiului nord şi sud-dunărean, ca sursă a democraţiei europene.

Pilduitoare în acest sens sunt observaţiile acad. Răzvan Theodorescu, secretarul general al Asociaţiei Internaţionale de Studii Sud-Est Europene, care constata: „Prin organizarea Simpozionului Internaţional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, Biblioteca Metropolitană păstrează viu spiritul de iniţiativă în domeniul culturii şi al multiculturalităţii", adăugând: „Vrem să rămânem o naţiune culturală, iar nu un popor, sau mai rău, poate chiar un trib."

Prefaţând o altă secţiune a Simpozionului – *Francofonia* – acad. Dan Berindei observa, la rândul său, că „la noi francofonia este o formă de *francofilie*", cu menţiunea că „suntem datori de două ori Franţei, o dată pentru modernizarea instituţională, şi încă o dată pentru cea culturală". În acest sens, observaţia că pentru România accesul la cultura franceză a însemnat „a doua romanizare" îşi găseşte deplina dovadă în chiar temele Simpozionului organizat de BMB.

Privite sub aspect practico-aplicativ, ele constituie şi o evidenţiere a iniţiativei BMB privind constituirea Bibliotecii Virtuale DACO-ROMANICA, după modelul iniţiat de Biblioteca Naţională a Franţei, respectiv GALLICA. „Beneficiari ai bibliotecii virtuale sunt, evident, toţi iubitorii cărţii", a subliniat dr. Ion Pânzaru, rectorul Universităţii Bucureşti, sub rezerva că principalul neajuns al cărţii „dematerializate" rămâne lipsa *haloului*, respectiv a sentimentului de comuniune între cititor şi obiectul cultural care este cartea pe suport de hârtie. DACO-ROMANICA, proiectul de suflet al BMB, rămâne „una din cele mai semnificative surse de informaţie în domeniul cărţii româneşti".

Ediţia din acest an a Simpozionului s-a desfăşurat pe patru secţiuni, fiecare având, la rândul ei, câte două – trei subsecţiuni. Evident, tema centrală a reprezentat-o *Francofonia în contextul Europei de Sud şi de Sud-Est*, cu două subsecţiuni: *Francofonia* şi *Tiparul şi limbile în Europa şi în Orient*. Au prezentat comunicări la această secţiune peste 40 de cercetători, principal moderator fiind dl. prof. dr. Frédéric Barbier, oaspete tradiţional al BMB.

Secţiunea a II-a, *Ştiinţele informaţiei. Istoria bibliotecilor*, a fost prezidată de prof. dr. Réjean Savard, între cei care au prezentat comunicări aflându-se şi colegii noştri Horia Frunză (*„La papirophilie" – une „contre-révolution" française*) şi drd. Valeriu Roman-Dituleasa (*The Library of Alexandria – from Stone and Marble to Steel and Glass*).

Cea de-a III-a secţiune, *Studii euroasiatice şi afroasiatice*, cu două subsecţiuni: *Veda – Vedânga şi Avesta între oralitate şi scriere* (moderator prof. dr. Michael Witzel) şi *Reconfigurarea divinului şi a divinităţii* (moderator prof. dr. Jacques

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Legrand) a prilejuit prezenţa la Bucureşti a numeroşi cercetători din ţări unde cultura asiatică a căpătat un bun renume – India, China, Orientul Apropiat ş.a. Remarcăm şi la această secţiune comunicările colegilor noştri, dr. Julieta Rotaru (*The Rātri Group of Hymns in the Atharvavedic Ritual Tradition*) şi drd. Şerban Toader (*The Daoist Saint – from Sacrality to the Exemplary Leadership*).

În sfârşit, cea de-a IV-a secţiune, *Cantemir şi epoca sa. Drumuri şi frontiere sud-est europene*, a reunit peste 50 comunicări sub aspect ideatic, una dintre subsecţiunile cele mai animate fiind cea moderată de colega noastră, prof. univ. dr. Adina Berciu, respectiv *Aromânii: cultură şi civilizaţie*, la care au fost prezenţi prof. dr. Nicolae Şerban Tanaşoca şi alţii, dar şi cercetători din tânăra generaţie: dr. Emil Ţârcomnicu ş.a.

O subsecţie nouă, introdusă în acest an, a constituit-o *Drumuri şi frontiere sud-est europene. Relaţii economice, militare şi culturale* (moderator prof. dr. Olivier Picard), la care au participat şi reprezentanţi de seamă ai învăţământului superior românesc, prof. dr. Vlad Nistor şi prof. dr. Zoe Petre. Între vorbitori, am remarcat comunicarea *Les Séleucides et les Balkans (III–II siècles av. J.Chr.)* a colegului nostru drd. Adrian Dumitru.

Sintetizând, ediţia din acest an a Simpozionului Internaţional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, găzduită în condiţii excelente de complexul hotelier „Intercontinental Bucureşti", a fost o reuşită sub toate aspectele. Roadele acestui demers se vor arăta în timp. Deocamdată, colectivului de organizatori din BMB, Serviciul Relaţii Internaţionale şi Centrul de Studii pentru Românii de Pretutindeni, i se pregătesc concluziile: ediţia viitoare a Simpozionului este pe mâini bune.

CRONICAR

Eveniment editorial

O carte fundamentală:
Lucrările Simpozionului Internaţional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA,
ediţia a II-a, 20 – 24 septembrie 2009*

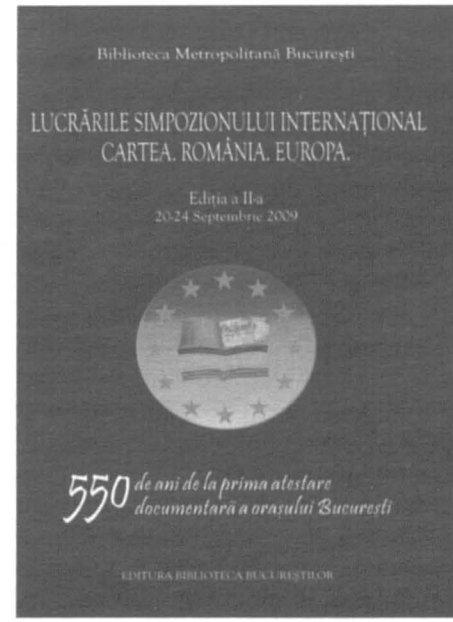
Biblioteca Metropolitană Bucureşti
LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI INTERNAŢIONAL CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA.
Ediţia a II-a
20-24 Septembrie 2009
550 de ani de la prima atestare documentară a oraşului Bucureşti
EDITURA BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Apărut, în condiţii grafice excelente, volumul *Lucrările Simpozionului Internaţional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA*, editat de Biblioteca Metropolitană Bucureşti (redactor dr. Julieta Rotaru) şi publicat la Editura Biblioteca Bucureştilor. Cartea, un volum masiv de 936 p., cartonată, cuprinde, in integrum, comunicările ştiinţifice prezentate la ediţia a II-a a manifestării, desfăşurată la Bucureşti între 20 – 24 septembrie 2009.

Sub genericul *Valori bibliofile de patrimoniu cultural naţional*, simpozionul, cu alură academică, are drept scop, consemnat ca atare de către dr. Florin Rotaru, directorul general al BMB şi iniţiatorul acestei manifestări, într-un succint „Avant-propos", să antreneze biblioteca, în calitate de deţinător al instrumentelor de bază ale cercetării, în munca de valorificare şi promovare a patrimoniului cultural. „Pe viitor, rolul fundamental al bibliotecii va fi acela de a contribui la valorificarea patrimoniului pe care îl deţine. În acest context, separarea actuală a bibliotecilor în publice, şcolare, universitare etc. va scădea considerabil", susţine dl. Florin Rotaru în cuvântul însoţitor al lucrării, concluzionând: „Instituţia noastră (BMB – n.a.) merge pe această direcţie. Programele noastre de cercetare sunt rodul colaborării dintre bibliotecile publice şi cele de învăţământ."

Sumarul lucrării redă succint cele patru secţiuni de bază ale Simpozionului, respectiv *Istoria şi civilizaţia cărţii*; *Biblioteconomia şi ştiinţele informaţiei*; *Studii euroasiatice şi afroasiatice*; *Latinitatea orientală*. Regăsim cu plăcere intervenţiile unor oaspeţi de seamă ai BMB, respectiv prof. dr. Frédéric Barbier, dl. A. R. Sokolov, directorul Arhivelor Istorice ale Federaţiei Ruse, dar şi ale altor invitaţi de pe trei continente. Alături de autorii străini, sunt prezenţi cu studii substanţiale şi universitari români, Radu Ştefan Vergatti, Adina Berciu sau Lucian Chişu. Nu au lipsit nici bibliotecarii, între participanţi aflându-se şi d-na Chantal Stănescu, director de programe la Biblioteca Publică din Bruxelles, şi mulţi alţii.

În total, volumul cuprinde 75 de studii, exclusiv în limbile engleză şi franceză, precum şi o anexă cu Proiectul Bibliotecii Virtuale DACO-ROMANICA, lansat de BMB. Dincolo de greutăţile şi erorile inerente unei asemenea iniţiative – ce pot fi evitate cu uşurinţă la ediţiile următoare – volumul editat de BMB rămâne un demers cultural fundamental. (*CRONICAR*)

* *Lucrările Simpozionului Internaţional CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA*, ediţia a II-a, 20 – 24 septembrie 2009, 550 de ani de la prima atestare documentară a oraşului Bucureşti, Editura Biblioteca Bucureştilor, 2010.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Prahova – un judeţ cu vocaţie culturală

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ "NICOLAE IORGA" PLOIEŞTI
ANIVERSAREA ZILEI BUCUREŞTIULUI
551 DE ANI DE ATESTARE DOCUMENTARĂ
Dr. Marian Nencescu şi Florin Pr
(Biblioteca Metropolitană Bucureşti)
VINERI, 24 SEPTEMBRIE 2010, ORA 12,00
Casa de Cultură a Sindicatelor din Ploieşti

După *Salonul de Carte, Presă şi Muzică* de la Sinaia (5 – 8 august 2010), Prahova ne-a surprins cu o nouă ofertă culturală (*Salonul de Carte, Presă şi Muzică*, ediţia a II-a, Ploieşti, 23 – 26 septembrie 2010), ambele manifestări fiind organizate de AMPLUS INTERNAŢIONAL, în parteneriat cu autorităţile locale.

Cum era şi firesc, la Salonul de la Ploieşti principalul partener a fost Biblioteca Judeţeană „Nicolae Iorga", alături de Casa de Cultură a Sindicatelor, Inspectoratul Şcolar Judeţean şi Asociaţia Culturală a Comunităţii Elene, filiala Prahova. Manifestarea confirmă ceea ce dl. Nicolae Boaru, directorul Bibliotecii Judeţene, definea prin sintagma „vocaţie culturală", fenomen specific deopotrivă prahovenilor, dar şi altor comunităţi locale care încearcă să recupereze, prin investiţia în plan artistic, pierderile survenite în domeniul economic. Privite astfel lucrurile, se confirmă teza, susţinută inclusiv de dl. Boaru într-un interviu exclusiv acordat redacţiei „B.B.", anume că „Ploieştiul, din oraş industrial şi muncitoresc, cum era perceput în urmă cu câteva decenii, a început să devină tot mai mult un centru cultural, recuperând atât moştenirea tradiţională, dar şi creând, printr-un program adecvat, premisele unei dezvoltări culturale durabile".

Este de ajuns să vizitezi Ploieştiul, cu numeroasele sale instituţii culturale funcţionând fără reproş, cu spaţiile urbane amenajate şi bine întreţinute, cu reţeaua publică de transport şi infrastructură, pentru a avea dovada acestui demers. În acest context, ediţia ploieşteană a *Salonului de Carte, Presă şi Muzică* organizat de AMPLUS a fost o reuşită, confirmată atât de promovarea eficientă şi de bună calitate făcută prin mass-media locale, dar în special de publicul tânăr şi nu numai ce a vizitat Salonul pe parcursul celor patru zile de funcţionare.

Prezentă la Salon, Biblioteca Metropolitană Bucureşti a oferit, pe lângă standul propriu, apreciat la superlativ de gazde şi vizitatori, şi un program zilnic de secvenţe multimedia, inclusiv acces on-line la Biblioteca Virtuală DACOROMANICA. În special acest proiect, rod al eforturilor exclusive ale Bibliotecii Metropolitane, a reprezentat o veritabilă surpriză pentru personalul didactic şi elevii ploieşteni. Aceeaşi atenţie a suscitat-o şi conferinţa *Bucureştii vechi*, susţinută de colegii noştri dr. Marian Nencescu şi Florin Preda, şef Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară, vineri, 26 septembrie, în foaierul Casei de Cultură a Sindicatelor (foto). Publicul, participant în număr mare, a urmărit atât prezentarea multimedia, cât şi imaginile pe viu ale albumului original al artistului plastic A. Poitevin-Scheletti, *Bucureştii pitoresc*.

Pe plan profesional, prezenţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti la Ploieşti a oferit şi prilejul unor contacte fructuoase cu colegii bibliotecari prahoveni. În judeţul Prahova funcţionează astăzi un număr considerabil de biblioteci orăşeneşti, comunale şi şcolare, încadrate cu personal calificat şi beneficiind de o bună finanţare din partea autorităţilor locale. Faptul că Prahova dispune încă de resurse băneşti, provenind în principal din exploatarea petrolului, permite funcţionarea în bune condiţii a bibliotecilor, implicit organizarea de manifestări publice cu ecou naţional. Semnalăm, în acest sens, cenaclul literar „Orfeu" al bibliotecarilor şi personalului didactic, dar şi concursul judeţean de poezie şi epigrame „Romeo şi Julieta la Mizil", ajuns la ediţia a XV-a şi beneficiind de premii substanţiale, graţie unor sponsori locali.

În concluzie, manifestarea de la Ploieşti, deşi urmând îndeaproape *Zilelor Bucureştilor*, reprezintă o dovadă a interesului constant al publicului pentru zona culturală, în ciuda unor evidente implicaţii ale socialului, în viaţa noastră, a tuturora.

CRONICAR

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Caragiale şi folclorul urban*

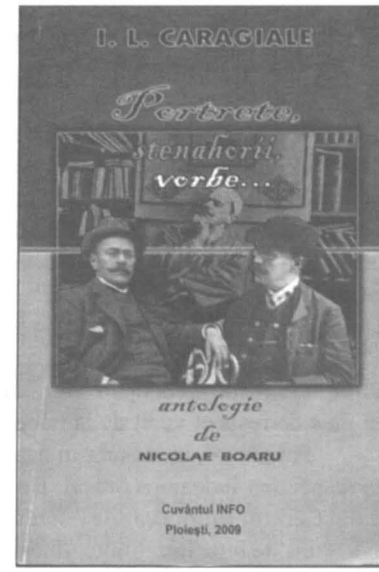

La o lectură grăbită, Caragiale rămâne maestrul citatelor indecise, al exerciţiilor culturale aproximative şi al paradelor de cunoştinţe „după ureche". Îl invocăm adesea pe Caragiale fără a-l citi îndeajuns, fără a mai controla nici sursa literară, nici exactitatea vorbelor invocate. Destul că ne delectăm cu expresii cvasi-anonime precum: „căldură mare", „e criză teribilă, monşer", alimentând un folclor urban practic inepuizabil. La o lectură consecventă, I. L. Caragiale se prezintă însă drept un autor cvasi-necunoscut, un „poliglot de limbă română", având împliniri şi compliniri greu de decelat în cuvinte.

Un Caragiale aparte, „amestec de perdant social şi extravertit în amărăciune", ne oferă inegalabilul om de spirit şi director de bibliotecă din Ploieşti, Nicolae Boaru, un exeget deloc copleşit de amploarea compatriotului său ploieştean.

Antologia *Portrete, stenahorii, vorbe...*, editată de Casa de Cultură a Sindicatelor din Ploieşti la împlinirea vârstei de 60 de ani a colegului şi colaboratorului nostru la „Biblioteca Bucureştilor", are meritul de a contura, printre schiţe, crochiuri şi eboşe, portretul unui mare scriitor, revendicat în egală măsură de oraşul său natal, Ploieşti, ca şi de întreaga Românie. Citatele din Caragiale, culese cu simţ lingvistic desăvârşit din volumele III şi IV de *Opere*, colecţia „Pleiade" a Academiei Române (îngrijitori Stancu Ilin, Nicolae Barna şi Constantin Hârlav) vădesc un autor memorabil, de o prospeţime senzorială desăvârşită, amestec de ironie, tandreţe şi melancolie. Universul cotidian se dovedeşte o zonă de cercetare încă neepuizată. Portretele caragialiene, încă nevalorificate îndeajuns, sunt doar aparent orale. Tache Ionescu, politicianul favorit, ce-şi doarme somnul de veci la Sinaia, dar şi Al. Lahovary, Haşdeu sau Bacalbaşa sunt mostre de expresie stilistică desăvârşită. „Noutatea" portretelor este compensată doar de prospeţimea asocierilor.

Ca antologator, calitate de altfel asumată discret şi modest, în comparaţie cu efortul depus, Nicolae Boaru rămâne un intelectual de forţă, dovedind că talentul se poate exercita şi în genul minor, dacă ai ştiinţa să vitriolezi prin cuvinte „admiraţia lapidară şi inapelabilă". (*CRONICAR*)

* I.L. Caragiale, *Portrete, stenahorii, vorbe...*, antologie de Nicolae Boaru, Cuvântul INFO, Ploieşti, 2009.

Halele Centrale din Ploieşti, lucrare a arh. Toma T. Socolescu, realizată între anii 1930–1935

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

551 de ani de atestare documentară a Capitalei
„Bucureştiul într-o zi"

Bucureştiul într-o zi

Anul I No. 1. - www.bucurestiulintrozi.ro - Septembrie 2010

Noutăţi

În vremea de patru ani (1920-1924) s'au băut în ţara noastră 1062 milioane de decalitri de vin, bere şi rachiu. Consumul cel mai mare se arată în Ardeal, unde se bea mai mult decât în vechiul Regat. Bucovina s'a întrecut cu băutura de la 17 milioane decalitri, în 1920, la 58 milioane, în 1824.

Cine cunoaşte măsura primejdiei, să nu zăboovească a o pârmuri, căci cârmuirea de astăzi creşte numărul circiumilor, în loc să-l scadă.

Sindrofie la Şosea

Parcul Kiseleff 18-19 Răpciune (septembrie)

Începe la 11 ore fix

Încercarea de a concentra „într-o zi" sau chiar în câteva zile (18 – 20 septembrie) o aniversare de amploarea şi semnificaţia zilei de 20 septembrie (data emiterii Hrisovului din 1459, prin care domnitorul Vlad Ţepeş acorda privilegii unor negustori şi proprietari de pământuri olteni, cu menţiunea că locul de unde emana acel document era Cetatea Dâmboviţei, respectiv actualul Bucureşti) pare cu totul hazardată. Aceasta pentru că Bucureştiul nu poate fi aniversat sau măcar omagiat „într-o zi", şi nici chiar într-o perioadă anume, limitată în timp. Prin varietate, farmec şi vitalitate, Bucureştiul merită, dacă nu o atenţie permanentă, cel puţin suficientă preocupare din partea autorităţilor, şi chiar un plus de respect venit de la bucureşteni.

Paradoxal, în măsura în care nu ne cunoaştem nici nu ne respectăm îndeajuns oraşul. Dovadă sunt străzile nepavate din Centrul istoric, casele – multe monumente istorice – nu îndeajuns de bine întreţinute, reţeaua publică de instituţii de cultură, cu totul depăşită de afluxul de bucureşteni, şi chiar de vizitatori străini dornici să guste farmecul „micului Paris". Aceste observaţii au plecat şi de la Programul de manifestări propus bucureştenilor la serbările din acest an, începând cu Primăria Generală şi continuând cu unele primării de sector. Dacă autorităţile centrale au fost, ca de obicei, la înălţime, oferind programe diverse, atractive şi de calitate, inclusiv „Grădinile itinerante", deschiderea Centrului istoric pentru artiştii plastici şi amenajarea unor spaţii expoziţionale sui-generis, Sectoarele au fost, ca de obicei, inegale. Sectorul 1 ne-a invitat la o „sindrofie la Şosea", deschizând Parcul Kiseleff circulaţiei pietonale şi amenajând în acest spaţiu numeroase atracţii şi delicii cultural-gastronomice. Au urmat modelul Primăriile Sectoarelor 2 şi 4, gazde tradiţionale ale unor spectacole publice mult gustate de bucureşteni, inclusiv concursul de sărituri în apă, încheiat la un pas de tragedie (printr-o neatenţie a organizatorilor).

Surpriza acestei toamne o constituie, fără nici o umbră de îndoială, revirimentul cunoscut de Centrul Civic. Afluxul de vizitatori a transformat peste noapte zona într-un spaţiu public animat, amenajat cu bun gust. Surprizele nu au contenit: alături de cafenele cu ştaif, imitându-le pe cele de la Budapesta sau Viena, au apărut tarabele artiştilor, veritabile surprize estetice. Imagini-emblemă ale Bucureştilor, multiplicate în zeci de ipostaze, tehnici şi forme artistice atrag şi încântă.

De *Zilele Bucureştilor* am asistat la transformarea unui întreg oraş într-o atracţie turistică. Păcat că sărbătorile nu ţin mai mult timp. Ar fi şi pentru edili un îndemn de a finaliza lucrările de amenajare, astfel încât să nu fim nevoiţi să ocolim mormanele de pământ pentru a păşi, demn şi apăsat, pe ulţele „Bucureştiului meu drag". (*CRONICAR*)

Curtea Veche în *Zilele Bucureştilor*, septembrie 2010

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

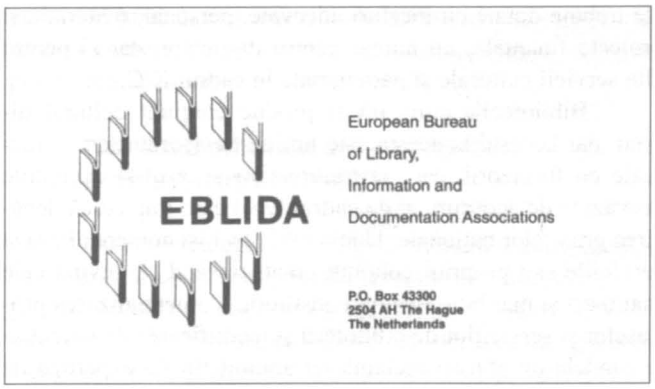

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Răspunsul EBLIDA la Carta Verde a Comisiei Europene: *Deblocarea potențialului industriilor culturale și creative*

iulie 2010

Potrivit Raportului KEA din 2006 [*KEA – European Affairs* este o agenție înființată în 1999, cu sediul la Bruxelles, specializată în consultanță, analiză și cercetare, elaborare de strategii, management în relație cu industriile culturale și creative], realizat pentru Comisia Europeană (CE) și intitulat *Economia culturii în Europa*, bibliotecile reprezintă un subsector al sectorului cultural, fiind o ramură non-profit a industriei, dar nu mai puțin valoroasă. De aceea, credem că orice consultare în domeniul culturii nu trebuie să le ignore.

Bibliotecile, de la cele publice, academice până la cele naționale, sunt nu numai parte a industriei culturale, care creează servicii și produse specifice, dar și consumatori-cheie și furnizori de suport pentru personalul și activitățile altor industrii culturale și creative (ICC). Bibliotecile produc idei și creativitate, oferă un loc de muncă și de studiu stimulant și sigur, ca și un sprijin profesional în instruirea și orientarea privind utilizarea și exploatarea tehnologiilor informaționale și serviciilor de informare.

Bibliotecile înseamnă nu numai informație, dar și inspirație. Ele formează o rețea europeană, dar în fapt globală, având potențialul de a inspira nemijlocit și de a oferi ajutor și altor parteneri culturali. ICC beneficiază deja de această rețea, care ar putea să ofere mai mult dacă obstacolele majore ar fi înlăturate.

Înlăturarea acestor obstacole constă în: asigurarea unui mai bun nivel al fondurilor și a unei stabilități financiare pentru biblioteci; reglementarea pieței interne pentru a susține serviciile digitale și noile modele de afaceri; elaborarea unei politici europene pentru biblioteci și serviciile acestora.

Returnarea investiției în biblioteci a fost evidențiată de mai multe studii, care au semnalat creșterile în venitul economic al comunităților locale datorate activităților inovative și parteneriatelor locale ale bibliotecilor. Acest fapt este însă subestimat de organismele care finanțează bibliotecile. Acestea din urmă sunt un instrument performant în susținerea creativității și a activităților culturale, care trebuie să primească în continuare investiții pentru a deveni parte a serviciilor de bază care trebuie dezvoltate pentru a sprijini creativitatea și cultura în general. Prea multor biblioteci le este amenințată finanțarea deoarece autoritățile naționale sau locale le subestimează contribuția la dezvoltarea societății. Uniunea Europeană poate să contribuie la stoparea acestei tendințe.

Principalul obstacol în afirmarea creativității europene este absența unei infrastructuri digitale bine reglementate. La nivelul UE există tehnologia pentru infrastructura informațională, dar obstacolele țin de reglementare: lipsa unei armonizări a legislației între statele membre este o piedică în crearea infrastructurii. Pentru funcționarea adecvată a pieței interne și pentru adoptarea unor modele de afaceri de succes trebuie rezolvată problema teritorialității.

Creativitatea depinde de accesul la conținutul creativ: creatorii construiesc pe terenul predecesorilor lor. Acest fapt este valabil pentru toate formele de creativitate, din industria informației, educație sau cercetare, și pentru toți creatorii, fie că este vorba de cei care activează deja în ICC, fie de cetățeni obișnuiți ai UE. Internetul stabilește standardele pentru accesul la informație. Majoritatea utilizatorilor se așteaptă ca informația necesară activității sau explorării să le fie prezentată prin intermediul computerelor lor. Atunci când călătoresc, cetățenii se așteaptă să aibă posibilitatea să acceseze de pe un alt computer aceleași resurse, așa cum procedează acasă sau la locul de muncă. Cel mai serios obstacol în îndeplinirea acestui obiectiv îl constituie limitările geografice ale reglementărilor copyright-ului. Legislația copyright-ului este cea cu precădere națională.

Cercetarea, educația, activitatea creativă în general sunt internaționalizate. Cercetarea este organizată în grupuri de proiect internaționale. Studenții în Arte și Design sunt încurajați să-și completeze studiile prin vizite la universități din străinătate, iar instituțiile educaționale concurează pentru atragerea studenților pe o piață globală. Aceasta înseamnă că serviciile electronice de bibliotecă trebuie să depășească granițele, ceea ce, din punct de vedere tehnic și organizatoric, ar fi ușor de îndeplinit. Cu toate acestea, legislația copyright-ului are un suport național, fiind bazată pe protecția mutuală a cetățenilor din țările care au semnat tratate în acest domeniu. Acest lucru este valabil și pentru acordurile privind licențele de copyright, care pot fi aplicate doar între granițele naționale. Aceasta este o problemă serioasă pentru UE în crearea Pieței

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Interne. Directiva Societăţii Informaţionale (2001/29/EC) a fost o încercare de a rezolva această problemă. Directiva doar a armonizat drepturile, excepţiile însă, care sunt în realitate baza utilizării documentelor purtătoare de copyright, nu au fost armonizate.

Suportul pentru *Deblocarea potenţialului industriilor culturale şi creative* este construirea unei infrastructuri pentru creatori. Pentru aceasta este nevoie de un cadru de reglementare comun. UE se va afla într-o poziţie dezavantajată până când acest cadru nu este realizat.

Declaraţia *Copyright pentru creativitate* este agreată de multe biblioteci din Europa ca un cadru legal pentru ICC, declaraţie potrivit căreia un sistem de excepţii echilibrat, flexibil şi armonizat ar putea susţine creativitatea. Declaraţia a fost semnată în luna mai 2010 de EBLIDA şi de alte asociaţii de biblioteci din Europa. Un răspuns ferm al UE la acest document ar fi un pas către îmbunătăţirea cadrului de reglementare şi rezolvarea unora dintre problemele supuse consultării.

Bibliotecile sunt o legătură-cheie între ICC şi instituţiile educaţionale, întreprinderi şi administraţii. Ele asigură vizibilitatea serviciilor şi produselor creative, sunt un forum neutru pentru întâlnirea deţinătorilor de drepturi şi a cetăţenilor obişnuiţi, ca şi un mediu pentru diseminarea ideilor şi a celor mai bune practici. O politică europeană pentru biblioteci ar ajuta la o mai bună valorizare a beneficiilor bibliotecilor, la identificarea şi aplicarea celei mai bune practici, ca şi la îmbunătăţirea dezvoltării infrastructurii bibliotecilor în întreaga Europă. Bibliotecile publice, universitare şi naţionale oferă comunităţilor lor servicii culturale şi creative unice, stimulând inovaţia, creativitatea, spiritul întreprinzător, perfecţionarea calificărilor, învăţarea continuă şi educaţia. A dezvolta nivelul actual al fondurilor şi investiţiilor pentru biblioteci ar însemna a folosi efectiv infrastructura existentă. A încuraja autorităţile naţionale să investească în personal şi finanţare de proiecte, în asociere cu cele mai bune practici, în zonele legate de sprijinirea ICC, ar îmbunătăţi imediat capacitatea industriei de a se ajuta singură.

EBLIDA invită CE să sprijine dezvoltarea infrastructurii bibliotecare existente în beneficiul creativităţii europene, prin finanţare, modificări legislative şi politică profesională, pentru a aduce în atenţia publică produse şi servicii mult mai inovative şi creatoare de beneficii, în scopul deblocării potenţialului ICC în interiorul şi dincolo de UE.

Experimentare, inovaţie, spirit întreprinzător

Bibliotecile sunt o reţea răspândită de-a lungul Europei şi oferă prin spaţiile lor fizice posibilitatea de a găsi, consulta, studia şi cerceta o gamă bogată şi variată de servicii informaţionale pentru indivizi, organizaţii şi întreprinderi. A susţine şi îmbunătăţi această infrastructură bibliotecară a UE, în special în regiunile mai puţin dezvoltate şi subfinanţate, duce la crearea mai multor spaţii (deopotrivă fizice şi digitale) pentru experimentare, inovaţie şi spirit întreprinzător, ca şi la creşterea accesului la serviciile tehnologiilor informaţiei şi comunicării (TIC) – chiar şi pentru cei care nu-şi permit să aibă propriile astfel de facilităţi.

Bibliotecile publice au un real beneficiu pentru societate şi pentru susţinerea activităţilor creative şi culturale, dar ele trebuie dotate cu localuri adecvate, personal, materiale şi proiecte finanţate, nu numai pentru digitizare, dar şi pentru alte servicii culturale şi parteneriate în cadrul ICC.

Bibliotecile cumpără şi produc conţinut cultural digital, dar accesul la acesta este limitat de acordurile contractuale cu furnizorii, care restricţionează accesul şi excepţiile prevăzute de acorduri, şi de cadrul legal care împiedică depăşirea graniţelor naţionale. Unele biblioteci îşi comercializează serviciile sau propriul conţinut creat, tinzând să devină cele mai mari şi mai bine finanţate instituţii. Comercializarea produselor şi serviciilor de bibliotecă şi identificarea de potenţiale modele de afaceri reclamă un anumit tip de expertiză de personal care, de obicei, se practică rar în biblioteci, dacă nu este chiar inexistentă. TIC pot fi folosite ca suporturi pentru noi modele de afaceri dacă bibliotecile ar beneficia de personal având calificările necesare de a identifica potenţiale oportunităţi comerciale şi de a crea planuri de afaceri pentru acestea. Ar putea fi încurajate parteneriatele, iar programele de instruire a bibliotecarilor ar putea să stimuleze această schimbare în gândire.

Îmbunătăţirea capacităţii investiţionale a companiilor din ICC

Bibliotecarii nu sunt suficient pregătiţi, iar bibliotecile nu au în multe cazuri personal specializat în obţinerea de finanţare externă sau în comercializarea serviciilor şi produselor lor. EBLIDA este de părere că acest lucru poate fi îmbunătăţit prin încurajarea parteneriatelor între biblioteci şi organisme specializate în această expertiză, sau între biblioteci care au succes în acest domeniu şi altele care doresc să înveţe de la acestea, şi prin prezentarea oportunităţilor de instruire pentru bibliotecari. Acţiunea la nivel regional şi naţional poate ajuta la a face cunoscute bibliotecilor şi reţelelor regionale de biblioteci parteneriatele comerciale şi calificarea necesară în domeniul afacerilor, dar nivelul european de acţiune ar ajuta reţelele de biblioteci să împărtăşească cele mai bune practici şi să răspândească ideile şi reuşitele celor câteva biblioteci care participă la activităţi comerciale.

Integrarea ICC în dezvoltarea regională/locală strategică

Deschiderea de noi biblioteci de-a lungul Europei demonstrează că o astfel de instituţie este o marcă culturală a unui oraş, un model de creativitate, fiind disponibilă încheierii unor parteneriate diferite.

Bibliotecile pot, de asemenea, să susţină micile întreprinderi locale, facilitând accesul la informaţii, baze de date şi servicii. Ele oferă o piaţă de desfacere, un loc de întâlnire, un public potenţial pentru serviciile şi produsele culturale create local, dar şi o poartă spre platformele online, cum este *Europeana – Biblioteca Digitală Europeană.*

Bibliotecile trebuie întotdeauna considerate ca punct central al activităţilor culturale şi creative, alături de teatre, ateliere ş.a.

Departamentele economice şi culturale ale autorităţilor locale au nevoie de consiliere de nivel naţional şi european pentru a valorifica beneficiile integrării bibliotecilor în planurile de dezvoltare regionale şi locale. Autorităţile au

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nevoie să înţeleagă că investiţia în biblioteci şi susţinerea serviciilor comerciale şi culturale au un mare impact economic pentru regiunea lor.

Noi instrumente de promovare a diversităţii culturale

Diversitatea culturală poate fi în mare măsură îmbunătăţită prin mobilitatea virtuală a operelor aparţinând ICC şi prin accesul online la acestea. În acest sens, serviciile electronice de bibliotecă trebuie să depăşească graniţele, lucru care nu este greu de realizat din punct de vedere tehnic şi organizatoric. Cu toate acestea, legislaţia copyright-ului este în principal naţională, bazată pe protecţia mutuală a cetăţenilor din ţările care au semnat tratate şi acorduri de licenţe în domeniu. Aceasta este o problemă serioasă pentru UE în realizarea Pieţei Interne. Directiva Societăţii Informaţionale (2001/29/EC) a fost o încercare de a rezolva această problemă. Dar directiva doar armonizează drepturile, excepţiile însă, care sunt în realitate baza pentru folosirea materialelor aflate sub incidenţa copyright-ului, nu au fost armonizate.

Modificările legislative ar putea duce la creşterea mobilităţii şi accesului online la operele aparţinând ICC, dar şi la un mai bun suport social şi profesional pentru mobilitatea celor ce lucrează în acest domeniu, a studenţilor, mai ales accesul la materiale din ţările lor de origine.

Bibliotecile oferă şi o platformă – virtuală şi fizică – prin care promovează activităţile şi produsele culturale unui public divers, prin aceasta sprijinind integrarea imigranţilor şi difuzarea culturii. În această direcţie, există biblioteci al căror spaţiu este folosit pentru diferite manifestări ale grupurilor culturale. De asemenea, există cărţi şi ziare pentru imigranţi, documente de interes pentru această categorie, care au circulat între biblioteci şi de-a lungul graniţelor naţionale. Cărţile şi ziarele în limba maternă îi ajută pe aceşti lucrători să menţină legătura cu ţara de origine, iar informaţiile despre aceasta îi ajută pe localnicii ţării de destinaţie să integreze mai bine comunităţile de imigranţi.

Promovarea cooperării, schimburilor şi comerţului

Bibliotecile au nevoie să coopereze într-un mediu informaţional global şi să beneficieze de inovaţiile din alte ţări. Dezvoltarea serviciilor care depăşesc limitele naţionale este o prioritate pentru multe ţări şi biblioteci, iar reţeaua de a partaja aceste servicii şi de a învăţa despre alţii trebuie perfecţionată prin schimburi bibliotecare profesionale.

Reţelele de biblioteci, precum EBLIDA, trebuie consolidate şi susţinute să creeze punţi între bibliotecile din UE şi proiectele acestora şi cele din alte ţări. Acest tip de reţea poate ajuta, de asemenea, în colectarea de exemple de bune practici de la biblioteci şi de evidenţe ale beneficiilor pe care bibliotecile le aduc industriei culturale în general.

Crearea de parteneriate creative

Bibliotecile au experienţă în crearea de reţele şi parteneriate, în special în domeniile educaţional, cultural şi social. Ele acţionează deseori ca intermediari, dar nu sunt întotdeauna recunoscute drept potenţiali parteneri de către întreprinderi, administraţii şi sectoare cu mai puţină experienţă în colaborarea cu acest tip de instituţie. Bibliotecile trebuie incluse în planurile profesionale şi de finanţare de proiecte ca potenţiali parteneri creativi, fiind, aşa cum s-a mai arătat, intermediari care oferă platforme de acţiune.

Parteneriatele creative sunt exemplificate de noile forme de funcţionalitate a bibliotecilor. *Kulturhus* din Danemarca ilustrează reunirea sub acelaşi acoperiş a unor servicii non-profit (şcoală, bibliotecă), servicii publice (poliţie) şi servicii de profit (cafenele, bănci). Aceste colocaţii, extinse cu spaţii de găzduire a celor vârstnici, post local de radio, servicii de îngrijire a copiilor, presupun diferite tipuri de programe în comun, de utilizare comună a clădirii, facilităţilor şi resurselor.

Unele biblioteci oferă rezidenţă unui scriitor sau artist, altele invită artişti pentru a organiza ateliere şi clase de măiestrie pentru copii şi adulţi.

Aceste parteneriate creative de succes, care demonstrează cel mai bine cum pot deveni bibliotecile asociate în proiecte, sunt exemple de practici performante şi pot fi promovate prin schimburi internaţionale, seminare şi clase de măiestrie pentru toţi cei implicaţi. Este nevoie de fonduri pentru a coordona, pe o bază internaţională, reţele din diferite sectoare.

O mai bună utilizare a bibliotecilor ca ICC poate fi realizată şi prin luarea în considerare a instruirii în utilizarea media, prin facilitarea dobândirii abilităţilor necesare acestui domeniu. Carta Verde prevede (p. 18): „Alfabetizarea în utilizarea media este o cale foarte importantă în promovarea creativităţii şi participării cetăţenilor la viaţa culturală a societăţii." Sunt deficitare, de asemenea, abilităţile în utilizarea tehnologiilor informaţionale şi a informaţiei – primele capacitează o persoană să utilizeze computerele şi tehnologia în general, în timp ce cunoştinţele în utilizarea informaţiei ajută la căutarea informaţiei relevante, evaluarea ei critică, organizarea şi reutilizarea ei în contexte creative şi educaţionale.

Bibliotecarii sunt instruiţi şi specializaţi în aceste abilităţi, dar au nevoie de legislaţie şi fonduri pentru a-şi extinde şi adapta experienţa şi pentru lucrători din alte sectoare ale ICC şi chiar dincolo de graniţe. Este nevoie, totodată, de o politică susţinută de a dota bibliotecile cu laboratoare media, de exemplu, care ajută la implementarea tehnologiilor informaţionale pentru micile ICC la nivel local şi regional. Pornind de la infrastructura existentă, poate fi creată o platformă larg europeană de schimb educaţional.

Învăţarea continuă, dialogul intercultural, spiritul comunitar, societatea bazată pe cunoaştere, societatea informaţională, parteneriatele cu sistemul educaţional – pentru toate acestea, bibliotecile sunt parteneri-cheie, cu experienţă, cunoştinţe, calificări şi cu o reţea funcţională, dacă au un bun suport financiar şi profesional.

(Traducerea redacţiei)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Propuneri de modificare a Directivei Societăţii Informaţionale Europene privind operele fără autor

Scrisoare adresată de către EBLIDA dlui José Manuel Barroso, Preşedintele Comisiei Europene

Haga, 30 august 2010

Stimate Domnule Preşedinte Barroso,

Vă scriu în calitate de Preşedinte EBLIDA, Biroul European al Asociaţiilor Bibliotecare, de Informare şi Documentare. Suntem o organizaţie independentă de asociaţii de biblioteci naţionale, instituţii şi asociaţii de informare, documentare şi arhivare, reprezentând organizaţii din toate statele membre UE.

Ştim că un proiect de amendament la Directiva Societăţii Informaţionale Europene privind operele fără autor este pe cale să fie elaborat de Comisie şi că propunerea va cuprinde următoarele prevederi pentru organizaţiile culturale şi educaţionale (nu sunt vizate organizaţiile comerciale):

1. O soluţie pentru operele fără autor doar din domeniul literar (incluzând şi ilustraţiile asociate unui obiect).

2. O cerere pentru o căutare profundă, potrivit recomandărilor privind operele fără autor prevăzute de i2010 – Iniţiativa Bibliotecilor Digitale Europene*, în acest sens căutarea trebuind să fie făcută de organismul care digitizează opera.*

3. Recunoaşterea soluţiilor naţionale dincolo de graniţe.

4. Recompensarea corectă a deţinătorilor de drepturi.

5. Necesitatea de a face publice informaţiile despre operele care sunt digitizate pentru ca deţinătorii de drepturi să fie capabili să abordeze organismul care digitizează.

EBLIDA face următoarele comentarii despre aceste propuneri:

Sunt binevenite noua Agendă Digitală şi angajamentul Comisiei Europene de a găsi o soluţie pentru operele fără autor.

Acesta este un subiect important pentru noi: fără soluţii pentru a merge mai departe, bibliotecile şi arhivele din Europa ar conserva opere care nu pot fi digitizate din cauza unor probleme ce trec dincolo de clarificarea drepturilor de autor. Credem cu fermitate în crearea unei Europe digitale, iar una dintre căile prin care bibliotecile şi arhivele pot contribui la acest obiectiv este eliberarea conţinutului documentelor ai căror deţinători de drepturi nu pot fi localizaţi şi care intră în mod frecvent în categoria de opere fără autor.

În acest context, punctele 1 şi 2 de mai sus sunt în afara acordului nostru.

Punctul 1 priveşte doar operele literare (şi operele vizuale care includ fotografii, diagrame, grafice şi hărţi). Orice soluţie la problema operelor fără autor va fi contraproductivă dacă nu va viza şi materialele audiovizuale (înregistrări audio-video) şi operele vizuale autonome. Cercetătorii, profesorii şi studenţii în domeniile Artă, Ştiinţe umaniste şi sociale folosesc o serie diversificată de materiale audiovizuale şi de opere vizuale autonome. O soluţie pentru operele fără autor care omite aceste categorii de opere va fi contrară cu recomandările făcute de Grupul de Experţi în Biblioteci Digitale, înfiinţat de Comisie în februarie 2006. Acest lucru i-ar dezavantaja în mod serios pe utilizatori din moment ce multe opere datând mult mai devreme de jumătatea secolului XX sunt fără autor şi nu vor intra în domeniul public decât începând cu a doua parte a secolului XXI (unele opere din secolul al XIX-lea sunt de asemenea fără autor). Includerea acestor opere în domeniul public este esenţială dacă Europeana – Biblioteca Digitală Europeană *este pe cale să devină un portal public de autoritate şi de clasă mondială către cultura Europei.*

Punctul 2 se referă la necesitatea unor căutări profunde potrivit recomandărilor prevăzute de i2010 – Iniţiativa Bibliotecilor Digitale Europene*; aceste căutări trebuie făcute de organismul care este însărcinat cu digitizarea. Suntem de părere că aceste criterii sunt relevante doar pentru digitizarea unui număr mic din categoria operelor literare (monografiile); acestea nu sunt adecvate unei digitizări în masă. EBLIDA a semnalat acest lucru Comisiei în mai multe ocazii. Pentru deţinătorii de documente care doresc să realizeze o digitizare în masă a ziarelor şi revistelor sau a înregistrărilor radio-TV, ca şi a unui număr mare de cărţi, broşuri şi efemeride, fără a mai menţiona şi materialele depozitate în arhive, este imposibil de a clarifica regimul drepturilor de autor în modul sugerat de Comisie; este o cale prea costisitoare în termeni de timp şi personal. În aceste condiţii economice constrângătoare, bibliotecile şi arhivele nu fac decât să renunţe la proiecte de digitizare în masă dacă sunt prevăzute astfel de costuri insuportabile.*

Eforturile noastre de a promova digitizarea vor fi serios obstrucţionate dacă amendamentele de mai sus la situaţia operelor fără autor din Directiva Societăţii Informaţionale Europene îşi urmează cursul. Cerem Comisiei Europene să reflecteze la această problemă şi să se consulte îndeaproape cu reprezentanţii bibliotecilor şi arhivelor europene.

Cu stimă,
Gerald Leitner
Preşedinte EBLIDA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Un program pentru dezvoltarea lecturii

Frédéric MITTERAND
Ministrul francez al Culturii și Comunicării

Vă amintiți când un ilustru personaj făcea 110 propuneri francezilor; mai recent, autorul unui raport remarcabil formula 316 propuneri! Eu, din modestie, voi face numai 14... asupra unui subiect mai circumscris, dar tot atât de important: cel al lecturii. Vă mulțumesc că sunteți aici la prezentarea acestor măsuri prin care înțeleg să contribui la obiectivul *cultura pentru fiecare*. Eu sunt total mobilizat de această problemă a lecturii și sunt foarte conștient de responsabilitatea ministerului meu în acest domeniu, întrucât lectura nu este o practică culturală ca celelalte: ea este, într-un anume mod, cea care le condiționează pe toate celelalte. Accesul la operele de ficțiune care cresc sensibilitatea și deschiderea către alte lumi, lectura de eseu care dezvoltă simțul critic esențial pentru exercitarea cetățeniei și ajută cel mai bine la înțelegerea complexității lumii: acestea sunt tot atâtea chei privilegiate de intrare în câmpul culturii.

Această cerință a *lecturii pentru fiecare* este pentru mine o politică prioritară absolută. Am dorit ca toate serviciile mele – centrale și locale – să se ocupe de aceasta, și vreau în egală măsură să mobilizez colectivitățile teritoriale și ansamblul actorilor instituționali și asociațiile care lucrează în acest domeniu.

Contextul în care intervin aceste propuneri este bine cunoscut: este cel al unei eroziuni lente a lecturii și al declinului ei ca practică culturală de referință începând cu anii 1980. Acest declin a fost confirmat, din nefericire, de *Ancheta asupra practicilor culturale ale francezilor*, publicată toamna trecută de minister. Ancheta a studiat în paralel dezvoltarea noilor practici de lectură, precum și structurarea unei *culturi a ecranului* la generația cu vârste cuprinse între 14 și 25 de ani. Această evoluție nu este lipsită de riscuri, dar poate oferi în egală măsură și oportunități. Ea impune, deci, o reînnoire profundă a modalităților noastre de intervenție. Asistăm, în ultimii 20 de ani, la o diversificare a utilizării cărții – literatura fiind în regres în producția de carte și în practica de lectură – și la o diversificare a suporturilor textelor. Odată cu dezvoltarea presei de tip magazin și mai ales odată cu avântul spectaculos al acestei *culturi a ecranului*, despre care vorbeam, suntem din ce în ce mai mult tentați să citim pe alte suporturi decât cartea, cu toate că aceasta nu înseamnă neapărat lectură.

Lectura cărților suportă, de ceva timp, concurența noilor activități de *loisir* și rămâne, după unii, strâns legată de lumea școlară.

Cartea este, de asemenea, în mod global, banalizată atâta timp cât este difuzată în marile magazine și cât se înregistrează o dezvoltare a producției cărților de buzunar.

În paralel, dezvoltarea mediilor electronice a condus la pierderea hegemoniei ca mijloc de acces la cunoaștere și ca vector de îmbogățire personală, mai ales în rândul persoanelor cu studii medii. Pe de altă parte, publicul amatorilor de literatură nu s-a lărgit. Putem estima că a avut tendința de a se comprima în jurul mediului persoanelor care au un raport profesional cu cartea (fie că este vorba de învățători, de bibliotecari, de profesioniști ai cărții și ai culturii în general).

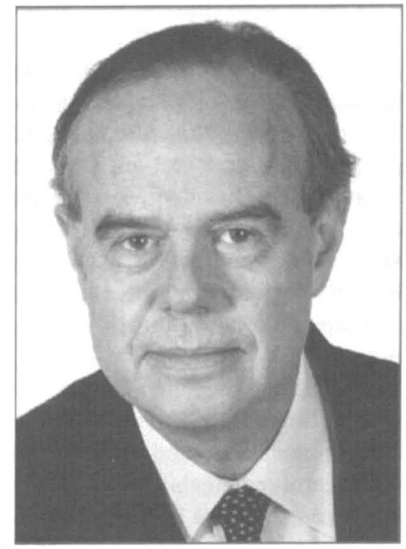

În plus, bibliotecile și mediatecile, care sunt echipamentele culturale a căror frecventare a progresat cel mai mult din 1989, văd acest progres slăbind ușor, chiar dacă diminuarea numărului celor înscriși la biblioteci este de luat în calcul cu multe precauții. Pentru că se dezvoltă noi practici ale spațiilor de lectură publică, iar biblioteca nu mai este doar un loc de unde se împrumută cărți. Iată diagnosticul cu atât mai îngrijorător cu cât confirmă o tendință înrădăcinată de mai multe decenii. Totuși, consider că această evoluție nu este ireversibilă, că această eroziune nu este inexorabilă. Observ, de exemplu, că SUA au reușit recent să răstoarne o tendință similară celei pe care o cunoaștem, dezvoltând o acțiune puternică cu ajutorul Agenției Culturale Federale (National Endowment for the Arts), printr-un program intitulat *The Big Read*, centrat pe literatură, mobilizând școlile, actorii asociativi și comunitari. A reda gustul lecturii pentru fiecare, oricare ar fi originea socială, geografică, culturală, necesită o voință politică nezdruncinată. Această voință mă animă și constituie motivul pentru care propun astăzi aceste 14 măsuri destinate a reînsufleți dorința de lectură a compatrioților noștri.

Subliniez că am dorința de a vă expune propuneri și nu un plan-cheie, deoarece activitatea ministerului meu în domeniul lecturii este în mare parte partenerială: aceasta este metoda mea, cea pe care o cred mai adaptată culturii noastre. Mai întâi, politica lecturii este împărțită între Ministerul Educației Naționale și Ministerul Învățământului Superior.

Colegul meu Luc Chatel a anunțat ieri, la Salonul Cărții, măsuri de luptă contra analfabetismului, și eu salut angajamentul său asupra acestui subiect fundamental, precum și coordonarea perfectă care ne unește. În ceea ce privește lectura studențească și bibliotecile universitare, acestea depind de Ministerul Învățământului Superior. Acolo, acțiunea în materie de lectură publică trebuie să fie gândită în manieră globală și nu în manieră concurențială. Astfel, un oraș care construiește un echipament trebuie să se preocupe de starea bibliotecilor universitare. În raportul său recent, senatorul Gaillard dorea desemnarea unui șef unic al politicii cărții. După aprecierea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mea, Consiliul Cărții aduce un răspuns satisfăcător exigenței unei bune coordonări a acțiunii publice. De altfel, Raportul asupra Schemei digitale a bibliotecilor, pe care mi l-a remis Bruno Racine cu ocazia Consiliului Cărții din 22 martie și de care voi vorbi imediat, reprezintă un remarcabil exemplu de muncă și de colaborare.

Cele 14 propuneri pe care le fac se adresează în mod egal colectivităților teritoriale, pentru că angajamentul lor este de neînlocuit în a face să funcționeze prima rețea culturală franceză care va cuprinde 16.000 de structuri.

Politica de lectură publică este, de altfel, una condusă esențial de către colectivitățile teritoriale. Această caracteristică istorică a țării noastre a fost confirmată de către marile legi de descentralizare din 1982 și 1983, care, după cum știți, au transferat gestiunea bibliotecilor departamentale de împrumut la Departamente. Ministerul Culturii și Comunicării trebuie să-și asume rolul de partener fidel față de nevoile colectivității. Misiunea sa este de a arăta drumul într-un moment în care cutumele bibliotecilor se schimbă, mai ales datorită digitizării și evoluției generale a societății noastre.

În fine, propunerile mele se adresează actorilor asociativi, pe care doresc să-i susțin și cu care doresc să colaborez. Doresc să salut în mod particular prezența lui Alexandre Jardin, a cărui remarcabilă asociație „Lire et Faire Lire" conduce o muncă exemplară în școli.

Aceste asociații acționează cu o mare eficacitate și cu o remarcabilă creativitate în rândul lumii școlare, pentru persoanele cu handicap, în cartiere, teritoriile rurale, pușcării, spitale, în rândul pensionarilor, peste tot pe unde o cere publicul specific. Aceste asociații constituie parteneri esențiali în proiectul meu, acela de a face să se difuzeze gustul lecturii printre concetățenii noștri. Unele dintre aceste propuneri vor avea impactul întărit de către susținerea sponsorilor. Doresc să-i salut pe reprezentanții întreprinderilor prezenți printre noi, care intenționează să se angajeze în efortul nostru și cu care vom aprofunda un dialog, pentru că lectura nu este doar o problemă de stat, ci una a tuturor și a fiecăruia.

O preocupare constantă ghidează aceste propuneri: aceea de a lua în calcul noile cutume și diversitatea publicului de astăzi pe ansamblul teritoriilor noastre. Societatea se schimbă; practicile culturale și sociale se modifică; revoluția digitală răstoarnă raportul nostru cu textul și cu scrisul, și în general accesul nostru la bunurile culturale. Doresc să am cea mai globală viziune posibilă, dezvoltând o reflecție nouă asupra ofertei și a serviciilor propuse de către bibliotecile și mediatecile publice și punând în practică o acțiune de sensibilizare și de mediere durabilă.

De douăzeci de ani, ministerul nostru a lansat programe naționale orientate către ofertă prin construcția de echipamente destinate să completeze amenajarea teritoriului. Programul Bibliotecilor Municipale cu Vocație Regională a marcat anii '90; el a fost închis și a permis echiparea unor orașe ca Limoges, Marsilia, Reims, Montpellier, Orléans sau Rennes, cu un procent ridicat de intervenție a statului (în medie, nu mai puțin de 40%), grație Dotării Generale a Descentralizării. În perioada 2003–2005, programul micilor mediateci de proximitate, din care jumătate au fost implantate în zone rurale și jumătate în zonele suburbane, a beneficiat de credite specifice, iar din 2006 ele au fost luate în calcul de către Dotarea Generală a Descentralizării. Mi se pare necesar ca ministerul meu să încerce să doteze comunitățile teritoriale cu echipamentul indispensabil pentru a răspunde acestor noi provocări.

Propunerile mele iau în calcul publicul și obiceiurile acestuia mai ales în ceea ce privește digitizarea, care constituie miza majoră a viitorului și din care am făcut o prioritate. Ea oferă noi oportunități pe care doresc să le exploatez într-un mod cât mai eficace și constituie unul dintre principalii piloni ai politicii mele, cea a unei *culturi pentru fiecare.*

Am ajuns la propuneri. Vi le voi prezenta, iar dumneavoastră veți regăsi detaliile în dosarul de presă. Vă precizez, totuși, că ele mobilizează aproape 100 de milioane de euro pe an, fără a integra bugetul Bibliotecii Publice de Informare. Aceste propuneri oferă ocazia unor redistribuiri de credite. Politica noastră culturală are și capacitatea de a mobiliza mijloacele de care deja dispunem, nefiind vorba doar de a avea noi resurse. Sedimentarea dispozitivelor noastre solicită regândirea organizării și ierarhizării lor.

Iată, așadar, propunerile. Ele se înscriu pe trei paliere:

Primul este adaptarea bibliotecilor la noile cerințe ale lecturii și digitizării. Bibliotecile publice trebuie să evolueze. Omniprezența virtualului în viețile noastre va crește probabil nevoia de real, de întâlniri și schimburi. Modul în care concepem bibliotecile trebuie să fie mai orientat către populații și către diversitatea care le compune. Ele trebuie să devină locuri veritabile de viață și de conviețuire, propunând servicii multiple adecvate noilor nevoi emergente în societate. Ele trebuie în mod egal să cucerească un nou public, să dezvolte acțiuni în afara zidurilor și să încheie multiple parteneriate.

Cele două biblioteci a căror tutelă și-o asumă ministerul meu trebuie să fie avanposturile unei acțiuni consonante cu noile cerințe, plasând în centrul proiectului lor diversificarea socială a publicului lor. Biblioteca Publică de Informare constituie un palier important. Doresc ca ea să-și reînnoiască proiectul, cultura și modurile de funcționare pentru a deveni un laborator-pilot pentru experimente și practici inovatoare. Această evoluție va trebui să permită suscitarea și animarea unei reflecții în plan național, într-o dinamică a dialogului și a schimbului cu partenerii săi teritoriali. În ceea ce privește Biblioteca Națională a Franței, care dispune în Haute Jardin de un spațiu de 1.600 de locuri deschis tuturor, doresc ca activitățile ei și oferta pe care o propune să permită primirea unui public din ce în ce mai diversificat.

În cadrul unui parteneriat reînnoit cu colectivitățile teritoriale, urmărim să favorizăm extinderea programului a cincizeci de biblioteci teritoriale implantate în cele cincizeci de colectivități cu populația cea mai densă din jurul Parisului.

Dorim să încheiem un *contract digital* pentru biblioteci și mediateci cu scopul de a face față mai bine practicilor legate de nașterea *culturii ecranului.* Până în 2015, ansamblul bibliotecilor și mediatecilor comunelor cu mai mult de 20.000 de locuitori va fi informatizat și va dispune de un site pe Internet. Amintesc astăzi că două treimi din bibliotecile publice ale țării noastre nu dispun de acces la Internet. Doresc în mod egal ca ministerul meu să încheie un parteneriat cu cinci mari biblioteci sau fonduri regionale pentru a fi create cinci biblioteci digitale de referință. Cu scopul de a încheia acest contract digital, vom mobiliza în mod diferit creditele de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la Dotarea Generală a Descentralizării, co-girate de Ministerul Culturii şi al Comunicării, precum şi de Ministerul de Interne, în aşa fel încât în viitor să poată beneficia de echipamente digitale.

Al doilea palier vizează încurajarea acţiunilor inovatoare care pot face să avanseze idealul culturii pentru fiecare, mai ales în direcţia publicului tânăr. Voi propune colectivităţilor teritoriale contracte noi, *contractele teritoriu-lectură*, având ca ţintă în mod particular cartierele periferice (aşa cum sunt definite în cadrul planului *Dynamique Espoir Banlieues*) şi teritoriile rurale. Aceste contracte mobilizează atât credite de funcţionare, cât şi credite de investitură: două milioane de euro vor fi consacrate acestor contracte într-o finanţare plafonată pentru ministerul meu la 50%, deci un volum total de patru milioane de euro. Cum am spus, doresc să ajut într-o manieră mai semnificativă asociaţiile şi să dublez suportul financiar care le este consacrat. Am evocat deja asociaţia „Lire et Faire Lire" a lui Alexandre Jardin. Ea a desfăşurat o muncă exemplară în şcolile de pe teritoriul nostru, mobilizând pensionari ca voluntari pentru a citi tinerilor elevi. 250.000 de elevi sunt în acest moment integraţi în acţiune. Împreună cu colegul meu Luc Chatel, ne dorim să putem atinge cifra de un milion de elevi peste trei ani. Vom munci pentru aceasta în săptămânile următoare. Mă gândesc în mod egal la: ATD Quart-Monde şi la acţiunile pe care această asociaţie le conduce în mediul rural, la asociaţia ACCES, precum şi la acţiunea *Accompagnement vers la lecture* condusă de Association de la Fondation Étudiante pour la Ville (AFEV) şi la studenţii voluntari care se angajează în acţiuni îndreptate către populaţiile aflate departe de lectură. Din această perspectivă, voi lansa din 27 până pe 30 mai o nouă sărbătoare a cărţii intitulată *A vous de lire!* Aceasta se va baza pe un principiu participativ, constând în a invita francezii să citească în spaţiul public, şi va beneficia de noi parteneriate încheiate cu Education Nationale, Bayard Presse şi SNCF pentru un permis de carte. Voi avea ocazia de a vă prezenta în detaliu această acţiune în săptămânile următoare.

O altă iniţiativă de promovare a lecturii pentru fiecare este *Première Page*, dispozitiv care oferă la fiecare nouă naştere o carte pentru copil şi un ghid de lectură. Această operaţiune se face în parteneriat cu Casa Naţională de Alocaţie Familială, ai cărei reprezentanţi prezenţi aici îi salut, şi împreună cu şase departamente, fiind într-o fază de experimentare: până în 2015, intenţionăm ca ea să fie extinsă la jumătate din departamentele franceze.

Al treilea palier urmăreşte o mai bună coordonare a acţiunilor pe care ministerul meu le conduce împreună cu partenerii publici, în scopul de a le creşte eficacitatea. Doresc să permanentizez dialogul născut din Schema digitală a bibliotecilor pe care mi-a remis-o Bruno Racine pe 22 martie, creând un grup de lucru în cadrul Consiliului Cărţii şi încredinţându-i aplicarea principalelor idei ale raportului. În aceeaşi măsură, urmărim să modernizăm sistemul de informare naţional al Observatorului Lecturii Publice, lărgind de la 4.000 la 16.000 locurile de lectură publică şi adaptându-l la schimburile internaţionale de date.

În final, împreună cu colectivităţile teritoriale creăm un sistem de informaţii pentru o mai bună cunoaştere a politicilor lecturii, pornind de la concluziile studiului realizat în luna martie de Centrul pentru Cercetări şi Studii privind condiţiile de viaţă.

Ansamblul acestor propuneri pe care le adresez partenerilor politicii lecturii cere să fie aprofundat printr-un efort colectiv care va fi încheiat în toamna lui 2010, la Nancy, cu ocazia primelor *Şedinţe Naţionale de Lectură Publică*, organizate împreună cu oraşul Nancy şi cu Centrul Naţional al Funcţiei Publice Teritoriale, ai căror reprezentanţi îi salut.

Iată marile trăsături ale principalelor axe ale propunerilor mele pentru relansarea dorinţei de a citi în ţara noastră şi pentru a contribui, astfel, prin lectură la oferirea tuturor a cheilor de intrare într-o lume cu acces dificil la cultură.

Doresc să mulţumesc Direcţiei Generale a Mediilor şi Industriilor Culturale (DGMIC) şi directoarei sale generale, Laurence Franceschini, şi în mod special Serviciului Cărţii şi Lecturii şi directorului său, Nicolas Georges, administrare a cărei calitate o salut şi care, contrar a ceea ce se poate înţelege uneori, nici nu se dizolvă, nici nu se dislocă... ci, dimpotrivă, este stabilă atât prin efectivele sale, cât şi prin organigrama sa. Şi plenar mobilizată.

Discurs rostit cu ocazia conferinţei de presă privind prezentarea a 14 propuneri pentru dezvoltarea lecturii, 30 martie 2010

Sursa: http://www.culture.gouv.fr/

Traducere de Cornelia RADU

Biblioteca Naţională a Franţei, Departamentul de Literatură şi Artă – Sala de lectură

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

In memoriam

Un mare profesor şi savant român: Acad. Radu P. Voinea

Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU

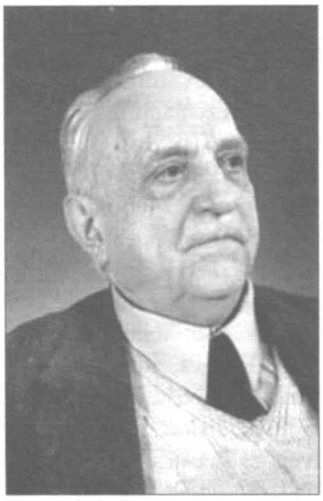

În dimineaţa zilei de 11 mai 2010, inima acad. Radu P. Voinea, obosită, a încetat să bată.

Academia Română şi Universitatea Politehnică din Bucureşti, viaţa ştiinţifică şi învăţământul din România au pierdut prin moartea acad. prof. Radu P. Voinea pe unul din reprezentanţii lor de seamă.

A pronunţa numele lui Radu P. Voinea înseamnă a evoca pe cel care a ocupat un loc central în cultura românească, pe cel care s-a manifestat ca un veritabil „aristocrat al spiritului".

Foşti studenţi şi doctoranzi ai profesorului Radu P. Voinea, distinşi oameni de ştiinţă de azi îi pronunţă cu veneraţie numele şi se mândresc că i-au fost discipoli.

Ca profesor, Radu P. Voinea a continuat tradiţia marilor dascăli, pe care îi audiase ca elev la celebrul Colegiu Naţional „Fraţii Buzeşti" din Craiova sau ca student la Institutul Politehnic din Bucureşti, competitiv cu cele mai de seamă şcoli ştiinţifice din marile centre ale lumii.

Personalitate luminoasă, profesor în sensul cel mai înalt al cuvântului, Radu P. Voinea a ştiut descoperi printre studenţi şi doctoranzi talente pe care le-a stimulat, încurajându-i să publice. Făcând dovada unei inepuizabile energii, profesorul a dat el însuşi exemplu, a oferit modelul, publicând lucrări valoroase, care i-au asigurat un loc de frunte în ştiinţa românească.

Rodnica activitate în domeniul învăţământului şi opera ştiinţifică realizată, la nivelul cel mai înalt al ştiinţelor tehnice, i-au adus lui Radu P. Voinea alegerea în Academia Română, ca membru corespondent în 1963 şi ca membru titular în 1974.

Din 1967 şi până în 1974 a fost secretarul general al Academiei Române, „templul sacru" al ştiinţei şi culturii. Preşedinte al acestuia era acad. prof. Miron Nicolescu, nume ilustru, care ocupă un loc central în galeria marilor matematicieni români.

Radu P. Voinea avea să evoce, după moartea acad. Miron Nicolescu, anii petrecuţi în preajma acestuia, ani benefici pentru experienţa căpătată de el în conducerea înaltului for ştiinţific al ţării, care simbolizează forţa creaţiei româneşti în peisajul cultural-ştiinţific al umanităţii.

În perioada 1984–1990, acad. Radu P. Voinea a fost preşedintele Academiei Române. După Anghel Saligny, fost preşedinte al Academiei Române între 1907 şi 1910, Radu Voinea a fost cel de-al doilea mare inginer ajuns în fruntea Academiei Române. Anii mandatului său în această calitate au însemnat, din punct de vedere al contextului social-politic în care se afla ţara, anii dintre cei mai duri ai totalitarismului comunist. Era greu să menţii, să conduci şi să creşti prestigiul principalei instituţii cultural-ştiinţifice a ţării, în condiţiile unor restrângeri financiare aberante şi ale unor ingerinţe politice care frânau creaţia ştiinţifică liberă.

În ciuda dificultăţilor existente, acad. Radu P. Voinea, cu un înalt simţ al responsabilităţii locului pe care îl ocupa, a slujit magnific Academia Română. El a căutat şi a reuşit să diminueze răul care ameninţa cu dispariţia instituţia elitei intelectuale a ţării. Pe făgaşul marii ei tradiţii, Academia Română – în ciuda vicisitudinilor existente –, printr-o exemplară solidaritate a membrilor ei, şi-a continuat activitatea, a cultivat spiritul de cooperare internaţională şi a înscris unele lucrări de referinţă, realizate sub egida ei, în patrimoniul ştiinţific mondial.

Anul 1989 a găsit Academia Română aptă să renască în dimensiunile conferite ei de necesitatea dezvoltării ţării, în condiţii de deplină libertate.

Cei care am fost în preajma acad. prof. Radu P. Voinea am putut aprecia sufletul lui bun, generos, sensibil, calda afecţiune pentru cei cu care lucra.

Amintirea luminoasă a savantului şi marelui profesor Radu P. Voinea va rămâne vie în conştiinţa a numeroşi oameni de ştiinţă şi dascăli din toate generaţiile, a tuturor acelora care l-au cunoscut şi preţuit pentru ştiinţa sa, curajul civic şi caldul patriotism.

Investit mulţi ani ca director al Institutului de Istorie Universală „Nicolae Iorga" al Academiei Române, am cunoscut şi beneficiat de preţuirea pe care acad. prof. Radu P. Voinea o avea pentru genialul fondator al Institutului.

Anul decesului acad. prof. Radu P. Voinea, ce coincide cu împlinirea a 70 de ani de la asasinarea lui N. Iorga, îmi aduce în minte cuvintele acestui „apostol al neamului", care se potrivesc şi memoriei pe care o păstrăm acad. Radu Voinea: „În trecutul nostru mulţi oameni au suferit. Dacă suntem ceva, noi suntem ceva numai prin suferinţa lor. Toate puterile noastre nu sunt altceva decât jertfa lor, strânsă laolaltă şi prefăcută în energie."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Frumuseţea adevărului ştiinţific*

Acad. Radu P. VOINEA

Eram pur şi simplu disperat. Lucram, scriam pagini noi cu calcule lungi şi complicate, le arătam profesorului şi dânsul îmi spunea invariabil: *„E bine, Voinea; e foarte bine, dar ştii? Rezultatul final trebuie să fie simplu şi frumos!"*

Aveam impresia că profesorul nu citeşte cu atenţia cuvenită paginile mele. Presat şi de timp (nu mai aveam decât câteva luni în care trebuia să-mi închei lucrarea), mi-am luat într-o zi inima în dinţi şi l-am întrebat: „Adică cum, domnule profesor, «simplu şi frumos»?" Răspunsul a fost cu totul neaşteptat: „Nu ştiu! Îţi imaginezi că dacă l-aş şti, l-aş publica eu!" A urmat o perioadă în care am scris şi am calculat mai puţin şi am reflectat mai mult. Şi am lucrat, îmi aduc aminte, zi şi noapte. Şi deodată, ca prin minune, toate calculele s-au simplificat mult, mult de tot şi în zori, când liniştea nopţii a fost alungată de zgomotele primelor tramvaie, care începeau să circule, dimineaţa, pe hârtia pe care lucram a apărut o formulă simplă, care rezolva problema pe care mi-o formulase profesorul. [...]

Edward Lorenz, meteorolog, a încercat să răspundă la o întrebare pe care ne-o punem şi noi: de ce nu se poate prevedea vremea pe un interval de timp mai îndelungat. Astăzi, cu mijloacele moderne de care dispune ştiinţa, se poate face o prognoză destul de exactă pentru câteva zile. O prognoză a vremii pe un interval de câteva luni ori de un an are o probabilitate destul de mică de a se realiza. Şi aceasta în condiţiile în care mişcarea aerului, a norilor, a precipitaţiilor sunt guvernate de legile mecanicii fluidelor care sunt deterministe. El a făcut ceea ce se numeşte un „experiment numeric" în anul 1961, în sensul că, simplificând puţin cunoscutele ecuaţii *Navier-Stokes*, a studiat aşa-numita *Convecţie Rayleigh-Bernard*, care are loc de exemplu vara, când solul, încălzit prin radiaţie, încălzeşte la rândul lui stratul de aer din vecinătate, care devenind astfel mai uşor se ridică, în timp ce aerul situat la o înălţime mai mare încălzit prin conducţie, deci având o temperatură puţin scăzută şi o densitate ceva mai mare, coboară să ocupe locul aerului mai cald. La întâlnirea celor doi curenţi de aer, unul ascendent şi celălalt descendent, se produce o învălmăşeală, asemănătoare cu cea de la un cinematograf, la finalul unui film bun, între spectatorii care părăsesc sala şi cei care intră în sală, dacă folosesc acelaşi spaţiu de acces. De aceea, cinematografele de pe Bd. Regina Elisabeta din Bucureşti aveau intrarea prin bulevard şi ieşirea prin strada Sărindar! Asemenea învălmăşeli se numesc *mişcări haotice deterministe* şi sunt foarte sensibile la valorile iniţiale. La mici variaţii ale acestora survin mari schimbări în comportarea soluţiilor. E. Lorenz a publicat acest rezultat în 1963 sub forma unui articol intitulat „Can the flop of a butterfly wing stir up a tornado in Texas?" (Poate fâlfâitul aripilor unui fluture să provoace un uragan în Texas?). Prezenţa fenomenelor haotice în mişcarea unui sistem face, practic vorbind, imposibilă prevederea pe termen lung a acestei mişcări. Potrivit proverbului francez „Savoir c'est prevoir" (A şti însemnează a prevedea), faptul că în cazul mişcărilor haotice deterministe, cum au fost numite mai sus, prevederea pe termen lung este imposibilă, ar putea fi interpretat ca o înfrângere a omului de ştiinţă. Este interesant cum a reuşit omul de ştiinţă să transforme acest insucces într-un mare succes. [...]

* Textul reprezintă un extras din *Discursul de recepţie la Academia Română*, rostit de acad. Radu P. Voinea, în onoarea şi amintirea predecesorului şi profesorului său, de la Politehnica bucureşteană, acad. Mihail Hanganu, supranumit şi „părintele betonului armat" din România.

Academicianul Radu Voinea s-a născut la 24 mai 1923 la Craiova, unde a şi urmat cursurile şcolii primare „Petrache Trişcu" (1929–1933) şi ale liceului „Fraţii Buzeşti" (1933–1941). S-a înscris apoi la Facultatea de Construcţii a Politehnicii Bucureşti, obţinând diploma de inginer constructor în anul 1946. În perioada 1946–1949 şi-a pregătit teza de doctorat intitulată *Contribuţii la studiul stabilităţii elastice a sistemelor static nedeterminate*, sub conducerea profesorului Mihail Hanganu, pe care a susţinut-o la 4 februarie 1949.

În anul 1963 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în anul 1974 a fost ales membru titular al acestui for.

În 1972 i s-a acordat titlul de profesor emerit, iar în 1974 cel de om de ştiinţă emerit. În 1987 a fost ales membru titular al Academiei Europene de Arte, Ştiinţe şi Litere din Paris. În ţară, numeroase universităţi l-au onorat cu titlul de *doctor honoris causa*: Politehnica din Timişoara (1996), Craiova (1996), Iaşi (1998), Bucureşti (1998), Piteşti (2000) ş.a.

În cadrul Institutului Politehnic Bucureşti a îndeplinit funcţia de prorector între 1964–1967, având ca principală atribuţie lucrările de construire a noului local al Institutului. În perioada 1972–1981 a fost rector al Institutului Politehnic Bucureşti. În paralel, mai îndeplineşte, din 1984, funcţia de rector al Universităţii Populare „Ioan I. Dalles" din Bucureşti, iar din 1990 este membru în Consiliul de conducere al Fundaţiei Familiei Menachem H. Elias a Academiei Române. Din 1997 este membru fondator şi preşedinte al Academiei de Ştiinţe Tehnice din România.

Între realizările ştiinţifice ale acad. Radu Voinea semnalăm *suficienţa principiului lucrului mecanic virtual*, la care se adaugă *noţiunea de sistem critic*, pe care îl asociază clasicelor sisteme olonome şi neolonome. Un alt domeniu apropiat savantului a fost *mişcarea relativă a rigidului*, în particular *distribuţia acceleraţiilor* în acest caz.

În domeniul *teoriei mecanismelor*, menţionăm *metoda ciclurilor independente*, elaborată în colaborare cu M. Atanasiu, utilizând teoria grafurilor, *analiza poziţională a mecanismelor* sau *sinteza cuplurilor cinematice*.

Domeniul *stabilităţii elastice* a constituit o preocupare ştiinţifică verificată pe deplin, din păcate, cu ocazia cutremurelor din 1977 şi 1986.

În domeniul dinamicii, menţionăm *dinamica autovehiculelor* în vederea limitării amplitudinilor sau acceleraţiilor în condiţii date, ca şi *vibraţiile rotorilor situaţi în sisteme neinerţiale*, cu aplicaţii la comportarea rotorilor din uzinele nucleare în timpul cutremurelor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

Conceptul de frumos la Socrate, Platon şi Aristotel
(II)

*Dr. Dumitru ISAC**

Platon, după cum se ştie, întoarce şi el filosofia de la studiul şi observarea naturii şi-i imprimă un fundament cu precădere idealist-obiectiv, într-un spirit explicativ, teologic-finalist.

După unii autori, lui Platon i s-ar cuveni titlul de „adevăratul fondator al esteticii", întrucât la el şi-ar avea originea ştiinţa artei şi frumosului. Ei trec, însă, cu vederea tocmai faptul pe care noi încercăm să-l scoatem în evidenţă: acela că gândirea lui estetică e doar o parte integrantă şi subordonată unui sistem filosofic bazat pe principii metafizice, inconsistente. Aşa că, deşi preocupările sale cu problemele artei şi frumosului sunt frecvente – este adevărat că şi nesistematice şi nesusţinute –, au existat suficienţi factori care au abătut aceste preocupări de pe drumul solid al constituirii unei estetici veritabile. Să enunţăm câţiva dintre aceştia.

Am enunţa, înainte de orice, tocmai rolul subaltern pe care magistrul Academiei îl asignează riguros frumosului – contrar unor eventuale aparenţe – în raport cu alte valori care par să-i fi stat mai la inimă. Nu neapărat în faptul că ideile estetice au stat în apropierea sau în subordonarea ideilor filosofice trebuie să găsim neputinţa lui Platon de a da o adevărată estetică, ci mai precis în faptul că el dizolvă şi integrează consideraţiile sale despre frumos şi artă într-un sistem de idei filosofice, etice, religioase, politice, inconsistent şi fantasmagoric. Platon avea la îndemână un strălucit tezaur artistic, creaţie nemuritoare a poporului său, pe care însă nu l-a luat în seamă, nu l-a analizat dintr-un punct de vedere specific, nu l-a teoretizat şi generalizat, ci l-a ignorat şi minimalizat de dragul unor însăilări filosofice imaginare sau al unor idealuri etico-politice utopice, cum sunt cele din *Republica* sau *Legile*.

Platon n-a putut nega frumosul artistic şi recunoaşte prezenţa lui în ordinea universală, dar critica pe care o face diverselor ramuri de artă care înfloreau în vremea lui închide posibilitatea esteticii sale de a se putea formula ca o disciplină specifică şi autentică. Frumosul şi arta rămân a fi căi şi forţe auxiliare pentru scopuri şi valori de altă factură.

Cu alte cuvinte, atitudinea estetică şi sentimentul estetic nu se emancipează, ci rămân mereu subordonate şi în interpenetraţie cu alte atitudini în considerarea obiectului estetic. Nu spunem că un Platon n-ar fi avut simţul frumosului, dar în teoretizarea sa nu-l desprinde şi nu-i determină specificul, după cum, la rândul ei, arta se disociază cu greu de *techné*, şi chiar când se desprinde şi este văzută servind numai delectării estetice, e declarată de îndată ca o posibilă primejdie în raport cu virtuţile etice, politice şi religioase care străjuiesc în concepţia sa sensurile supreme ale umanului.

Extinzându-se în toate domeniile existenţei şi în toate perspectivele din care Platon abordează această existenţă, *panestetismul* de care putem vorbi la acest filosof implică o diluare şi, în acelaşi timp, o dizolvare a esteticului în valori învecinate sau chiar străine. Dacă, în filosofia platoniciană, totul participă într-o măsură sau alta la frumos, frumosul, la rândul său, chiar prin acest fapt se impregnează de valori străine specificului său. Acest proces nu e negativ în el însuşi, dar, dacă ţinem seama că faţa lui Platon e întoarsă mai ales spre aceste alte valori, înţelegem de ce preocupările sale estetice nu se concentrează, nu se delimitează, nu devin *o ştiinţă anume*.

În sfârşit, ca punct culminant în această ordine de idei, se ridică şi întrebarea crucială: în ce măsură elementele declarate constitutive ale frumosului formal sunt exclusiv estetice? Cu alte cuvinte, ce răspundem la întrebarea dacă unitatea, ordinea, armonia, simetria, măsura etc. sunt determinante numai ale frumosului, dacă sunt, deci, de ordin numai estetic sau sunt determinante neutrale, care impregnează şi definesc, în egală măsură, ontologicul, eticul, gnoseologicul, cosmologicul, politicul ca şi esteticul? Dacă soluţia merge clar în primul sens, e neîndoielnic că panestetismul capătă amploare, consistenţă şi justificare; dacă, dimpotrivă, avem motive să acceptăm cealaltă alternativă, atunci esteticul iese şi mai rău definit, întrucât e construit cu materiale de utilitate generală şi fără specificitate proprie. Această precizare de mare interes teoretic se lasă aşteptată în textul platonician. Şi credem că este tocmai situaţia incertă care a dus la justificata judecată că gândire a sa n-a inclus o estetică împlinită.

Ne aflăm, deci, în mare strâmtoare şi nedumerire într-o problemă esenţială şi crucial hotărâtoare cu privire la semnificaţia pan-kalismului platonician: determinantele formale ale frumosului le regăsim în toate domeniile existenţei, dar fără precizarea clară că este vorba de o semnificaţie specific estetică a lor. Cu un cuvânt: nu am găsit siguranţa că oriunde e vorba de simetrie, ordine, măsură etc., trebuie să înţelegem numaidecât că e vorba de ceva frumos, că filosoful se gândea numai la frumuseţea lucrului sau fenomenului. Nedumerirea şi ezitarea aceasta le putem avea şi în raport cu definiţia dată de Aristotel frumosului, atunci când face analiza tragediei şi atunci când, vorbind despre Stat, el îi propune o formulă bazată pe proporţie, limită, măsură. Cine garantează aici că Aristotel se gândea la o cetate frumoasă şi nu la una bine clădită şi trainică, sau, în acelaşi timp, la amândouă?

Indistincţia în care Platon a lăsat frumosul în raport cu adevărul şi binele a fost acuzată şi de Zeller, în monumentalul său tratat despre filosofia grecilor. Dar şi simpla lectură a textelor este frapantă în acest sens: trăsăturile frumosului sunt şi

* Istoric al filosofiei antice, medievale şi moderne, istoric şi critic literar, logician, etician, estetician (1914–1984).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ale binelui, ale virtuții, ale adevărului și științei. Așa încât Zeller avea tot dreptul să susțină că, în felul acesta, Platon nu meditează tocmai asupra conceptului propriu-zis al frumosului. Acestui punct de vedere pare să-i sporească aria esteticianul varșovian Tatarkiewicz, care la Congresul de estetică din 1937 susținea că grecilor nu le erau cunoscute atitudinea estetică și sentimentul estetic, ci numai atitudinea cognitivă, iar ideea lor despre frumos i se părea funciar diferită de a noastră, și anume cu o întrebuințare mai largă, pe care ei o extindeau și în morală, și în matematici.

Corespunzător acestor trăsături generale ale esteticii platoniciene, teza noastră urmărește diversele etape și forme de concepere a frumosului de către Platon, cu deosebire factura și funcția filosofică a conceptului.

1. În dialogul *Hippias Major*, Platon efectuează o eliberare a conceptului de accepțiunile vechi sau străine și întreprinde o pregătire a propriei sale concepții – o operație anatreptică, dar și constructivă, pentru că la orizont se profilează puternic doctrina Ideilor. Se caută definirea frumosului, se propun soluții, se discută și se argumentează; Hippias, de pe poziții *nominaliste*, iar Socrate, ca purtător de cuvânt al lui Platon, de pe platforma unui *realism idealist*, asupra căruia insistă până la capăt. Ceea ce caută el aici, în cadrul discuției, este conceptul frumosului ca atare, diferențiat de realizările lui concrete în diverse lucruri frumoase sau opere de artă frumoase. Până la urmă, problema definirii frumosului rămâne nerezolvată în termenii în care a fost pusă. Platon lasă intenționat conceptul deschis: el nu voia să statornicească prea mult ideea de frumos, înainte de a arăta ce este *frumosul ca Idee*. El caută, evident, să-și deschidă drum pentru impunerea doctrinei Ideilor în rezolvarea problemei frumosului; vrea să acrediteze că Ideea de frumos există de fapt separat și că numai prin participarea la ea lucrurile individuale sunt frumoase. Iată de ce el va respinge cele cinci soluții luate în discuție – trei de Hippias: a) frumosul e lucrul însuși; b) frumosul e procurat de materialul din care este făcut obiectul; c) frumosul constă într-o viață credincioasă, conform moravurilor tradiționale; și două sugerate de Socrate: a) frumosul ar fi utilul și convenabilul, binele; b) frumosul ar fi ceea ce ne procură plăcere prin văz și auz.

Ceea ce poate să frapeze în finalul dialogului este faptul că Socrate respinge unele idei care, știm de la Xenofan, intrau în convingerile lui. Se cere ținut seama, însă, că în *Hippias Major* frumosul este căutat nu de pe poziția filosofică a lui Socrate (care nu era aceea a realismului ideilor), ci din punctul de vedere platonician – acela al *transcendenței Ideilor*. De aceea, vechile definiții ale lui Socrate nu mai convin în raport cu Ideea de frumos în sine, care e una simplă, absolută. Discuția din acest dialog este numai o pregătire pentru o bună înțelegere a ceea ce Platon crede a fi adevărata frumusețe. Platon nu urmărește aici, de fapt, definirea *frumosului sensibil* – deși întreaga discuție se poartă pe acest plan –, ci are mereu în vedere *frumosul inteligibil*. În esența textului stau o dualizare a frumosului și o ierarhizare a lui: Frumosul (inteligibil, Ideea de frumos) și frumosul (sensibil), acesta din urmă ca rezultat al pătrunderii frumosului-esență în lucruri. Este un *dualism estetic* care are la bază cunoscutul *dualism ontologic* platonician: *lumea inteligibilă – lumea devenirii*.

2. Pe coordonatele fundamentale ale filosofiei platoniciene, frumosul se diversifică și se ierarhizează; el există în sfera inteligibilului, în cosmos, în viața și activitățile umane, inclusiv în artă. Dar nu cu egală demnitate existențială. Prin încadrarea în idealism, concepția despre frumos se viciază. Doctrina Ideilor a oprit și denaturat ascensiunea cercetării concrete a problemei frumosului inițiată de Socrate și de înaintașii săi – la un nivel, desigur, încă modest, dar așezată pe temeliile consultării și analizei datului real. Platon va încerca în *Hippias Major* să „sumeze" realizarea socratică, dar, în fond, el o repudiază. Platon se desparte de dascălul său nu printr-o respingere directă și clară, ci printr-o sesizare a unor limite, pe care lasă să se înțeleagă că acesta nu le-a putut depăși.

Socrate se mișcase numai în sfera lumii sensibile, pentru a rezolva problema definirii frumosului; Platon considera că acest lucru nu e suficient, că soluția problemei trebuie să vină de la factori de ordinul *existențelor transcendent-inteligibile*. Finalul dialogului amintit pare să conțină indicația de hotar între ideile dascălului și concepția proprie a discipolului. Contrar propriilor sale convingeri, Socrate devine purtătorul de cuvânt al concepției platoniciene. Însă, încetând să-l continue pe Socrate în spiritul său și depășindu-l într-un mod manifest fantezist, punându-l să se conteste pe el însuși, Platon a emis idei estetice fundamentate iluzoriu, în mare măsură.

Estetica lui Platon derivă din metafizica lui; după cum s-au exprimat unii autori, ea este „spiritul platonician în sfera estetică". Astfel, există Frumosul (ca Idee) și mai există frumosul sensibil; cel dintâi îl creează pe cel de al doilea, este izvorul lui. Toate celelalte elemente ale frumosului (ordine, potrivire, unitate, armonie, simetrie etc.) sunt numai condiții în care frumosul absolut pătrunde lucrurile și nu invers.

Despre Ideea de frumos știm că a) există realmente în zona inteligibilelor; b) este accesibil intuirii datorită strălucirii sale; c) este izvorul frumosului sensibil; d) incitând erosul, tulbură, mișcă și purifică făptura umană; d) în esență, este identic Binelui, totuși, întâietatea o are acesta din urmă. În sine, ideea de frumos, ca și celelalte Idei, este simplă, pură, universală, perfectă, omogenă, principiu al perfecțiunii.

Frumosul sensibil se naște atunci când măsura și simetria inerente Ideii de frumos se comunică multiplicității, o ordonează și o reglementează. Frumosul sensibil nu este nici necesar, nici absolut, nu-și are în sine însuși nici esența, nici rațiunea, nici principiul. Toate acestea îi vin de la Frumosul în sine ca Idee, dar fiindcă acesta este foarte vag și abstract definit în textele platoniciene, se pare că Schasler are tot dreptul să-i reproșeze lui Platon pur și simplu un cerc vicios: acesta vrea să determine frumosul sensibil printr-un concept el însuși indeterminat și declarat ca fiind situat în afara cunoașterii. Nu putem să nu subscriem și altei critici pe care Schasler i-o aduce aici lui Platon: de fapt, Ideea lui de frumos reprezintă un „dincolo" absolut, un abstract lipsit de esență, un concept care nu este nimic altceva decât o suprimare a oricărei determinații – un *pur nimic*.

3. Frumusețea absolută se infiltrează peste tot în diverse proporții, după valoarea lucrurilor și fenomenelor. Omul se găsește în mișcare de transcendere spre lumea inteligibilă, într-un proces dialectic care este totodată *cognitiv, etic și estetic*.

Cunoștințele sunt și ele cu atât mai frumoase cu cât se află pe o treaptă mai înaltă în ascensiunea dialectică spre inteligibil. De aceea Platon, care aprecia mai ales geometria, con-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

sideră ca fiind mai înaltă frumusețea matematicilor, mai ales a perfecțiunii formelor geometrice.

În rețeaua relațiilor dintre lumea sensibilă și cea inteligibilă, dragostea de frumos e o cale importantă de ascensiune spre lumea Ideilor. Problema este înfățișată, așa cum se știe, în *Symposion*: erosul traversează „spațiul" dintre cele două ordini existențiale. Cu acest prilej vine să ni se dezvăluie un nou aspect al frumosului – cel emoțional. Este tocmai atracția, pasiunea pe care o declanșează frumosul și prin care se propulsează, din treaptă în treaptă, spre frumosul absolut, până la extazul identificării cu el.

Ascensiunea erosului e marcată de o ierarhizare valorică a formelor frumosului: frumusețea fizică, morală, din acțiuni și discursuri, din legi, științe și filosofie – ca știință supremă. Deasupra tuturor acestora și ca izvor al lor stă frumusețea absolută, Ideea de frumos perfect și etern. Frumosul considerat ca atare e ipostaziat ca Idee, iar frumusețile din lume sunt doar cópii ale lui, cópii care servesc la ascensiunea gnoseologică, etică și religioasă spre perfecțiune și înveșnicire. Dar, ontologizând idealist frumosul, Platon îl falsifică profund, în vreme ce frumosul (singurul real), acela din lumea fizică, e declarat doar o copie a celui dintâi, o realitate subalternă.

În *Symposion* și în *Fedru*, reiese cu maximă evidență complexa funcție filosofică a frumosului, după Platon: a) *gnoseologică*, întrucât ascensiunea dialectică a erosului prin frumos înseamnă avansare prin generalizare, spre esență; b) *etică*, întrucât ascensiunea prin frumos este o purificare morală și un drum spre scopul vieții – fericirea; c) *ontologic*: contemplarea realității supreme și fuziunea cu ea. Contemplarea frumosului în sine e văzută ca însuși scopul suprem al vieții. Este evident, deci, cu prisosință, că la Platon problematica frumosului e integrată și dezbătută în complexul teoretic al sistemului său.

4. Dacă o estetică a Frumosului (ca Idee) își epuizează sumar aserțiunile din lipsă de consistență și din arbitrarietatea construirii conceptului (căruia nu-i corespunde, de fapt, nici o realitate), despre frumosul din lumea sensibilă Platon ne-a spus mai mult; bineînțeles, aici se cuvine să căutăm contribuția sa, câtă a avut-o, la progresul cercetării frumosului.

i) Fapt pozitiv în principiu, Platon admitea universalitatea sferei de prezență posibilă a frumosului. Astfel, există o frumusețe a cosmosului (v. *Timeu*), a cărei problematică e legată de concepția, expusă mitic, despre structura și geneza universului. Ordonând lumea după modelul Ideilor, Demiurgul a zidit-o, din bunătate, desăvârșit de frumoasă.

Sub influență pitagoriciană – probabil și sub alte influențe – Platon (în *Timeu*) insistă asupra elementelor fundamentale, formale ale frumosului: *ordinea*, *unitatea*, *integralitatea*, *perfecțiunea*, *proporția*. Nu e părăsită nici *Kalokagathia*, întrucât elementele frumosului cosmic au finalitate educativă și chiar cathartică asupra sufletelor. Armonia ne-a fost dată de Muze pentru a face ordine și liniște în suflet, iar ritmul *pentru a remedia lipsa de măsură și grație în sufletul celor mai mulți oameni* (v. *Timeu*). Remarcabil rămâne, însă, faptul că, în *Timeu*, Platon „geometrizează" frumosul: triunghiurile componente ale elementelor universului (apa, aerul, focul, pământul) au unul care este cel mai frumos: echilateralul. Importanța dialogului *Timeu* pentru teoria platoniciană a frumosului este excepțională: în viziunea părintelui Academiei, universul, în chiar temeliile lui, este structurat după legile frumosului. Făcând parte din ultima grupă de dialoguri elaborate de Platon, *Timeu* mai interesează și prin faptul că ne confirmă unitatea gândirii estetice platoniciene în trăsăturile ei fundamentale. Într-adevăr, filosoful nu obosește în a nuanța mereu relația sau, mai bine zis, corelația dintre frumos și bine: tot ce e bun este și frumos, iar frumosul nu e niciodată disproporționat. Aceleași legi ale frumosului domină cosmosul și cerul, sufletul și corpul omenesc.

ii) Corelând puternic frumosul cu binele, Platon – ca, de altfel, întreaga estetică antică – n-a fost în măsură să disocieze specificul estetic de cel etic. El a sesizat, ce-i drept, că frumosul implică și se recunoaște nu numai prin utilitate, dar și printr-o anumită plăcere pe care o produce, însă esențială rămâne relația cu binele. Eticul subordonează teoria frumosului, ca și analiza rosturilor artei. Asemenea altor valori, frumosul nu exista ca atare decât dacă era folosit, printr-o știință potrivită, în sensul binelui.

5. Platon a recunoscut și existența unui frumos artistic, ca o calitate specifică a unei opere de artă (v. *Gorgias*), dar el nu examinează și nu tratează arta din acest punct de vedere anume, ci mai ales din cel etic, logic sau politic. Platon consideră că arta adevărată se judecă prin binele pe care-l slujește și prin adevărul pe care-l poate spune despre lucruri. Se cere însă ca ea să se supună și regulilor frumosului: o cuvântare (v. *Fedru*) trebuie alcătuită ca o ființă organică; o operă de artă se realizează numai prin cunoștință, talent, exercițiu, meșteșug și abilitate.

Filosoful grec nu adâncește, însă, studiul estetic al artei; cauza este tocmai atitudinea lui minimalizatoare în raport cu arta, pe care n-o consideră decât o imagine a lumii aparente, deci lipsită de valoare gnoseologică, întrucât nu este imagine a realității înseși, ci imagine a imaginii acestei realități. La această cauză trebuie să mai adăugăm și teama lui că, pe plan social-politic și educativ, arta ar putea să aducă mari prejudicii cetății și virtuților umane. Deci, frumosul artistic, deși sesizat de Platon ca atare, se bucură de mai puțină considerație și interes din partea lui; acesta ocupă treapta cea mai de jos în ierarhia valorică a frumuseților. Artei îi rămâne să fie moralizatoare, educativă în direcția formării caracterelor și constructivă politic prin militantismul ei pentru stabilitatea formelor de organizare statală existente și prin respectarea moravurilor și virtuților consacrate. Ea trebuie să realizeze binele prin frumos, iar căutarea plăcerii estetice și desfătării artistice, numai în măsura în care e servit astfel binele moral și interesul politic.

6. Privit în structura sa, frumosul – așa cum a rezultat și din cele spuse până aici – se remarcă prin anumite determinații care sunt prezente în toate formele lui. Credem că, referindu-se la ele, fără o originalitate propriu-zisă (fiindcă ele mai fuseseră enunțate și de alții, inclusiv Democrit), Platon a contribuit la acreditarea unora dintre aspectele pe care, în toate vremurile, gânditorii din acest domeniu le vor recunoaște ca aparținând imaginii concrete a frumosului: unitatea, ordinea, simetria, armonia, proporția, potrivirea, măsura – și regularitatea matematică, în *Fileb*. Ele pătrund în orice formă de frumos, subordonându-se criteriilor morale și sociale (*oricine e drept este frumos, oricât de urât ar fi la înfățișare*, spune Platon, în *Legile*). Filosoful nu este peste tot suficient de explicit și de sistematic; în concepția lui apar și inconsecvențe, de la un dialog la altul, cu privire la determinantele fundamentale ale frumosului. Dar, trăsăturile abstract-geometrice, formale,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

sunt tot mai mult luate în considerație, până la cele mai târzii dialoguri (cum sunt *Timeu*, *Fileb* și *Legile*). Ordinea, armonia, măsura asigură în oricare domeniu al existenței (natură, om, societate, cosmos) coerența interioară și trăinicia („căci peste tot, din măsură și proporție rezultă frumusețe și o anumită desăvârșire" – *Fileb*).

Însă, pe deasupra oricăror elemente constitutive formale, ceea ce asigură explicația ultimă și supremă a frumosului e Ideea de frumos. Platon și-a modificat teoria Ideilor, dar nu a părăsit-o niciodată; în falsitatea ei, aceasta va altera permanent și substanțial concepția ce ar fi trebuit s-o aibă despre frumos.

Academia Română, Filiala Cluj-Napoca,
„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu»
din Cluj-Napoca",
Editura Academiei Române, VI,
Seria Humanistica, 2008, Extras, pp. 4-22

13 septembrie – un reper cultural-istoric pentru Pompierii Capitalei

S-au împlinit, pe 13 septembrie, 162 de ani de la istorica bătălie de pe Dealul Spirii, când mai puțin de 150 de pompieri bucureșteni, conduși de căpitanul „de roată" („companie") Pavel Zăgănescu, au purtat prima bătălie armată cu trupele de intervenție otomane, conduse de Fuad Pașa, trimise pentru a înăbuși Revoluția din Muntenia. Au căzut la datorie peste 40 de ostași pompieri, majoritatea înmormântați în curtea bisericii Sfântul Gheorghe de pe Calea Plevnei. Astăzi, o cruce modestă și o placă comemorativă amplasate în preajma bisericii, ambele ridicate prin contribuția bănească a actualilor pompieri bucureșteni, amintesc de jertfa înaintașilor. Legendarul Pavel Zăgănescu a supraviețuit bătăliei, fiind avansat colonel în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, și murind puțin înainte de începutul secolului XX, mormântul său aflându-se la Cimitirul Bellu. Dintre supraviețuitorii bătăliei, mai puțin de 12 foști ostași au participat, în 1903, la inaugurarea Monumentului Eroilor Pompieri, creație a sculptorului de origine poloneză Wladimir Hegel, amplasat chiar pe locul unde a avut loc bătălia. Amănunte despre acest monument sunt prezentate în acest număr al revistei „Biblioteca Bucureștilor", în medalionul dedicat sculptorului.

Pentru a cinsti jertfa ostașilor pompieri care au salvat cu propriile vieți Revoluția română, în 1963 a fost deschis în Capitală Muzeul Național al Pompierilor, găzduit de Foișorul de Foc, clădire reprezentativă a Capitalei, construit în 1890 după planurile arhitectului George Mandrea. Considerată, la sfârșitul secolului al XIX-lea, cea mai înaltă clădire a Capitalei, Foișorul de Foc a servit, între 1892–1935, ca unitate de pompieri, dar și ca rezervă de apă, având, în partea superioară, un bazin de 750 mc, azi dezafectat.

Turnul, bazinul și unitatea operativă au contribuit efectiv la protecția incendiilor într-o capitală construită pe lățime, având multe clădiri cu rezistență de lemn, susceptibile de accidente la foc. Muzeul actual, construit pe șase etaje, având la partea superioară o excepțională panoramă a Bucureștilor, adăpostește peste 10.000 de obiecte cu referire directă la istoria pompierilor, personalităților militare ce au ilustrat această armă, referiri la marile incendii ce au zguduit Capitala, începând cu „Focul cel mare" din 1847 și până în zilele noastre.

Dintr-o discuție cu dl. inginer Vasile Bălan, director al Muzeului, am reținut invitația de a vizita Foișorul de Foc, destinație inedită chiar și pentru bucureșteni. Bogata colecție de uniforme și costume de intervenție, utilajele de stins incendii, între care câteva piese unicat, revendicate chiar și de muzee similare de peste hotare (piesele de rezistență fiind constituite din pompele manuale și mecanice, realizate în Germania în anii 1850–1900, aflate și azi în stare de funcționare), precum și bogata colecție de fotografii, presă și documente arhivistice, fac din Muzeul Național al Pompierilor o destinație fără egal pentru iubitorii de trecut. Cu ocazia aniversării *Zilei Pompierilor*, personalul Muzeului a realizat un set de pliante, deosebit de atractive, ce pot fi procurate direct de la sediul instituției, din Bulevardul Ferdinand nr. 33, Sector 2. (*CRONICAR*)

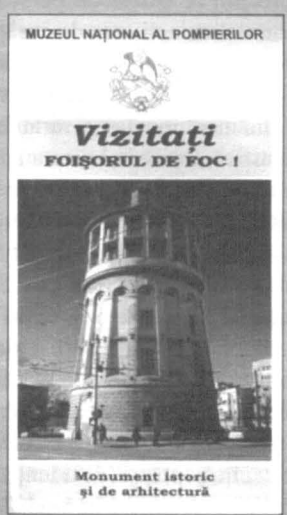

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Gherman Pântea – Primar al Odessei (1941–1944)

(II)

Dr. Ion CONSTANTIN

După ocuparea Odessei, de către trupele române, la 16 octombrie 1941, în ziua următoare, guvernatorul Transnistriei, Gheorghe Alexianu, a dat în numele şefului statului, Ion Antonescu, o decizie prin care Gherman Pântea a fost numit primar al Odessei. Gherman Pântea cunoştea bine oraşul, încă din copilărie, întrucât îşi făcuse studiile la Cetatea Albă (Akkerman – în perioada ţaristă), fiind originar din Bălţi, locul naşterii sale, de unde venea cu trenul până la Odessa, iar de aici pleca la Cetatea Albă cu vaporul „Turgheniev". „Prin anii 1910–1914 – consemna viitorul edil al localităţii în amintirile sale – când îmi făceam studiile la Cetatea Albă, Odessa ajunsese la apogeul frumuseţii şi bogăţiei sale. Înzestrată cu cel mai mare port al Mării Negre, care pe atunci, ca şi acum, era o mândrie a poporului rus, Odessa, cu toate bogăţiile ei şi cu frumuseţea Mării Negre, devine punctul de atracţie nu numai pentru întreaga populaţie a marelui teritoriu rus, dar ea atrage şi lumea străină, care vine să-şi petreacă zile de odihnă în acest mare port şi oraş de la Marea Neagră."[7]

La sosirea sa la Odessa ca primar general – aşa cum va arăta Gherman Pântea în declaraţiile sale ulterioare – „am găsit nu oraşul pe care îl cunoşteam eu, ci o fortăreaţă în adevăratul sens al cuvântului. Trotuarele desfundate şi piatra de pe ele cărată pe străzi pentru baricade, apoi zeci de mii de saci de nisip şi toate acestea acoperite cu vagoane de tramvaie. Pietonii trebuiau să întrebuinţeze toată strategia pentru a trece de pe o stradă pe alta, iar de vehicule nici pomeneală. Apă nu era în oraş de la începutul lunii august, căci oraşul Odessa se aproviziona cu apă din Nistru, 70 km. De Odessa, unde se afla uzina de la Belaevca şi care fusese ocupată de trupele române de la începutul lunii august. Populaţia se aproviziona cu apă din puţuri şi mare. La plecarea trupelor ruseşti din Odessa, 15/16 octombrie, ambele uzine electrice, cu o putere de 75.000 KW, au fost aruncate în aer, fiind considerate bunuri strategice. În aceeaşi noapte, a fost distrus şi digul de pe lacul Hagibei, şi apa, la înălţime de 1 metru – 1 metru şi jumătate, a invadat tot cartierul industrial al oraşului, unde erau morile, uzinele electrice şi o mare parte din fabrici. Aşa că noi vizitam aceste instituţii cu luntrile. Ruşii spuneau că şi aceste distrugeri aveau un caracter strategic, căci pe acolo trecea şoseaua spre Nikolaev şi în felul acesta ei tăiau accesul trupelor române şi germane spre Nikolaev. Dacă la aceasta mai adăugasem că câteva sute de mii de oameni nu aveau nici un fel de rezervă de provizii, orice om obiectiv poate vedea ce oraş am luat eu în primire în toamna anului 1941 şi ce eforturi supraomeneşti a trebuit să depun spre a salva populaţia şi de foame, şi de frig, căci iarna din anul 1941/1942 a fost o iarnă foarte aspră. Bătrânii din Odessa spuneau că aşa iarnă nu au mai avut la Odessa de 30-40 de ani. Populaţia era înfometată, însetată şi extrem de speriată, căci ea era informată că, în special, nemţii extermină nu numai evrei, dar şi restul populaţiei. Acest lucru l-am aflat eu personal imediat ce am sosit la Odessa, căci, cunoscând limba rusă, am stat de vorbă cu diferiţi cetăţeni, fără să ştie ei că eu sunt primarul oraşului, mai cu seamă că nu eram îmbrăcat militar. Am înţeles că populaţia trebuie imediat liniştită".[8] Folosind posibilităţile unei tipografii locale şi ale lucrătorilor acesteia, pentru liniştirea populaţiei, Gherman Pântea a lansat un apel în publicaţia de limbă rusă „Odeskaia Gazeta" („Gazeta Odessei").

La şase zile după ocuparea Odessei, din păcate, s-a produs un tragic eveniment, cu consecinţe şi mai grave: aruncarea în aer a Comandamentului Militar Român şi German. La intrarea în oraş, Comandamentul Militar şi Comandamentul Diviziei a V-a s-au instalat într-o clădire destul de încăpătoare, unde înainte fusese o mare unitate militară rusă. În data de 20 octombrie, Comandamentul se mută în str. Marazlie, într-un sediu al serviciilor de informaţii sovietice (după unele surse, sediu al N.K.V.D.-ului, după altele, sediu al G.P.U. – spionajul militar sovietic), care atrăgea prin eleganţa şi luxul interior, lăsat în această stare în mod intenţionat. Clădirea era frumoasă, cu mai multe etaje, fiind construită în stil american. După cum va arăta în memoriile sale, o personalitate marcantă a Transnistriei, Nichita Smochină, care a avut, la rândul lui, un rol important în evenimentele din anii 1941–1944, bolşevicii au lăsat în clădire intacte „covoarele şi mobilierul, până şi stilourile în birouri pentru a atrage armata română".[9] Referitor la faptul că autorităţile româneşti au cunoscut anticipativ despre faptul că această clădire ar fi putut să fie minată de sovietici înainte de a o părăsi, ca urmare a retragerii din oraş în faţa ofensivei româno-germane, există informaţii din mai multe surse. Înainte de ocuparea oraşului, S.S.I. alcătuise un plan de cooperare cu Jandarmeria, intitulat „Primele măsuri de ordine la Odessa", în care se spunea că „Întrucât Odessa a constituit în permanenţă un centru comunist de prim ordin şi era reşedinţa organelor diriguitoare a acţiunilor subversive îndreptate împotriva statului român, se impune, în actualele împrejurări, luarea, din primul moment al ocupării sale, a unor măsuri speciale... În vederea acestei situaţii, S.S.I.-ul a studiat din timp modalitatea cercetării amănunţite a oraşului Odessa, împărţindu-l în sectoare, întocmindu-se şi un plan de detaliu pe baza informaţiilor deja stabilite asupra diferitelor instituţii, întreprinderi de stat şi particulare, precum şi tabele de persoane suspecte ce trebuie verificate... Paralel cu acţiunea de curăţire a terenului, organelor S.S.I. le revine misiunea specială de a identifica toate sediile N.K.V.D.- ului, ridicând în vederea studiului şi cercetărilor tot materialul documentar şi arhivele. Totodată, organele S.S.I. vor identifica, urmări şi aresta spionii, teroriştii şi agenţii N.K.V.D. rămaşi în teritoriu".[10] În răstimpul de şase zile, câte au trecut din momentul intrării trupelor române la Odessa şi până la aruncarea Comandamentului Militar în aer, membrii Eşalonului, folosind cel mai probabil agenţi implantaţi dinainte, au reuşit să îşi creeze o reţea informativă suficient de puternică, astfel încât să poată culege informaţii documentate despre o posibilă explozie în clădirea respectivă. Şi de această dată, ca în multe alte cazuri, se va dovedi că nu este suficientă informaţia în sine pentru a fi luată cea mai adecvată soluţie de către cei îndreptăţiţi (decidenţi), ci felul în care aceştia o iau în seamă şi o utilizează în modul cel

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mai judicios cu putință. În legătură cu această chestiune, să-i dăm cuvântul, în primul rând, lui Eugen Cristescu, șeful S.S.I. din acea vreme: „Un cetățean din Odessa s-a prezentat colonelului Pallius (Ionescu) și i-a denunțat că, după informațiile sale, clădirea N.K.V.D.-ului ar fi minată de trupele sovietice, înainte de părăsirea Odessei. Colonelul Pallius a recompensat băneşte pe acest informator ocazional și a informat despre aceasta Comandamentul Militar Român. Acesta a cerut germanilor o echipă de cercetare, care a făcut unele cercetări cu rezultat negativ. După explozie s-a constatat însă că materialul exploziv fusese foarte bine izolat și camuflat în subsolul clădirii (potrivit altor documente, s-ar fi aflat într-o casă de bani), astfel că el nu a putut fi sesizat de aparatele germane. Colonelul Pallius m-a informat, mai târziu (subl. ns.), despre acest lucru, ceea ce am raportat și mareșalului Antonescu, fără a-mi da alte detalii."[11]

În cea mai mare parte, informațiile lui Eugen Cristescu erau confirmate și completate de un raport pe care primarul Odessei, Gherman Pântea, l-a trimis conducătorului statului, Ion Antonescu, la puțin dimp de la producerea tragicelor evenimente: „În ziua de 21 octombrie, pe la orele 11.00, subsemnatul fiind în cabinet la dl. General Glogojeanu (în text apare Glugojeanu sau Glugojanu – n.n.), comandantul militar al Odessei, s-a anunțat o femeie de origine rusă (Ludmila Evghenici Petrovna – n.n.), care cu o înfățișare speriată a spus că vrea să comunice ceva urgent personal d-lui General Comandant. Subsemnatul, servind de interpret, femeia a declarat d-lui General că știe precis că organele I.K.V. la plecare au minat această clădire cu scopul de a fi aruncată în aer, atunci când se va crede necesar.[12] Dl. General a mulțumit doamnei pentru informație și a dat ordin imediat d-lui Colonel Ionescu Mangu să ia măsuri pentru o nouă verificare a clădirei, chemând pentru aceasta pionieri români și germani. A doua zi dimineața, adică la 22 octombrie, dl. General mi-a spus că organele de specialitate au controlat clădirea din nou și au raportat că nu există nici un pericol. Am rugat totuși pe dl. General să schimbe localul, căci femeia care a dat informațiuni nu putea să mintă neavând nici un interes. Dl. General a convenit, dar nenorocirea s-a întâmplat în aceiași zi la orele 6 seara. Deci, dacă era puțină prudență din partea Comandamentului, toată catastrofa, cu toate consecințele ei, era desigur evitată."[13]

În timpul acesta, fiind exact ora 6, Comandamentul Militar a fost aruncat în aer cu o zguduitură așa de puternică, încât – așa cum povestește – Pântea a fost aruncat jos din mașina cu care se deplasa spre locul tragediei, la o distanță destul de mare, din cauza suflului, și a căzut în totală nesimțire, revenindu-și numai după ce șoferul i-a turnat câteva căldări de apă rece. Scăparea sa de la moarte a fost o adevărată minune, datorată faptului că, între timp fusese chemat la telefon de guvernatorul Alexianu și a trebuit să întârzie la convocarea de la Comandamentul Militar. Printre cei care și-au găsit moartea în această catastrofă s-au aflat șeful Comandamentului Militar Român, generalul Ion Glogojeanu, 16 ofițeri și 46 de subofițeri români, patru ofițeri germani, precum și civili.

Evenimentul a stârnit mânia lui Hitler și Antonescu care au dat ordine de represalii. Acestea au fost „groaznice pentru că au fost în mare măsură nediscriminatorii, procentul cel mai mare a privit populația evreiască".[14] Există indicii că represiunea la Odessa a fost declanșată fără a se mai aștepta ordin special de la București, în pofida faptului că atât ofițerii S.S.I. atașați pe lângă Comandamentul Militar Român, cât și generalii care au coordonat măsurile luate erau conștienți că nu populația Odessei era vinovată de aruncarea în aer a Comandamentului. Trebuie luat în considerare că tensionarea deosebită a relațiilor interetnice se produsese încă din 1940. În momentul retragerii autorităților române din Basarabia și Nordul Bucovinei, ca urmare a ultimatum-ului sovietic, în iunie 1940, alături de români au fost abandonați și minoritari ruși, ucraineni, germani și evrei. Nu este mai puțin adevărat că, în aceste împrejurări, unii minoritari, mai ales evrei, s-au manifestat cu ostilitate față de trupele și de administrația română aflată în retragere. Actele comise de aceștia au fost considerabil exagerate din rațiuni propagandistice. Mulți dintre cei obligați să se retragă în 1940 au reținut comportamentul acestor grupuri și persoane de origine etnică evreiească, totul generând o stare de spirit vindicativă, ceea ce s-a văzut în vara anului 1941, când românii au revenit în Basarabia și Nordul Bucovinei. Este bine cunoscut din istorie că ura și spiritul vindicativ naște tot ură și dorință de răzbunare. Aceasta a dus la crearea unei adevărate psihoze, pe fondul propagandei antisemite care avea atâta trecere în epocă și se știe că nu în România, în primul rând. Trebuie menționat că toate acestea se petreceau în condiții de război, când totul capătă alte dimensiuni și se supune altor legi decât în vreme de pace, iar când s-a produs atentatul, bănuielile nu se puteau îndrepta decât într-o singură direcție: evreii și comuniștii – două noțiuni care se cam contopeau în epocă. Este și motivul pentru care șefii militari, în frunte cu mareșalul Ion Antonescu, apreciau prezența evreilor în Odessa (ca și în alte părți) drept un potențial pericol pentru armata română.

La opt zile de la catastrofa de la Odessa, în data de 30 octombrie 1941, primarul municipiului, Gherman Pântea, a trimis prin intermediul doamnei Alexandrina Cantacuzino, „o femeie foarte cultă și extrem de deșteaptă", care s-a aflat în localitate, un raport pentru mareșalul Ion Antonescu, în care i-a relatat despre cele întâmplate acolo. După ce raportează despre grozăvia catastrofei, Pântea descrie apoi scenele îngrozitoare pe care le-a văzut în dimineața zilei de 23 octombrie, pe străzile Odessei: „... pe străzile principale și pe la colțuri stăteau spânzurați câte 4-5 oameni, iar populația înspăimântată fugea din oraș în toate părțile. Revoltat, am întrebat cine a făcut această barbarie, această ruşine, de care noi nu ne vom spăla niciodată în fața lumii civilizate. Cei în drept mi-au răspuns că ei nu știu nimic. Pe de altă parte, pe zidurile Odessei a apărut un comunicat ca toți evreii să părăsească orașul în cursul zilei de 23 octombrie și să plece în coloane spre Dalnic. Evreii, îngroziți de cele petrecute în oraș, au părăsit locuințele și avutul lor și s-au îndreptat cu miile spre Dalnic, iar populația rămasă în oraș a început o jefuire totală a locuințelor. Dându-mi seama, în calitate de primar al orașului, că am și eu o răspundere față de populația aceasta și fiind informat că în localitate a sosit dl. General Macici, Comandantul Corpului II Armată, m-am prezentat d-sale. Dl. general avea însărcinarea de a supraveghea și cerceta situația din Odessa. L-am găsit la locul catastrofei și, fiind îngrijorat de situația populației, l-am întrebat dacă din ordinul d-sale a apărut ordonanța pentru evacuarea totală a evreilor din oraș. Dl. General mi-a spus categoric că el nu a dat nici un ordin de asemenea natură și nici nu știe nimic de acest ordin. I-am arătat d-lui general pericolul ce va decurge din această evacuare

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

neomenească şi i-am cerut aprobarea d-sale, ca pe cale administrativă să iau măsuri pentru întoarcerea evreilor în oraş. D-sa mi-a dat cuvenita aprobare. Am rugat, de asemenea, pe dl. General Macici să-i dea delegaţie de prefect de poliţie Maiorului de rezervă Dimitrie Bogos, fost ministru, care, cunoscând limba rusă, va putea contribui la liniştirea spiritelor agitate. Dl. General i-a dat în scris această delegaţie până la numirea titularului."[15]

Aşa cum îi va povesti ulterior Alexandrina Cantacuzino lui Gherman Pântea, la primirea şi citirea acestui raport, mareşalul Ion Antonescu a avut o reacţie de furie, spundu-i chiar doamnei: „Dacă Pântea ar fi militar activ, l-aş împuşca fără judecată imediat. Cum îndrăzneşte să-mi scrie mie un raport cu asemenea conţinut?"[16] Doamna Cantacuzino, care se bucura de o oarecare influenţă asupra mareşalului, pe care îl ajutase în câteva ocazii în decursul vieţii, i-a explicat conducătorului statului că masacrele de la Odessa „le vom plăti foarte scump mai târziu şi le va plăti nu numai el, ci şi ţara întreagă",[17] ceea ce, trebuie să recunoaştem, arată că interlocutoarea dovedea un acut spirit de premoniţie, iar faptele ulterioare vor confirma cu prisosinţă acest lucru. După aceste explicaţii, mareşalul s-a mai liniştit şi a întrebat-o pe Alexandrina Cantacuzino ce doreşte Pântea, în definitiv? „Pântea vrea o anchetă obiectivă, – a spus d-na, – şi dacă se va dovedi că raportul lui nu corespunde adevărului, mi-a declarat că primeşte să fie cât de aspru sancţionat. Dar dacă se va dovedi contrariul, cere să fie sancţionaţi exemplar cei ce te-au indus în eroare."[18] Pentru lămurirea faptelor, mareşalul Antonescu i-a ordonat subsecretarului de stat şi şef al Jandarmeriei, Constantin Pichi Vasiliu, să facă o anchetă. Despre cel însărcinat cu ancheta, Pântea povesteşte că „două zile nu a luat contact cu mine. În schimb, a avut grijă ca, prin organele lui, să terorizeze femeia, care anunţase pe generalul Glogojeanu că clădirea a fost minată. Femeia, deşi bătută şi ameninţată cu împuşcarea, a rezistat şi nu s-a pretat la ticăloşiile lui Pichi Vasiliu, care vroia să-şi acopere jandarmii lui de crimele pe care le săvârşise(ră) la Odessa".[19] Într-o altă declaraţie dată ulterior Securităţii, Pântea arată că, după cele două zile în care Pichi Vasiliu n-a vrut să-l contacteze, a venit, totuşi, la el şi i-a spus că „cele scrise de mine mareşalului le-a verificat şi sunt adevărate, dar evreii nu se mai pot aduce înapoi de la groapă; în schimb, mareşalul a înlocuit pe generalul împotriva căruia m-am plâns în scrisoare (generalul Nicolae Ghineraru, a cărui funcţie de comandant al Diviziei 10 Infanterire a încetat la data de 23 noiembrie 1942 – n.n.), trimiţându-l pe front, iar mie mi-a respins demisia, ordonând să rămân pe loc, spunând că sunt mobilizat la lucru pe loc".[20]

Ceva mai târziu, mareşalul Ion Antonescu a venit la Odessa şi, aflând de la Pântea că femeia de naţionalitate rusă care a anunţat minarea clădirii este în serviciul primăriei şi ştie limba franceză, şi-a exprimat dorinţa să stea de vorbă cu ea. După conversaţie, Antonescu i-ar fi spus lui Pântea: „Militarii mei m-au mințit, am ordonat represalii nedrepte, aşa este legea războiului".[21] Imediat după acest dialog, Pântea a mers cu mareşalul în parcul Şevcenko, unde erau înmormântaţi cei omoraţi în Comandamentul Militar, în frunte cu generalul Glogojeanu, iar Antonescu, dând onorul cuvenit în faţa generalului Glogojeanu, a spus cu voce tare: „Ai luptat pentru Odessa ca un erou şi ai murit în Odessa ca un prost". „De abia atunci – comentează Gherman Pântea – Antonescu şi-a dat seama că toate nenorocirile de la Odessa se datoresc greşelii lui Glogojeanu. Dar era târziu, căci pagina neagră pentru naţia noastră era scrisă cu mult, mult sânge nevinovat."[22]

Rămas, practic, fără voia sa, din ordin, în funcţia de primar al Odessei, Gherman Pântea a întreprins o serie de măsuri adecvate pentru refacerea oraşului şi asigurarea existenţei populaţiei. Pentru a înţelege atitudinea raţională şi plină de înţelegere a lui Gherman Pântea faţă de comunitatea evreiască, în general, în contrast cu a multora dintre diriguitorii de atunci ai ţării, în special militari, trebuie menţionat faptul că primarul general al Odessei era el însuşi originar dintr-un sat din preajma Bălţului, oraş cu o populaţie majoritară evreiască. Încă din copilărie, Gherman Pântea cunoscuse numeroşi membri ai acestei etnii, dându-şi seama că ei reprezintă o populaţie foarte unită şi cu abilităţi deosebite, îndeosebi în domeniul comerţului. Această calitate a evreilor el a încurajato în timpul celor trei mandate de primar al Chişinăului, dar a încercat s-o folosească şi în împrejurările, ce-i drept mult mai complicate, din perioada cât a funcţionat ca primar general al Odessei. Era vorba, pe fond, şi de o abordare pragmatică, ţinând cont de faptul că, în condiţiile de război, la Odessa se instalaseră foametea şi lipsurile de tot felul, iar el vedea posibilitatea ca, prin intermediul evreilor, să se poată organiza mai bine comerţul şi să se salveze, astfel, populaţia oraşului. O bună parte dintre evrei o formau meşteşugarii, categorie deosebit de importantă care are nevoie de servicii: croitor, frizer, cizmar, farmacist etc. Din această perspectivă, el a înţeles perfect că, mai ales în cazul special al Odessei, oraş portuar cu tradiţii specifice şi unde circa o treime din populaţie era de origine evreiască, nu va putea restabili viaţa normală fără păstrarea acestei clase de mijloc, care întreţine viaţa localităţii. Din aceste considerente, atât raportul sus-menţionat adresat guvernatorului Transnistriei, cât şi altele similare, care pledau împotriva masacrării evreilor, erau argumentate tocmai prin utilitatea pe care o prezintă comunitatea evreilor din Odessa. Din păcate, el nu a reuşit să convingă autorităţile militare că pedepsirea unor oameni nevinovaţi nu este o faptă demnă de nişte militari.

Guvernatorul Transnistriei a cerut avizul comandantului militar, care a răspuns că admiterea raportului primarului general înseamnă că, de fapt, toată populaţia evreiască din Odessa va rămâne pe loc, ceea ce el nu poate admite sub nici o formă. Dar, ca excepţie, este de acord ca evreii caraimi să rămână în Odessa. În felul acesta, au fost salvate de la moarte circa 5.000 de suflete. Desigur că nici o debarcare din Crimeea nu a avut loc, cum prevesteau „marii comandanţi", în schimb evacuarea a fost „o adevărată ruşine, căci iarna anului 1942, fiind foarte grea, lumea murea de frig pe drum".[23] În pofida unor încercări – ce-i drept timide – făcute şi de guvernatorul Gh. Alexianu de a nu se aplica măsura preconizată, planul a fost până la urmă executat. Cazul Odessa a rămas, astfel, ca un exemplu în care lipsa de experienţă militară, neprevăzutul şi ura iraţională conlucrau la scrierea unor pagini de tragedie umană. Mărturisirile lui Gherman Pântea conţin, de aceea, multe învăţăminte valabile şi pentru oamenii politici de azi.

După 23 august 1944, Gherman Pântea, reîntors la Bucureşti, va demonstra că el este cel care a salvat-o de la moarte pe sora mareşalului Fiodor Tolbuhin. Acesta, în mai multe rânduri, a intervenit în favoarea fostului primar general al Odessei. Cu toate acestea, în perioada stalinistă a regimului

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

comunist, Gherman Pântea a fost arestat în mai multe rânduri, fiind achitat de instanțele de judecată tot de atâtea ori. Nimeni nu a putut demonstra că el a fost un criminal de război. Este un caz aproape unic, când un fost conducător administrativ în timp de război nu a fost condamnat la ani grei de închisoare, sau împușcat, așa cum s-a întâmplat cu mareșalul Ion Antonescu, profesorii universitari Mihai Antonescu și Gheorghe Alexianu, generalul Constantin Pichi Vasiliu. O astfel de șansă cu totul singulară poate fi explicată nu doar prin abilitatea de excepție a lui Gherman Pântea, dar și prin faptul că, întotdeauna, în rezolvarea problemelor complicate, el a ales poziția omului de jos. În toate situațiile, el s-a orientat după principiul potrivit căruia dacă într-o situație oarecare omul de jos avusese încredere în el ca într-un conducător, dacă îi reușește să facă ceea ce aștepta lumea de la el, aceasta înseamnă că și-a atins obiectivul propus.

Note:

7. *Ibidem*, f. 5; Iurie Colesnic, *op. cit.*, p. 70.
8. *Ibidem*, f. 17-19; Iurie Colesnic, *op. cit.*, pp. 73-74.
9. *Idem*, Fond Nichita Smochină (1956), dosar 57, f. 100.
10. Cristian Troncotă, *loc. cit.*, p. 46.
11. *Ibidem*, pp. 46-47.
12. În memoriile sale, Nichita Smochină menționează că femeia de origine rusă, care a venit la generalul Glogojeanu să informeze că organele de specialitate sovietice au minat clădirea în care s-a instalat ulterior Comandamentul Militar Român, era chiar mama celui sau a unuia dintre militarii sovietici care au făcut acest lucru, deci era în deplină cunoștință de cauză. Dându-și seama de lipsa reacției adecvate și imediate a generalului Glogojeanu, la care fusese în ajun, ea a insistat chiar în ziua catastrofei, întâlnindu-i pe stradă pe Nichita Smochină și Gherman Pântea, rugându-i „cu lacrimi în ochi" să anunțe despre faptul că a fost minată clădirea și să se ia măsuri cât mai urgente pentru părăsirea acesteia. Cei doi au ajuns, însă, în împrejurări pe care le vom arăta mai jos, prea târziu la locul catastrofei (vezi A.N.I.C., Fond Nichita Smochină (1956), dosar 57, f. 100).
13. A.N.I.C., Fond Gherman Pântea (1646), dosar 5, f. 35; Cristian Troncotă, *loc. cit.*, p. 47.
14. Steliu Lambru, *Armata română în cel de-al doilea război mondial – cazul Odessa*, în „Pro Memoria" din 3 noiembrie 2008.
15. A.N.I.C., Fond Gherman Pântea (1646), dosar 5, f. 35; Cristian Troncotă, *loc. cit.*, p. 49; Iurie Colesnic, *op. cit.*, pp. 79-80.
16. Apud Iurie Colesnic, *op. cit.*, p. 80.
17. *Ibidem.*
18. *Ibidem*, f. 80-81.
19. *Ibidem*, f. 81.
20. Apud Cristian Troncotă, *loc. cit.*, p. 48.
21. Apud Iurie Colesnic, *op. cit.*, p. 81.
22. *Ibidem.*
23. A.N.I.C., Fond Gherman Pântea (1646), dosar 5, f. 38; Iurie Colesnic, *op. cit.*, pp. 85-86.

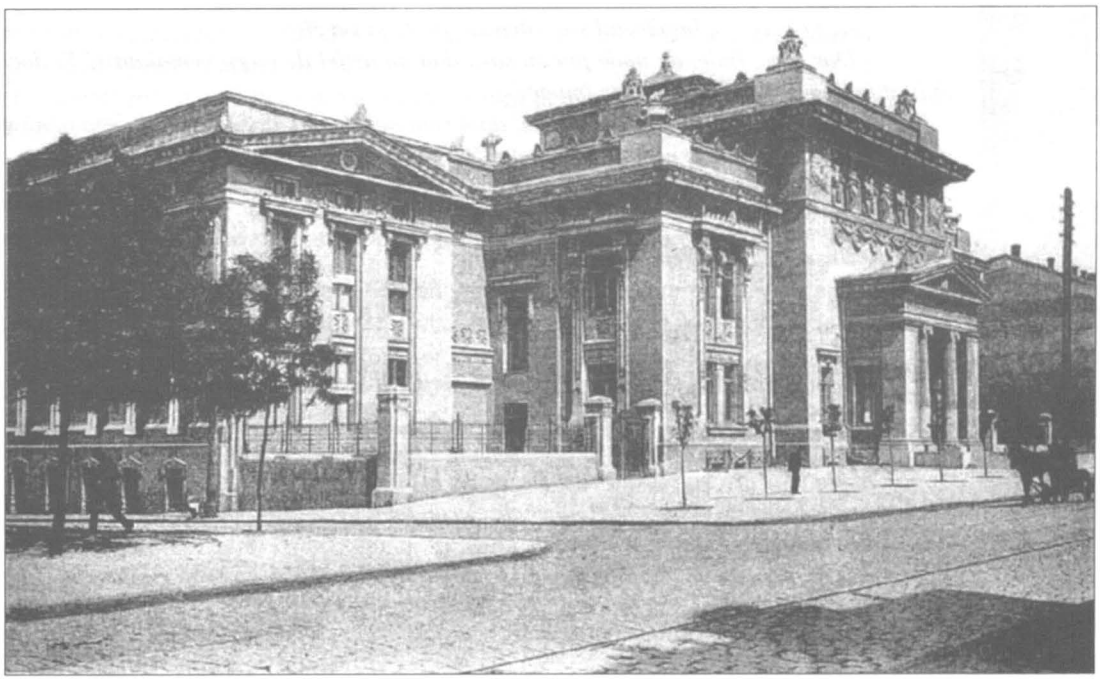

Biblioteca din Odessa

Sursele ilustrațiilor: pp. 4-5: Georgeta Filitti, *Călătorie în timp prin București*, Editura DominoR, Buc., 2006, fotografii de Ion Cucu: Monumentul Eroilor Pompieri, p. 98, Statuia lui C.A. Rosetti, p. 127, Statuia lui Dinicu Golescu, p. 128; http://www.ziarullumina.ro/articole;1370;0;33500;0;12-biserici-au-ars-in-%3Ci%3EFocul-cel-mare%3C/i%3E-din-1847.html (Focul cel mare); pp. 9, 16, 18: Redacția „B.B."; p. 10: Alexandru Surdu, *Bicentenar Mitropolit Andrei Șaguna*, Editura Kron-Art, Brașov, 2009, p. 34; p. 14: Sergiu Găbureac, BMB; p. 17: http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Halele01.jpg; p. 23: http://www.boxartist.com/files/2009/06/frederic-mitterand.jpg; p. 25: http://multimedia.bnf.fr/visitefmitterrand/promenade/lea_pp.htm; p. 26: http://www.economistul.eu/in-memoriam-academicianul-radu-voinea-a1422/; p. 35: http://www.odessa.ua/gallery/the_old_city/; p. 38: http://theologhia.files.wordpress.com/2010/09/simeon_stylites_icon_1465.jpg; coperta II: Părintele Arsenie Boca, *Fericirea de a cunoaște calea*, Editura Credința strămoșească, Iași [s.a.]; coperta III: http://www.answers.com/topic/agatha-christie-large-image; coperta IV: http://roncea.ro/tag/dimitrie-vatamaniuc/

Sursele citatelor: coperta II: Părintele Arsenie Boca, *Fericirea de a cunoaște calea*, pp. 120-121; coperta III: Agatha Christie, *O autobiografie*, în românește de Adina M. Arsenenescu, postfață de Dan Grigorescu, Editura Univers, Buc., 1986, p. 513; coperta IV: D. Vatamaniuc, *Publicistica lui Eminescu 1870–1877*, Editura Junimea, Iași, 1985, pp. 328-329.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Cărţi pentru copii de la Biblioteca „Emil Gârleanu"

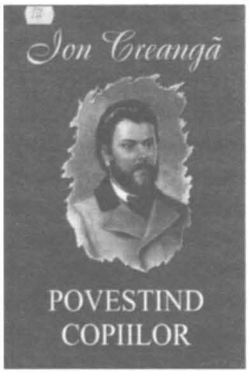

Ion CREANGĂ, ***Povestind copiilor: Soacra cu trei nurori, Fata babei şi fata moşneagului, Făt-Frumos, Fiul Iepei, Povestea porcului, Ivan Turbincă, Punguţa cu doi bani, Capra cu trei iezi, Dănilă Prepeleac, Povestea unui om leneş***

Editura Ager, ilustraţii de Cristian Mihăilescu şi Mihai Pînzaru-Pim, Bucureşti, 2003, 24 p.

Văzând Făt-Frumos că Strâmbă-Lemne n-a făcut nici o ispravă, a hotărât să rămâie de pândă Sfarmă-Piatră, iar el şi cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat. Şi cum s-au dus ei, Sfarmă-Piatră se făcu o pietricică şi se puse sub laiţă; şi nu trece mult şi numai iaca vede întrând pe uşă pocitura de Statu-Palmă-Barba-Cot, care ié toporul, se duce de-a dreptul la pietricică şi după ce o buchisază şi pe dânsa bine, apoi se pune la masă şi mănâncă. După ce s-a săturat, a ieşit şi s-a dus în treaba lui. Iaca zânele, care se scoboară, fac iute alte bucate, le aşază pe masă şi apoi iarăşi se fac nevăzute. (Făt-Frumos, Fiul Iepei)

Petre ISPIRESCU, ***Basmele românilor***

Ediţia a III-a, Editura Coresi, Bucureşti, 2006, 192 p.

De la o vreme încoace însă, nu ştiu ce avea, că era tot galeş, trist şi dus pe gânduri. Iar când fuse într-o zi, tocmai când copilul împlinea cincisprezece ani şi împăratul se afla la masă cu toţi boierii şi slujbaşii împărăţiei şi se chefuiau, se sculă Făt-Frumos şi zise:

– Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naştere.

Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte şi i-a zis:

– Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ţi dau un astfel de lucru nemaiauzit? Şi dacă ţi-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

– Dacă tu, tată, nu poţi să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreier toată lumea până voi găsi făgăduinţa pentru care m-am născut. (Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte)

Basme clasice repovestite şi ilustrate

Traducere din limba engleză de Adriana Rădulescu, ilustraţii de Ian Pointer, Editura RAO International Publishing Company, Bucureşti, 2008, 256 p.

– Suntem atât de norocoşi că avem un împărat atât de modern! strigă brutarul.

– E aşa de la modă! strigă cizmarul.

– Ura de trei ori pentru împărat! strigară cu toţii.

În mulţime era un băieţel care nu auzise anunţul făcut de vestitorii oraşului. Nu ştia nimic despre materialul special şi cum numai cei care erau buni în ceea ce făceau îl puteau vedea. Fu singurul care spuse ceea ce văzu cu adevărat.

– Uite, mami, strigă el, trăgându-şi mama de mânecă şi arătând cu degetul. Împăratul e în pielea goală! (Hainele cele noi ale împăratului)

***Basme* de Hans Christian ANDERSEN**

Ilustraţii de Eduardo Trujillo şi Marcela Grez, Editura Girasol, Bucureşti, 2009, 235 p.

În grădina Paradisului, sub arborele Cunoaşterii, creştea o tufă de trandafiri. La adăpostul uneia dintre florile ei, s-a născut o pasăre; penajul său era ca o rază de lumină, culorile sale erau magnifice iar trilul înrobitor.

Dar când Eva a luat fructul cunoaşterii binelui şi a răului şi când ea şi Adam au fost alungaţi din Rai, din sabia înflăcărată a îngerului căzu o scânteie peste cuibul păsării şi aceasta luă foc. Pasărea muri arsă, dar dintr-un ou roşu ieşi în zbor altă pasăre, unică şi mereu aceeaşi: pasărea Phoenix, nemaiîntâlnită în lume.

Pasărea zboară peste noi, iute ca lumina, cu splendide culori, cu un tril magnific. Când o mamă stă lângă leagănul fiului ei, pasărea se apropie de pernă şi, desfăcându-şi aripile, lasă o aureolă în jurul capului copilului. (Pasărea Phoenix)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Alexandru MITRU, *Legendele Olimpului: Zeii*
Rezumate și prelucrate de Raoul Borchin, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2006, 96 p.

Lui Pan îi plăcea să fugărească nimfele, sărind în fața lor și speriindu-le cu hidoșenia sa. Și totuși de una dintre ele se îndrăgostise, de frumoasa Sirinx, fiica fluviului Ladon. Pan o urmărea cu privirea și se topea de dragul ei. Într-o zi o văzu singură și încercă să o prindă, dar aceasta se transformă într-o trestie la malul apei. Pan fu distrus, neacceptând să o piardă. Se hotărî atunci să o țină cumva pe Sirinx alături de el. În acest scop, rupse bucăți inegale din trestie și le lipi cu ceară una de alta, strângându-le într-o legătură. Pan observă că, suflând în trestii, isca un cânt plăcut și tainic. Așa descoperi Pan naiul, pe care își jură că îl va păstra mereu cu el în amintirea iubirii lui pierdute.

(Fiul lui Hermes făurește naiul)

Cezar PETRESCU, *Fram, ursul polar*
Reproducere prin fotocopiere a ediției princeps a romanului, cu ilustrații de N.N. Tonitza, apărut la Editura Ziarului Curentul, București, 1932 – Editura Gramar, București, 2007, 183 p.

Într'adevăr, Fram se urcase în barcă. Stătea cu spatele întors spre insulă. În jurul lui marinarii încercau să-l alunge. Dar Fram stătea neclintit, una cu barca.

– Așa dar... începu Otto.

– Așa dar, sfârși Egon, îl luăm cu noi. E dorința lui. N'o spune, dar o arată destul de lămurit.

Amândoi vânătorii au coborât țărmul de stâncă. Lopețile au început să despice apa, spre corabia din larg.

– Iubite Fram, nici nu întorci ochii? îl întrebă Egon. Nici nu-ți iei rămas bun dela țara ta? Bagă de seamă, de astădată e pentru totdeauna...

Fram, cu spatele întors spre deșerturile polare, privea înainte, spre lumea cea de departe, de dincolo de ghețuri și de ape.

***Basme* de Frații GRIMM**
Ilustrații de Eduardo Trujillo și Marcela Grez, Editura Girasol, București, 2008, 233 p.

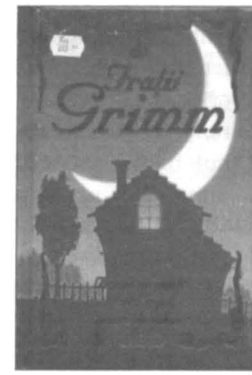

În mijlocul pădurii, într-o cavernă, trăiau cei doi uriași. Pocho îi găsi dormind și nu stătu pe gânduri, ci luă două pietre și, ascuns între bălării, aruncă una chiar în capul unuia dintre uriași... Acesta protestă, spunând că el nu a făcut nimic și adormi la loc. Atunci Pocho aruncă altă piatră în capul celui de-al doilea uriaș...

Primul uriaș se supără că era acuzat pe nedrept și se certară un pic până când, în final, se hotărâră să-și continue somnul. Dar croitoraşul nu se potoli; și, o dată într-unul, pe urmă în celălalt, aruncă toate pietrele pe care le găsi. Veni clipa în care ambii uriași se înfuriară și, ridicându-se supărați, și-au luat bâtele și s-au bătut cu atâta forță și mânie, încât după un timp muriră amândoi.

(Croitoraşul cel viteaz)

***Basme* de Charles PERRAULT**
Ilustrații de Eduardo Trujillo și Marcela Grez, Editura Girasol, București, 2008, 221 p.

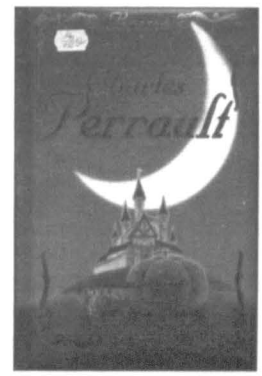

Intrară într-un salon mare, unde se aflau mese întinse, cu bucate minunate pe care vrăjitorul le comandase pentru niște prieteni.

Regele, ca și fiica sa, care era înnebunită după marchizul de Carabas, rămase încântat văzând bogățiile pe care le poseda și îi spuse după ce mâncară:

– Depinde doar de dumneavoastră, marchiz de Carabas, să fiți ginerele meu.

Fiul morarului, făcând o plecăciune adâncă, acceptă onoarea pe care regele i-o acorda, și chiar în acea zi se căsători cu frumoasa prințesă.

Motanul încălțat deveni un mare domn și, din acea zi, se dedică numai vânătorii de șoareci, ca să se distreze când se plictisea. (Motanul încălțat)

Rubrică realizată cu sprijinul Filialei „Emil Gârleanu" a Bibliotecii Metropolitane București,
coordonator Gloriana SOLOMONESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

CALENDARUL LUNILOR
Stâlpii şi Crucea, sau drumul spre Centru

Dr. Marian NENCESCU

Incursiunea în lumea spirituală a bunicilor şi străbunicilor noştri, trăitori în mahalalele Bucureştilor, ne dezvăluie un întreg cortegiu de *obiceiuri, credinţe şi practici* străvechi, unele intrate azi cu totul în desuetudine. Explicaţia acestui fenomen porneşte de la *grila* prin care analizăm viaţa spirituală a înaintaşilor. Raportată la un întreg complex de forme şi practici, conservate la scară publică, obiceiurile contemporane, ce constituiau odinioară o adevărată *marcă identitară* a societăţii patriarhale bucureştene, au preluat, odată cu „hainele" creştinismului, şi un întreg arsenal de superstiţii şi practici băbeşti ce nu fac decât să dezvăluie ignoranţa în care ne zbatem. Omul tradiţional, ce trăia în armonie cu natura şi tradiţiile folclorice, a făcut loc unui alt tip de societate, ce a înlocuit *duhul sărbătorii* cu practici străine minţii şi sufletului etern. Adaptarea la *vremurile noi* a însemnat, pe plan spiritual, o sărăcire, dacă nu o golire a izvorului străvechi de înţelepciune.

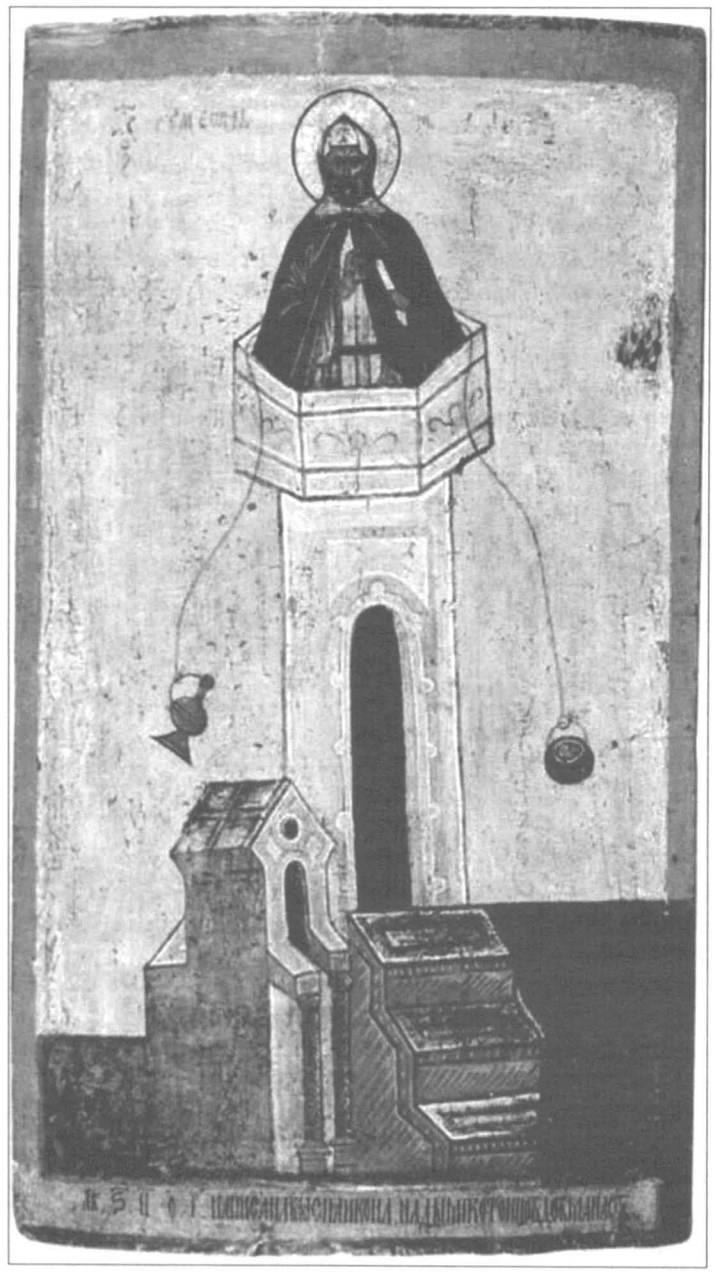

Privite astfel, credinţele privind *stâlpii* şi *crucea* şi-au pierdut din înţelesul iniţial, unele rămânând simple relicve mitologice. Tradiţional, pe 1 septembrie era serbat *Sfântul Simion „Stâlpnicul"* (foto), reprezentat simbolic ca un moş locuind în vârful unui stâlp, într-o chilie de numai „doi coţi" şi dedat exclusiv postului şi rugăciunii. Sensul acestui simbol, ce trimite ostentativ la Arborele Lumii, ce unea cerul cu pământul, este acela de pază, de foişor de veghere în faţa relelor lumii. Dedat pustniciei, Sfântul Simion se roagă, sau veghează solitar la liniştea universului. Tradiţional, de 1 septembrie femeile duceau ofrande şi sacrificau un cocoş, semn al jertfei iniţiale. În aceeaşi zi se făceau şi *previziuni meteorologice*, ca o dovadă că „stâlpnicul" avea şi calităţi anticipative. Semnificaţia acestor obiceiuri era legată de începutul Anului bisericesc.

Legată de *Stâlp* este şi *Crucea*, serbată la 14 septembrie, când se făceau pomeni cu colivă, miere şi colaci. *Ziua Crucii*, precedată de post, reprezenta o altă identitate a Centrului, construit după modelul armoniei cosmice. Crucea constituia, în opinia antropologilor, o altă configurare a Arborelui Lumii. În sud, de Ziua Crucii începea şi culesul viilor, dovadă că vechile practici se împleteau cu noile obiceiuri. Cultivarea viţei de vie reprezintă o îndeletnicire recentă, pe care poporul a asociat-o cu un sens sacru: Arborele Lumii poate fi un stâlp, o cruce, dar şi o viţă de vie, iar preoţii înălţau rugăciuni chiar la cramă, adică în Bucureştii de demult, direct pe Dealul Viilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

septembrie 2010

♦ septembrie 1745. 265 de ani de la nașterea istoricului, filologului, traducătorului **Samuil Micu** (sept. 1745 – 13 mai 1806)

♦ 1 septembrie 1900. 110 ani de la nașterea scriitoarei, traducătoarei **Henriette Yvonne Stahl** (1 sept. 1900 – 25 mai 1984)

♦ 1 septembrie 1865. 145 de ani de la începerea construcției **primei linii de cale ferată din Principatele Unite Române, București – Giurgiu**, inaugurată la 19 octombrie 1869

♦ 1 septembrie 1930. 80 de ani de la moartea actorului, regizorului **Aristide Demetriade** (10 iul. 1872 – 1 sept. 1930)

♦ 1 septembrie 1970. 40 de ani de la moartea scriitorului francez **François Mauriac**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1952 (11 oct. 1885 – 1 sept. 1970)

♦ 2 septembrie 1805. 205 ani de la nașterea lui **Esteban Echeverría**, scriitor, om politic argentinian (2 sept. 1805 – 19 ian. 1851)

♦ 2 septembrie 1895. 115 ani de la nașterea criticului de film **D.I. Suchianu** (2 sept. 1895 – 17 apr. 1985)

♦ 2 septembrie 1900. 110 ani de la moartea lui **Aron Densușianu**, istoric literar, poet, folclorist (19 nov. 1837 – 2 sept. 1900)

♦ 2 septembrie 1910. 100 de ani de la moartea pictorului francez **Henri Rousseau le Douanier** (21 mai 1844 – 2 sept. 1910)

♦ 2 septembrie 1920. 90 de ani de la nașterea actriței **Irina Răchițeanu-Șirianu** (2 sept. 1920 – 16 oct. 1993)

♦ 3 septembrie 1905. 105 ani de la nașterea fizicianului american **Carl David Anderson**, Premiul Nobel pentru Fizică pe anul 1936 (3 sept. 1905 – 11 ian. 1991)

♦ 3 septembrie 1950. 60 de ani de la moartea inventatorului, aviatorului **Traian Vuia** (17 aug. 1872 – 3 sept. 1950)

♦ 7 septembrie 1930. 80 de ani de la nașterea lingvistului, istoricului literar **Gheorghe Mihăilă**

♦ 8 septembrie 1830. 180 de ani de la nașterea poetului francez **Frédéric Mistral**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1904 (8 sept. 1830 – 25 mart. 1914)

♦ 8 septembrie 1850. 160 de ani de la apariția, la Paris, a revistei **„România viitoare"**, editată de pașoptiștii români aflați în exil

♦ 8 septembrie 1910. 100 de ani de la nașterea actorului și regizorului francez **Jean-Louis Barrault** (8 sept. 1910 – 22 ian. 1994)

♦ 8 septembrie 1930. 80 de ani de la nașterea scriitorului, scenaristului, omului politic **Petre Sălcudeanu** (8 sept. 1930 – 6 nov. 2005)

♦ 10 septembrie 1930. 80 de ani de la nașterea poetului, criticului și istoricului literar **Liviu Călin** (10 sept. 1930 – 17 mart. 1994)

♦ 11 septembrie 1875. 135 de ani de la nașterea poetului **Șt. O. Iosif** (11 sept. 1875 – 21 iun. 1913)

♦ 11 septembrie 1885. 125 de ani de la nașterea poetului, prozatorului, eseistului englez **D.H. Lawrence** (11 sept. 1885 – 2 mart. 1930)

♦ 12 septembrie 1910. 100 de ani de la nașterea rabinului **Alexandru Șafran** (12 sept. 1910 – 27 iul. 2006)

♦ 13 septembrie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Aquilino Ribeiro**, scriitor portughez (13 sept. 1885 – 27 mai 1963)

♦ 13 septembrie 1970. 40 de ani de la moartea poetei, prozatoarei **Sanda Movilă** (7 ian. 1900 – 13 sept. 1970)

♦ 14 septembrie 1895. 115 ani de la inaugurarea **Podului de la Cernavodă**, proiectat și executat de inginerul constructor Anghel Saligny

♦ 14 septembrie 1930. 80 de ani de la nașterea actorului **Mihai Fotino**

♦ 15 septembrie 1890. 120 ani de la nașterea scriitoarei engleze **Agatha Christie** (15 sept. 1890 – 12 ian. 1976)

♦ 15 septembrie 1895. 115 ani de la apariția, la București, a revistei lunare **„Gazeta matematică"**

♦ 16 septembrie 1905. 105 ani de la nașterea poetului ceh **Vladimír Holan** (16 sept. 1905 – 31 mart. 1980)

♦ 16 septembrie 2000. 10 ani de la moartea poetului **Ioan Alexandru** (25 dec. 1941 – 16 sept. 2000)

♦ 17 septembrie 1580. 430 de ani de la nașterea lui **Francisco de Quevedo**, scriitor spaniol (17 sept. 1580 – 8 sept. 1645)

♦ 17 septembrie 1820. 190 de ani de la nașterea dramaturgului francez **Émile Augier** (17 sept. 1820 – 25 oct. 1889)

♦ 17 septembrie 1875. 135 de ani de la nașterea lui **Victor Anestin**, astronom, scriitor, traducător, ziarist (17 sept. 1875 – 5 nov. 1918)

♦ 17 septembrie 1980. 30 de ani de la moartea psihologului elvețian **Jean Piaget** (9 aug. 1896 – 16 sept. 1980)

♦18 septembrie 1905. 105 ani de la nașterea actriței suedeze **Greta Garbo** (18 sept. 1905 – 15 apr. 1990)

♦ 19 septembrie. **Ziua Europeană a Patrimoniului**

♦ 19 septembrie 1985. 25 de ani de la moartea scriitorului italian **Italo Calvino** (15 oct. 1923 – 19 sept. 1985)

♦ 20 septembrie. **Ziua Bucureștilor**

♦ 20 septembrie 1910. 100 de ani de la nașterea poetului, traducătorului, graficianului **Tașcu Gheorghiu** (20 sept. 1910 – 17/18 sept. 1981)

♦ 20 septembrie 1975. 35 de ani de la moartea poetului francez **Saint-John Perse**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1960 (31 mai 1887 – 20 sept. 1975)

♦ 21 septembrie 1860. 150 de ani de la moartea filosofului german **Arthur Schopenhauer** (22 febr. 1788 – 21 sept. 1860)

♦ 21 septembrie 1885. 125 de ani de la nașterea matematicianului **Victor Vâlcovici** (21 sept. 1885 – 21 sept. 1970)

♦ 21 septembrie 1945. 65 de ani de la moartea istoricului, juristului, diplomatului **I. C. Filitti** (8 mai 1879 – 21 sept. 1945)

♦ 21 septembrie 1995. 15 ani de la moartea caricaturistului, regizorului **Matty Aslan** (7 mai 1924 – 21 sept. 1995)

♦ 23 septembrie 1870. 140 de ani de la moartea scriitorului francez **Prosper Mérimée** (28 sept. 1803 – 23 sept. 1870)

♦ 24 septembrie 1945. 65 de ani de la apariția, la București, a revistei săptămânale **„Lumea"**, sub direcția lui G. Călinescu

♦ 25 septembrie 1880. 130 de ani de la nașterea geologului **Gheorghe Macovei** (25 sept. 1880 – 31 mai 1969)

♦ 25 septembrie 1900. 110 ani de la nașterea eseistului, istoricului literar **Henri Jacquier** (25 sept. 1900 – 19 apr. 1980)

♦ 25 septembrie 1920. 90 de ani de la nașterea **Acad. Dimitrie Vatamaniuc**, istoric și critic literar

♦ 25 septembrie 1920. 90 de ani de la nașterea cineastului rus **Serghei Bondarciuk** (25 sept. 1920 – 20 oct. 1994)

♦ 25 septembrie 1930. 80 de ani de la nașterea lui **Pop Simion**, scriitor, jurnalist, diplomat (25 sept. 1930 – 12 mai 2008)

♦ 26 septembrie 1990. 20 de ani de la moartea scriitorului italian **Alberto Moravia** (28 nov. 1907 – 26 sept. 1990)

♦ 27 septembrie 1880. 130 de ani de la nașterea violonistului **Jacques Thibaud** (27 sept. 1880 – 1 sept. 1953)

♦ 27 septembrie 1915. 95 de ani de la moartea scriitorului francez **Remy de Gourmont** (4 apr. 1858 – 27 sept. 1915)

♦ 27 septembrie 1990. 20 de ani de la moartea prozatorului, eseistului, criticului literar **Ion Biberi** (21 iul. 1904 – 27 sept. 1990)

♦ 28 septembrie 1530. 480 de ani de la moartea pictorului italian **Andrea del Sarto** (16 iul. 1486 – 28 sept. 1530)

♦ 28 septembrie 1895. 115 ani de la moartea chimistului, microbiologului francez **Louis Pasteur** (27 dec. 1822 – 28 sept. 1895)

♦ 28 septembrie 1970. 40 de ani de la moartea scriitorului american **John Dos Passos** (14 ian. 1896 – 28 sept. 1970)

♦ 29 septembrie 1910. 100 de ani de la nașterea **Părintelui Arsenie Boca** (29 sept. 1910 – 28 nov. 1989)

♦ 30 septembrie 1715. 295 de ani de la nașterea filosofului francez **Étienne Bonnot de Condillac** (30 sept. 1715 – 3 aug. 1780)

♦ 30 septembrie 1955. 55 de ani de la nașterea prozatorului, eseistului, publicistului **Dan Stanca**

♦ 30 septembrie 1985. 25 de ani de la moartea actriței franceze **Simone Signoret** (25 mart. 1921 – 30 sept. 1985)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Dr. Ion DUR – The Ethics of Relation with History and Politics 2
Alexandru PELIMON – The New Capital of Romania 3
Dr. Nicolae MAREŞ – Wladimir Hegel, a Romanian Sculptor with Polish Roots 4
Prof. Virgiliu Z. TEODORESCU – From Bucharest Metropolitan Library's Collections (I). Postcards with Carol I Park 6
Bucharest Metropolitan Library – Old Books 8
Publishers Union of Romania and IBBY Romania in Serving the School Libraries 9
Contemporary Autographs – Academician Alexandru SURDU and the Vocation of Pentad 10
The Third International Symposium THE BOOK. ROMANIA. EUROPE 14
A Fundamental Work: *Proceedings of the Second International Symposium THE BOOK. ROMANIA. EUROPE* 15
Prahova – a County with Cultural Vocation 16
Caragiale and the Urban Folklore 17
551 Years of Bucharest's Documentary Attestation 18
EBLIDA Response to the European Commission's Green Paper:
Unlocking the Potential of Cultural and Creative Industries, July 2010 19
Proposed Changes to the European Information Society Directive Regarding Orphan Works 22
Frédéric MITTERAND – A Programme To Develop the Reading 23
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU – In memoriam – A Great Romanian Professor and Scholar: Academician Radu P. Voinea 26
Acad. Radu P. VOINEA – The Beauty of Scientific Truth 27
Dr. Dumitru ISAC – The Concept of Beautiful to Socrates, Plato and Aristotle (II) 28
13 September – A Cultural-Historical Reference for Bucharest's Fire Brigade 31
Dr. Ion CONSTANTIN – Gherman Pântea – Mayor of Odessa (1941–1944) (II) 32
Bucharest Metropolitan Library – Books for Children from Emil Gârleanu Library Branch 36
Dr. Marian NENCESCU – Calendar of Months – Saint Symeon the Stylite 38
Cultural Calendar – September 2010 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25
BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06
Redacţia: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130
bibliobuc@yahoo.com / www.bibliotecametropolitana.ro

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacţia: Ion HOREA (redactor-şef onorific), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacţie), Marian NENCESCU (redactor-şef), Florin PREDA, Gabriela TOMA, Radu VLĂDUŢ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociaţia noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Preţul unui număr este de 12 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 144 RON. Primul an de apariţie: 1998.

Tipărit la Tipografia COPERTEX **ISSN 1454-0487**

Redacţia revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AGATHA CHRISTIE

1890–1976

120 de ani de la naştere

Cînd am început să scriu povestiri polițiste nu aveam dispoziția să critic ceva sau să mă gîndesc serios la o crimă. O poveste polițistă era povestea unei urmăriri, dar de asemenea, şi o poveste cu o morală, de fapt era reluarea vechii povestiri morale medievale cu* Everyman*, cu distrugerea răului şi triumful binelui. Pe vremea aceea, cînd se purta războiul din 1914, făcătorul de rele era inamicul, care nu era un erou; eroul era bun, un om foarte natural şi simplu. Pe atunci nu începusem încă să ne bălăcim în psihologie. Eram, ca toată lumea care citea sau scria cărți,* împotriva *criminalului şi* țineam *cu victima nevinovată. [...]

Nimeni nu ar fi putut măcar visa atunci că va veni o vreme cînd cărțile despre crime se vor citi pentru dragostea de violență, şi brutalitatea ca plăcere sadică. Erai sigur atunci că opinia publică s-ar fi indignat îngrozitor în fața unor asemenea lucruri, pe cînd acum, cruzimea pare să fie pentru unii pîinea cea de toate zilele.

„O autobiografie“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Acad. DIMITRIE VATAMANIUC

– 90 de ani –

Exegeții operei lui Eminescu definesc ca una din trăsăturile dominante ale scrisului său titanismul şi au în vedere, în general, viziunea sa asupra universului. Poetul este alăturat sub acest aspect romanticilor, cu preferințe pentru „anecdota cosmică". Dar titanism mai poate însemna şi capacitatea creatoare pentru realizarea unei opere de mari dimensiuni şi de-o varietate rar întîlnită, ca aceea eminesciană. Nu este de trecut cu vederea nici faptul că poetul o realizează în nici două decenii de activitate scriitoricească. Procesul creator eminescian, de-o complexitate uimitoare, este exemplificat, în general, cu invocarea zecilor de variante pentru aceeaşi poezie. [...] Efortul spre perfecționare, deşi pe altă linie, caracterizează şi publicistica sa. [...] Impresionează în publicistica sa epuizarea bibliografiei, înainte de-a se pronunța în problema respectivă. O conştiință profesională împinsă atît de departe nu întîlnim la nici un ziarist român din secolul trecut.

„Publicistica lui Eminescu"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro